

Strasbourg, 22 May 2012

ACFC/SR/III(2012)003
/Bosnian version/

**THIRD REPORT SUBMITTED BY BOSNIA AND HERZEGOVINA
PURSUANT TO ARTICLE 25, PARAGRAPH 2
OF THE FRAMEWORK CONVENTION FOR
THE PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES**

Received on 22 May 2012

Bosna i Hercegovina
Vijeće ministara

TREĆI IZVJEŠTAJ

BOSNE I HERCEGOVINE O ZAKONODAVNIM I DRUGIM MJEREMA NA
SPROVOĐENJU NAČELA UTVRĐENIH U OKVIRNOJ KONVENCIJI ZA
ZAŠTITU NACIONALNIH MANJINA

Sarajevo, mart 2012. godine

Na osnovu člana 25. Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina na prijedlog Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Vijeće Ministara Bosne i Hercegovine, na 6. sjednici održanoj 3. maja 2012. godine usvojilo je

TREĆI IZVJEŠTAJ BOSNE I HERCEGOVINE O ZAKONODAVNIM I DRUGIM MJERAMA NA PROVOĐENJU NAČELA UTVRĐENIH U OKVIRNOJ KONVENCIJI ZA ZAŠTITU NACIONALNIH MANJINA

UVOD

1. U cilju realizacije programskih zadataka Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine za 2011. godinu, Sektor za ljudska prava - Odjel za zaštitu prava i saradnju sa nacionalnim i drugim manjinama, vjerskim zajednicama i nevladinim organizacijama, koji djeluje i radi u okviru navedenog Ministarstva kao posebna organizaciona jedinica, pripremio je **Treći izvještaj Bosne i Hercegovine o zakonodavnim i drugim mjerama na provođenju načela utvrđenih u Okvirnoj konvenciji za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Evrope** (u daljem tekstu: Treći izvještaj). Pored obaveze za izvršavanjem obaveze Bosne i Hercegovine po osnovu pristupanja ovom međunarodnom instrumentu istovremeno informišemo domaće institucije, kao i širu javnost o dostignućima i primjerima “pozitivne prakse” koju je Bosna i Hercegovina u referentnom period od jula 2007. godine do kraja 2011. godine ostvarila u segmentu poboljšanja i unapređenja položaja nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini u različitim oblastima.

2. U svrhu upoznavanja institucija vlasti i šire javnosti podsjećamo da je na 1029. sjednici Komiteta ministara Vijeća Evrope održanoj 11. juna 2008. godine na nivou zamjenika ministara usvojena Okvirna struktura državnih izvještaja koji se dostavljaju u trećem ciklusu praćenja, a u skladu sa obavezom država iz član 25. stav 3. Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina.

Državni izvještaji iz Trećeg ciklusa praćenja treba da sadrže tri djela i to:

1. Praktični aranžmani na državnom nivou za dalji rad u vezi sa rezultatima drugog ciklusa praćenja;
2. Mjere koje se preduzimaju na poboljšanju primjene Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina;
3. Specifična pitanja.

Uz Izveštaj se dostavljaju u prilogu glavni zakoni i propisi na kojima počiva primjena prihvaćenih odredaba Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina.

Tražene informacije, naročito statistički podaci, dostavljeni su za period koji je predmet izveštavanja/referentni period (juli. 2007. – decembar 2011. godine).

3. Kako bi se predstavnici nadležnih institucija na svim nivoima organizovanja u Bosni i Hercegovine i nacionalnih manjina što više uključili u izradu ovog Izvještaja, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine zajedno sa Sekretarijatom za Okvirnu

konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Evrope, 16. i 17. juna 2011. godine organizirao je “Drugi sastanak o implementaciji Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini.” Sastanak su vodili gospodin Rainer Hofmann, predsjednik Savjetodavnog komiteta za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Evrope i gospođa Charlotte Altenhoneer – Dion iz Sekretarija za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Evrope. Sastanak je najveću pažnju posvetio usmjeravanju učesnika u izradi Trećeg izvještaja na Okvirnu strukturu državnih izvještaja koji se dostavljaju u Trećem ciklusu praćenja, a u skladu sa obavezom država iz član 25. stav 3. Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina. U raspravi je sudjelovao oko 35. predstavnika udruga nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini, nadležnih ministarstava i institucija i Vijeća/Savjeta za nacionalne manjina na svim niovima.

4. Od Drugog izvještaja što ga je Bosna i Hercegovina podnijela **u julu 2007. godine**, te donošenja Rezolucije za praćenje Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, do podnošenja ovog Trećeg izvještaja proteklo je **oko četiri godine**. U tom razdoblju nakon dostavljanja Rezolucije za praćenje Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, koja je distribuiran na sve relevantne adrese subjekata koji rade na implementaciji Okvirne konvencije i Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine pokrenuta je aktivnost na implementaciji preporuka navedenih u njoj, te na zaokruženju zakonodavnog sustava u smislu bolje zaštite i unapređenja položaja nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini. Navedena Rezolucija postavljena je i na Web stranici Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine na engleskom i na jednom od jezika u službenoj upotrebi u Bosni Hercegovini.

5. Donošenje novih zakona, kao izmjenama i dopunama već postojećih zakona i podzakonskih akata u referentnom periodu ostavareni su bolji uvjeti za sistemsko ostvarivanje prava nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini. Ti zakoni i navedena normativa su rađeni i doneseni na bazi dogovora i konsenzusa stranaka u bosansko-hercegovačkom parlamentu, te je time obezbijedena i politička volja za njihovo sprovođenje i implementiranje.

6. Vijeće Ministara Bosne i Hercegovine je i u ovom proteklom periodu od 4 godine, nastojalo da u dogovoru s predstavnicima nacionalnih manjina (te uključivanjem u pojedinim programima rada Vijeća ministara Bosne i Hercegovine), konkretnim mjerama radi na zaštiti i promoviranju nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine, te rješavanju zaostalih otvorenih pitanja sa kojima se još uvijek suočavaju nacionalne manjine, kao i na ustrajavanju ka potpunoj sprovedbi Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini.

7. U ovom referentnom/izvještajnom periodu, smatramo da je došlo do evidentnog unapređenja prava nacionalnih manjina, posebno donošenjem **Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine**, kao i na omogućavanju proširenja prava pripadnika nacionalnih manjina na sudjelovanje u svim sferama života i odlučivanja, ostvarivanju prava na vlastitu kulturu i jezik, tradiciju i običaje. Posebno treba istaći važnost **formiranja Vijeća/Savjeta za nacionalne manjine pri Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Parlamentu Federacija Bosne i Hercegovine**. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je svjesno da ima još dosta poteškoća i problema koje treba riješiti a koji su najčešće vezani za finansijsku situaciju u kojoj se zemlja nalazi, što također djeluje ograničavajuće za sve građane Bosne i Hercegovine, pa tako i pripadnike nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini. To se posebno odnosi na ostvarivanje

prava pripadnika nacionalnih manjina na zapošljavanje, donacije, pomoć i brži povrat izbjeglica, te stvaranje cjelokupno boljih uvjeta za život.

8. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine je u proteklom periodu posebnu pažnju posvetilo Romima kao najbrojnijoj nacionalnoj manjini. Tako je u suradnji sa Odborom za Rome tokom 2008. godine nastavilo dalju razradu i konkretizaciju implementacije "Strategije Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma" tako da je 3. jula 2008. godine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo **„Akcioni plana Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma iz oblasti stambenog zbrinjavanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite i pristupilo „Dekadi inkluzije Roma 2005. - 2015. godina“.** Po prvi put Vijeće ministara Bosne i Hercegovine u okviru budžeta resornog ministarstva za ljudska prava i izbjeglice izdvojio je sredstva u iznosu od **3.000.000 KM za 2009. i 2010. godinu,** namjenjena za implementaciju usvojenih Akcionih planova.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine je pismeno zatražilo od svih organa vlasti, budžetskih institucija, na čijem području žive Romi, da planiraju finansijska sredstva za rješavanje problema Roma prema usvojenom Akcionom planu.

Pored ovih aktivnosti resorno ministarstvo osigurava podršku radu Odbora za Rome Bosne i Hercegovine pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine koji je savjetodavno i koordinirajuće tijelo i koje također prati i vrši monitoring provođenja i strategije i akcionih planova.

9. Poseban je napredak postignut je u demokratskom ozračju u Bosni i Hercegovini koji omogućava ostvarivanje jednog od polazišta Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, da nacionalne manjine predstavljaju njeno bogatstvo, a ne problem. Radi se intenzivno na jačanju ozračja snošljivosti i dijaloga među kulturama, tradicijama, nacijama i nacionalnim manjinama. Organiziraju se mnoge konferencije, seminari, okrugli stolovi, izložbe, pridredbe i druge vrste aktivnosti. Bosna i Hercegovina se nastoji uzdići, obogatiti i afirmirati ka multikulturalnom društvu u kojem manjine doprinose njenom kulturnom i svakom drugom razvoju kao suvremene evropske zemlje.

10. Bosna i Hercegovina sa dužnom pažnjom je razmotrila Mišljenje Savjetodavnog komiteta za praćenje Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Evrope, kao i Rezoluciju Vijeća ministara Vijeća Evrope o sprovođenju Okvirne konvencije u Bosni i Hercegovini u vezi sa Drugim državnim izvještajem. Mišljenje je prevedeno na lokalni jezik i stavljeno na raspolaganje svim zainteresiranim nadležnim ministarstvima, drugim državnim tijelima kao i udrugama nacionalnih manjina. Želimo napomenuti da je mišljenje Savjetodavnog komiteta i Rezolucija Vijeća ministara uveliko utjecala na dalje kreiranje zakonodavnih rješenja, te i na druge mjere i aktivnosti na unaprjeđenju položaja manjina u Bosni i Hercegovini posebno Roma. Bosna i Hercegovina je i u referentnom periodu imala aktivnog eksperta Bosne i Hercegovine u Komitetu eksperata za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Evrope (DH-MIN), te kontinuirano ostvaruje dobru suradnja sa Savjetodavnim komitetom i Sekretarijatom za pitanje nacionalnih manjina Vijeća Evrope, kako u praćenju stanja u Bosni i Hercegovini, tako i na djelotvornijem ostvarivanju prava nacionalnih manjina u BiH. Tako je julu 2011. godine godine Vijeće Evrope i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH organiziralo zajedničku konferenciju u Sarajevu, koja je doprinijela boljoj i sveobuhvatnijoj suradnji, razmjeni informacija i kooperaciji, te posebno datim uputama i instrukcijama kakvu bi formu, strukturu i izgled trebao imati Treći izvještaj, a sve u cilju unaprjeđenja prava nacionalnih manjina.

11. Posebno ističemo da su u izradi ovog Trećeg izvještaja sudjelovala nadležna ministarstva i druga državna tijela, te udruženja i ustanove nacionalnih manjina, čija su mišljenja inkorporirana u cjelini, kako bi ovaj izvještaj bio što realniji, potpuniji i objektivniji. Izvještaj je nastojao da uključi i upute, instrukcija i pitanja Vijeća Europe sa prikazom trenutnog stanja i položaja nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini.

12. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine u postupku za izradu Trećeg izvještaja, kao nosilac aktivnosti na pripremi ovog dokumenta, ostvarilo je suradnju i komunikaciju sa svim relevantnim organizacijama koje okupljaju manjinske zajednice u Bosni i Hercegovini. Metod komunikacije je ostvaren na taj način što je Ministarstvo na odgovarajući način obavijestilo nevladine udruge manjinskih zajednica da predstoji priprema i izrada Trećeg izvještaja, te pozvalo ove udruge da daju svoja mišljenja, sugestije, prijedloge i poglede u vezi sa principima utvrđenim u Okvirnoj konvenciji. Na poziv Ministarstva udruge manjinskih zajednica su odgovorile na različite načine. Većinja njih je odgovorila u pisanoj formi, izrazile svoje stavove i mišljenja, dok su pojedine nevladine organizacije Roma organizirale savjetovanje i konferencije na kojim su učestvovali pored nevladinog sektora i predstavnici vlasti i Ministarstva.

13. U izradi Izvještaja u punoj mjeri su uvažena mišljenja i stavovi do kojih su došle Vijeća (Savjeti) za nacionalnih manjina na svim nivoima, te udruge koje su istraživale položaj manjina kao i udruge koje se u svom svakodnevnom radu susreću sa problemima manjinskih zajednica u Bosni i Hercegovini kao što su: Biro za ljudska prava Tuzla, Centar civilnih inicijativa – Sarajevo, Centar za promociju civilnog društva – Sarajevo, Udruženje BiH novinara - Sarajevo, Helsinški komitet za ljudska prava BiH, Independent –Ustanova za zaštitu ljudskih prava, Zenica i druge). O položaju Roma u Bosni i Hercegovini u najvećoj mogućoj mjeri su respektirani stavovi i mišljenja Odbora za Rome pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine kao savjetodavnog tijela Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. U određeni razdobljima referentnog perioda bio je vrlo značajan rad i aktivnost Vijeća Roma u Federaciji Bosne i Hercegovine i Saveza Roma Republika Srpske, kao krovnih romskih institucija na entitetskom nivou. Sve ove konsultacije i razmjene mišljenja su obavljene u toku 2008., 2009., 2010. i 2011. godine i bile su sastavni dio aktivnosti za pripremu Trećeg izvještaja. Nakon formulacije nacrtu Izvještaja isti je stavljen na uvid i mogućnost davanja komentara i primjedbi svim relevantnim faktorima državnog i nevladinog sektora.

14. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine je u više navrata pismenim putem, pozvalo nadležna državna, entitetska i sva kantonalna ministarstva, jedan broj općina u kojima su po popisu iz 1991. godine registrirane značajne skupine manjinskih zajednica, da surađuju u pripremi Trećeg izvještaja i da daju svoje mišljenje i sugestije o položaju manjina u Bosni i Hercegovini. Svoje pismene odgovore i komentare o položaju nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini i sprovođenju Okvirne konvencije uputile su neke od nadležnih ministarstva, lokalnih zajednica (opština/općina) i institucija, koje smo inkorporirala u tekst Trećeg izvještaja. Iz odgovora je vidljivo da su vlasti upoznate sa tekućim problemima manjina u njihovim zonama odgovornosti, a posebno Roma, te preduzimaju sukladno njihovim mogućnostima korake u pravcu poboljšanja njihovog položaja i prava. Ove konsultacije sa manjinskim i nevladinim udrugama su obavljene na svim razinama od državnog, entitetskog, kantonalnog i općinskog nivoa.

15. Ratifikacijom Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Evrope (2000.godine) Bosna i Hercegovina je preuzela značajne obaveze na zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina koji u njoj žive.

16. Okvirna konvencija je bila osnova za donošenje Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina BiH (2003.godine). Republika Srpska (2005.godine) i Federacija Bosne i Hercegovine (2008.godine). donijele su svoje zakone o zaštiti nacionalnih manjina.

Nacionalna manjina u skladu sa pomenutim Zakonom je dio stanovništva – državljana Bosne i Hercegovine koji ne pripadaju ni jednom od tri konstitutivna naroda, a sačinjavaju je ljudi istog ili sličnog etničkog porijekla, iste ili slične tradicije, običaja, vjerovanja, jezika, kulture i duhovnosti i bliske ili srodne povijesti i drugih obilježja čime je osigurano u okviru bh zakonodavstva osiguranje osnovnih prava za pripadnike nacionalnih manjina kako slijedi:

- Svaki pripadnik nacionalne manjine ima pravo da slobodno bira da se prema njemu ophode ili ne ophode kao takvom i ne smije doći u nepovoljan položaj zbog takvog opredjeljenja, i bilo kakav drugi oblik diskriminacije na osnovu toga je zabranjen. Nije dozvoljena asimilacija pripadnika nacionalnih manjina protivno njihovoj volji.
- Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na slobodu organiziranja i okupljanja radi izražavanja i zaštite svojih kulturnih, vjerskih, obrazovnih, socijalnih, ekonomskih i političkih sloboda, prava, interesa, potreba i identiteta.
- Bosna i Hercegovina omogućava i finansijski pomaže održavanje i razvitak odnosa između pripadnika nacionalnih manjina u BiH sa pripadnicima istih nacionalnih manjina u drugim državama i sa narodima u njihovim matičnim državama.
- Entiteti, kantoni, gradovi i općine u Bosni i Hercegovini, u okviru svojih ovlaštenja, svojim zakonima i drugim propisima potpunije će urediti prava i obaveze koje proističu iz ovog zakona i međunarodnih konvencija kojima se uređuju pitanja od značaja za nacionalne manjine.
- Bosna i Hercegovina, entiteti, kantoni, gradovi i općine u Bosni i Hercegovini dužni su u okviru svojih budžetskih sredstava osigurati sredstva radi ostvarivanja prava koja pripadaju nacionalnim manjinama na osnovu ovog zakona.
- Nacionalne manjine imaju pravo na upotrebu vlastitog jezika, ispunjavanje svojih vjerskih i kulturnih prava, pravo na obrazovanje, informiranje i socijalna prava kao i ostvarivanje prava da sudjeluju u organima vlasti.

17. Kada je u pitanju pravo na političku participaciju u okviru Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini održanih (2008. godine) i Opštih predsjedničkih i parlamentarnih izbora u Bosni i Hercegovini (3.oktobra 2010. godine) prema podacima dostavljenih od strane Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine izabran je veći broj predstavnika nacionalnih manjina u sastav skupština.

18. Na osnovu preporuka Vijeća ministara Vijeća Evrope, Bosna i Hercegovina se obavezala da će redovno izvještavati navedene organe o implementaciji Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina. Bosna i Hercegovina je do sada sačinila dva državna izvještaja (2004. i 2007.) i u obavezi je bila da do kraja 2011. godine sačini i dostavi i Treći državni izvještaj.

Prilikom sačinjavanja ovog izvještaja organi vlasti u Bosni i Hercegovini još uvijek nailaze na teškoće koje se prije svega odnose u neposjedovanju validnih podataka o demografskoj, socijalo-ekonomskoj i obrazovnoj strukturi pripadnika nacionalnih manjina u BiH (**s obziroma da je zadnji popis stanovništva Bosne i Hercegovine bio još 1991. godine**). Zbog nedostajanja ovih i drugih tačnih podataka država uz velike poteškoće može da se odgovarajućim mjerama i politikama utiče na poboljšanje i unapređenje položaja nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini.

19. Inicijative od strane udruženja nacionalnih manjina, Vijeća nacionalnih manjina i Misije OSCE-a u BiH o izradi **Strategije za rješavanje problema nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini**, već se realizuju u praksi a koordinator izrade iste je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, a logističku podršku pruža Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini.

20. Kada je u pitanju praćenje provođenja Okvirne konvencije, napominjeno da je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, a u okviru nje i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, i u ovom izvještajnom periodu, se obvezelo da će konkretnim mjerama kontinuirano raditi na zaštiti i promicanju zaštite nacionalnih manjina, te rješavati zaostala otvorena pitanja s kojima se suočavaju nacionalne manjine, kao i ustrajati na potpunoj primjeni i implementaciji Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine. Svjesni smo činjenice da je implementacija ovog Zakona kao i izvršenje Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina još uvijek veoma otežano prvenstveno zbog nedostatka pouzdanih podataka. Zadnji opći popis stanovništva je bio 1991. godine, tj. prije rata, i njegovi rezultati više ni izbliza ne pokazuju sadašnje demografsko stanje u zemlji. Evidentna je potrebna za novim popisom u zemlji, posebno sa aspekta nacionalnih manjina.

21. Sagledavajući ukupne efekte realizacije strateških dokumenata za rješavanje problema nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini a posebno Roma u Bosni i Hercegovini u navedenom referentnom/izvještajnom periodu, nadležna tijela u predstojećem periodu prepoznaje slijedeće prioritete:

- 1) Potreba da Bosna i Hercegovina na državnom nivou pripremi i usvoji **Strategiju za rješavanje problema nacionalnih manjina** - dokument koji bi indetifikovao relevantne životne oblasti i sadržaje nacionalnih manjina i definisao konkretne mjere sa ciljem poboljšanja njihovog ukupnog društvenog statusa.
- 2) Provođenjem i što hitnijom implementacijom presude Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu (**Sejdić-Finci**) omogućiti će se pripadnicima nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini jednakopravni status sa ostala tri konstitutivna naroda kada je u pitanju učešće u javnom i političkom životu. Priprema i upućivanje u parlamentarnu proceduru amandmana na Ustav Bosne i Hercegovine i Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.
- 3) Pristupiti reviziji Akcionog plana Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma u oblastima zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite, što je i preporuka Međunarodnog upravnog komiteta Dekade za inkluziju Roma 2005 – 2015. godina. Romske potrebe iskazane u okviru realizacije Programa evidentiranja Roma predstavljaju neophodan uslov da se u narednom periodu kvalitativno i kvantitativno planiraju stvarne potrebe romske populacije u ove tri oblasti;
- 4) U cilju efikasnijeg rješavanja romskih problema i finansijskih ušteda izvršiti racionalizaciju organizacije Odbora za Rome pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i Koordinacionog odbora za praćenje provođenja Akcionog plana za rješavanje problema Roma u oblastima stanovanja, zapošljavanja i zdravstvene zaštite.
- 5) Nastaviti proces ažuriranja podataka koji su dobijeni provođenjem procesa evidentiranja romskih potreba i usaglasiti formiranje baze podataka u saradnji sa entitetskim ministarstvima i nadležnim centrima za socijalni rad, radi objektivnog sagledavanja potreba u narednom periodu i planiranja sredstva za provođenje Strategije i Akcionih planova za rješavanje problema Roma u Bosni i Hercegovini.

22. Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine preferira i propisuje također kao obvezu organa vlasti u BiH, entitetima, kantonima, gradovima i općinama daljnje afirmiranje i ex officio, institucionalnu zaštitu individualnih i kolektivnih prava pripadnika nacionalnih manjina, njihovu daljnju nacionalnu i građansku emancipaciju,

integriranje u sve normalne i legalne društvene procese, odnose i tokove, bez diskriminiranja i povijesnu koegzistenciju, suživota sa pripadnicima i zajednicama konstitutivnih, većinskih naroda u Bosni i Hercegovini a ne asimilaciju. Šta više, asimilacija je zakonom zabranjena, izuzev u slučajevima kad sam pripadnik nacionalne manjine to zahtjeva, odnosno kad ne traži da se drugi prema njemu ophode-odnose kao prema pripadniku nacionalne manjine.

23. Nastavljeno je širenje mreže nevladinih udruga nacionalnih manjina, a posebno Roma, i njihovo umrežavanje na razini Bosne i Hercegovine (ima oko 70 zvanično registrovanih romskih udruženja i oko 50 udruženja nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini).

24. Temeljem svega smatramo da se položaj nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini, svakog dana sve više, poboljšava započetim, političkim, upravnim i društvenim promjenama koje se u Bosni i Hercegovini događaju u prošlih par godina. To je postignuto i time što u novim zakonskim i političkim uvjetima veću odgovornosti za svoj položaj imaju i nacionalne manjine. U tom smislu, pored odgovarajućih zadaća na poboljšanju nekih zakonskih propisa kao i na sprovedbi zakona što reguliraju položaj nacionalnih manjina, a koje imaju tijela državne vlasti i tijela lokalne i regionalne samouprave, potrebno je definirati zajedničke temelje za društvenu akciju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, te manjinskih udruga za jačanje položaja nacionalnih manjina u budućnosti.

25. To bi trebalo biti, prije svega, aktivnosti na jačanju uloge vijeća i predstavnika nacionalnih manjina te nevladinih udruga, kao i njihove veće uključenosti u rad tijela državne vlasti na državnoj, etitetskoj, kantonalnoj i lokalnim razinama. Važne su zajedničke akcije udruženja nacionalnih manjina, njihova međusobana suradnja i suradnja sa nevladinim udrugama za zaštitu ljudskih prava u promoviranju demokracije i civilnog društva. U Bosni i Hercegovini je neophodno, više nego do sada, poduzimanje aktivnosti usmjernih prema javnosti u cilju eliminiranja postojećih stereotipa o nacionalnim manjinama.

26. Poduzimanje aktivnosti potrebno je na izgradnji političke kulture i podizanju razine tolerancije, kao bi se moglo bez nacionalnih strasti i euforija raspravljati o svim osjetljivim pitanjima života u multietničkom i multikulturnom društvu. U tom kontekstu neophodno je u sklopu reforme obrazovanja inkorporiranje principa multikulturalnosti i multietničnosti u sve aspekte školske aktivnosti.

27. Ukupna politička i socijalna situacija u Bosni i Hercegovini, djelovanjem saziva Vijeća ministara Bosne i Hercegovine na čelu sa gospodinom Nikolom Špirićem, povoljno je uticala na ostvarivanje prava nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini. Svjesni smo još uvijek toga da položaj nacionalnih manjina u BiH a posebno Romske manjine u BiH kao i u većini zemalja u regiji nije dobar i adekvatan. Međutim, mislimo da se u posljednje vrijeme ulažu znatni naponi na unaprjeđenju i poboljšanju tog položaja. U tom kontekstu se dosta radi na mogućnosti vrlo aktualnog problema vezanog za povratak izbjeglih i raseljenih osoba i rješavanja njihovih statusnih pitanja kao i pitanja održivog povratka. Za očekivat je da će se i približavanjem Bosne i Hercegovine u pravcu europskih integracija i svih pozitivnih strana koje taj proces nosi sa sobom, dodatno poboljšati uvjeti za ostvarivanja prava nacionalnih manjina.

28. Na kraju izražavamo zadovoljstvo kontinuiranom dobrom suradnjom sa tijelima Vijeća Evrope, a posebnop sa Savjetodavnim komitetom Vijeća Evrope, te njihovoj nesebičnoj pomoći i servisu, te poboljšanju postignutom na sprovođenju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina od podnošenja Drugog državnog izvještaja do sada, pa smatramo da će

se i u narednom periodu održati ova tendencija odnosno brže, konkretnije i bolje implementirati sve zakonske odredbe koje se odnose na prava, slobode i položaj nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini, te rješavanjem i realiziranjem postojećih i dolazećih pitanja, Bosna i Hercegovina dostići najviše standarde u zaštiti nacionalnih manjina.

Radi prezentovanja najvažnijih aktivnosti u proteklom periodu naglašavamo aktivnosti koje su provele, institucije vlasti, udruženja i neke nevladine organizacije za period koji je predmet izveštavanja (referentni period)

29. **Aktivnosti Vijeća nacionalnih manjina pri Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine:** Parlamentarna Skupština Bosne i Hercegovine je Odlukom o osnivanju Vijeća nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 38/06, 93/08 i 53/09), osnovala Vijeće nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: VNM BiH), kao posebno savjetodavno tijelo Parlamentarne skupštine BiH, te Odlukom o imenovanju članova Vijeća nacionalnih manjina BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 15/08.) imenovala članove Vijeća nacionalnih manjina BiH. Vijeća nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine, kako je utvrđeno pomenutom Odlukom daje mišljenja, savjete i prijedloge Parlamentarnoj skupštini BiH o svim pitanjima koja se tiču prava, položaja i interesa nacionalnih manjina u BiH. Takođe, može delegirati stručnjake u radu ustavnopravnih komisija oba doma Parlamentarne skupštine BiH, Zajedničke komisije za ljudska prava, prava, djeteta, mlade, izbjeglice, imigraciju, azil i etiku i drugih komisija i radnih tijela Parlamentarne skupštine BiH, kada one raspravljaju o pravima, položaju i interesima nacionalnih manjina.

30. Odlukom o imenovanju članova VNM BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 15/08., 53/09. i 59/09.) imenovano je 10 članova VNM BiH i naknadno još dva člana tako da ovo vijeće broji 12 članova kako slijedi: **Halil Bicaj (Albanac), Jovanka Manžalović Šalaka (Čehinja), Tihomir Knežiček (Italijan), Jakob Finci (Jevrej), Vasilija Ibrahimagić (Makedonka), Nedžad Jusić (Rom), Andrija Svatok (Ukrajina), Iren Milivojević (Mađarica), Darko Kovč (Poljak) i Marija Grbić (Slovenka).** Odlukom o dopuni Odluke o imenovanju članova Vijeća nacionalnih manjina BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 53/09) imenovan je i predstavnik Crnogorske nacionalne manjine **Hidajeta Rredžić (Crnogorka)** na period od dana stupanja na snagu ove odluke do 30. 4. 2010. godine, i **Nedeljko Tomašević (Crnogorac)** od 1. 5. 2010. godine do kraja mandata izabranih članova Parlamentarne skupštine BiH u ovom sazivu. Odlukom o dopuni Odluke o imenovanju članova Vijeća nacionalnih manjina BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 53/09) također je naknadno imenovan je predstavnik Turske nacionalne manjine **Varan Hakan (Turčin).**

31. VNM BiH je od mjeseca aprila 2008. do kraja decembra 2010. godine održalo 15. sjednica i to (u toku 2011.godine održavane su također sjednice, ali izvještaj za ovu godinu nije još urađen).

Konstituirajuća sjednici VNM BiH, održanoj 23.4.2008. godine, koju su sazvali predsjedavajući oba doma Parlamentarne skupštine, za predsjedavajućeg Vijeća, izabran je **Nedžad Jusić (Rom)**, a za njegove zamjenike **Marija Grbić (Slovenka)** i **Vasilija Ibrahimagić**, a usvojen je i Poslovnik o radu Vijeća nacionalnih manjina BiH.

32. U proteklom periodu realizirane su sljedeće aktivnosti Vijeća:

a) Monitoring provedbe Akcionog plana o obrazovnim potrebama Roma i ostalih nacionalnih manjina u BiH

Monitoring je raden po principu procjene ostvarenih rezultata i indikatora, a rangiran je ocjenom od 1 do 10. Rang ocjena 1-3 predstavlja nizak stepen realizacije, ocjena 4-7 predstavlja umjeren stepen realizacije, a ocjene 8-10 visok stepen realizacije Akcionog plana.

Monitoring je pokazao raznolikost u stepenu realizacije Akcionog plana kojeg provode odgovorni subjekti, ali i različit stepen odgovornosti i zrelosti nadležnih institucija koje su zadužene za realizaciju Akcionog plana.

Monitoring je pokazao da se **realizacija** Akcionog plana kreće u dijapazonu **od niskog do umjerenog stepena realizacije** plana.

Odgovornosti za realizaciju Akcionog plana su u rangu **od niskog do visokog stepena** tj. od potpune neodgovornosti, kao što je slučaj Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta ZE-DO kantona, do visokog stepena odgovornosti, što je karakteristično za općinu Prnjavor.

VNM BiH je na 9. sjednici VNM BiH, koja je održana 23.11.2009. zaključilo da se Vladi Zeničko-dobojskog kantona uputi kritika na rad **Zdenke Merdžan**, ministrice za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona, zbog nepoštivanja prava nacionalnih manjina i iskazane neprofesionalnosti u obavljanju svoje ministarske dužnosti.

Općina Prnjavor predstavlja pozitivan primjer odnosa općine prema pripadnicima nacionalnih manjina. Općina uvažava potrebe nacionalnih manjina, pokazuje intrese za rješavanje problema nacionalnih manjina, daje kvalitetan doprinos boljem položaju pripadnika svih nacionalnih manjina koje žive na području općine, a pripadnici nacionalnih manjina imaju svog predstavnika u općinskom vijeću.

U cilju davanja doprinosa VNM BiH procesu **revizije** Akcionog plana, koju je provodilo radna grupa predvođena Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH, 8.6.2009. godine traženo je od Ministarstva da se jedan predstavnik Vijeća nacionalnih manjina uključi u proces revizije akcionog plana.

Tokom monitoringa, traženo je od institucija sa kojima su obavljani razgovori, da dostave informacije od interesa za VNM BiH. Informacije su trebale da ilustruju spremnost institucija da unaprijede položaj pripadnika nacionalnih manjina u BiH izdvajanjem budžetskih sredstava za rješavanje pitanja Roma i drugih nacionalnih manjina. Traženo je da se jasno definišu rokovi i budžet za provođenje Akcionog plana, kao i odgovor na pitanja vezana za slučajevne diskriminacije pri zapošljavanju Roma u obrazovnim institucijama.

U vezi sa procesom Monitorinka Vijeće je zaključilo da je Monitoring akcionog plana pokazao da se Akcioni plan u BiH realizuje bez značajnih rezultata, da je potrebna revizija plana i intenziviranje realizacije ciljeva predviđenih Akcionim planom. Monitoring je pokazao nezrelost i nezainteresovanost nadležnih institucija u BiH da doprinesu rješavanju problema pripadnika nacionalnih manjina.

b) Također je VNM BiH donijelo slijedeće preporuke

- VNM BiH predložilo je Parlamentarnoj skupštini BiH da pismenim putem upozori nadležne institucije da rade na realizaciji ciljeva iz Akcionog plana, kako bi Bosna i Hercegovina što kvalitetnije odgovorila na obaveze koje je preuzela potpisivanjem Konvencije o pravima nacionalnih manjina Europske unije.

-Parlamentarna skupština BiH treba da upozori institucije nadležne za pitanja nacionalnih manjina u BiH da rješavaju pitanja ne samo romske nacionalne manjine, nego i ostalih nacionalnih manjina u BiH.

-Parlamentarna skupština BiH treba da upozori institucije nadležne za pitanja nacionalnih manjina u BiH da počnu aktivnije voditi registar djece, pripadnika nacionalnih manjina, u osnovnim i srednjim školama.

-Parlamentarna skupština BiH treba da naloži Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice da u svim aktivnostima koje sprovodi po pitanju nacionalnih manjina bude u neposrednoj saradnji sa VNM BiH.

c) Okrugli sto o temi: „ Položaj nacionalnih manjina u BiH- ustavne promjene i izmjena Izbornog zakona“.

d) Mišljenje u vezi sa prijedlogom izbora manjinskih jezika u skladu sa Evropskom poveljom o regionalnim i manjinskim jezicima

U toku postupka ratifikacije Evropske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima, odnosno odabir članova Povelje koju Bosna i Hercegovina prihvata, VNM BiH je na 9. sjednici održanoj 23.11.2009.godine, zaključilo da se u dijelu koji obuhvata Obaveze iz III dijela, u skupini jezika „regionalnih ili manjinski“ ne nalaze makedonski i crnogorski jezik te je nadležnom Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine predložilo da se u Obaveze iz III dijela, obuhvate odnosno uključe makedonski i crnogorski jezik.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine je uvažio ove primjedbe i uključilo makedonski i crnogorski jezika u Obaveze iz III dijela.

e) Zahtjev za delegiranje stručnjaka u radu ustavnopravnih komisija oba doma Parlamnetarne skupštine Bosne i Hercegovine

U skladu sa navedenim u toku priprema Amandmana na Ustav BiH i Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH, VNM BiH, u cilju zaštite prava, položaja i interesa nacionalnih manjina, u konkretnom slučaju implementaciji presude Evropskog suda za ljudska prava Sejdić-Finci, delegiralo je svog člana gospodina Vehida Šehića, kao stručnjaka u radu Ustavnopravne komisije Predstavničkog doma i Ustavnopravne komisije Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH.

f) Prijedlog Amandmana na Ustav BiH

Na zajedničkom sastanku VNM BiH, sa Vijećem nacionalnih manjina Federacije BiH i Savjetom nacionalnih manjina Republike Srpske, održanom 22.3.2010.godine u Sarajevu, utvrđen je Pijedlog Amandmana na Ustav BiH, koji je dostavljen Radnoj grupi Vijeća

ministara BiH za provođenje Akcionog plana za izvršenje presude Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, na razmatranje i usvajanje, obzirom da u skladu sa poslovnicima domova Parlamentarne skupštine BiH, Vijeće nacionalnih manjina nije ovlašten predlagač.

g) Javna rasprava o temi „Posljedice neizvršenja presude Evropskog suda za ljudska prava u Predmetu Sejdić i Finci“

Javna rasprava o temi „ Posljedice neizvršenja presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Sejdić i Finci“ održana je 17.septembra 2010.godine. Raspravi su, osim članova VNM BiH, prisustvovali i Dervo Sejdić iz Romskog informativnog centra Kali Sara, Beriz Belkić, zamjenik predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, Milan Jovanović iz Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, članovi Vijeća nacionalnih manjina Federacije BiH, predstavnici međunarodnih organizacija u BiH, te predstavnici udruženja nacionalnih manjina iz BiH, kao i brojni predstavnici medija.

Nakon rasprave prisutni su konstatovali da se posljedice neizvršenja presude Sejdić i Finci, odražavaju na pritiske koji se vrše posebno za Rome, kao i ukazivanje na konsekvence koje će onemogućiti ili otežati ulazak Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju.

Upućena je preporuka svim udruženjima nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini da zajedno djeluju radi ostvarivanja ciljeva kojima teže svi pripadnici nacionalnih manjina, a prvenstveno izmjenu Ustava BiH po kojem bi svi imali jednaka prava.

h) Memorandum o saradnji VNM BiH i domaćih i međunarodnih organizacija

Predmet i cilj zaključenja Memoranduma o saradnji su potreba za promocijom prava nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini; neophodnost da se osigura učešće nacionalnih manjina u javnom životu, medijima, političkim strankama i lokalnim zajednicama u Bosni i Hercegovini; uspostavljanje ravnopravnosti nacionalnih manjina u procesima donošenja odluka; te promocija prava, položaja i interesa nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini; te pružanje podrške udruženjima nacionalnih manjina na institucionalnom jačanju u Bosni i Hercegovini.

i) Saradnja sa medijima

VNM BiH u izvještajnom periodu ostvarilo je izuzetnu saradnju sa medijima. To se prvenstveno ogleda kroz davanje saopštenja o aktivnostima Vijeća, kao i gostovanjima u radijskim i televizijskim emisijama na temu položaja nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini i problemima vezanim za implementaciju presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Sejdić-Finci.

33. Kao primjer izrazito aktivnog rada jednog od udruženja navesti ćemo Izvještaj o radu i aktivnostima udruženje građana italijanskog porijekla „Rino Zandonai“, Tuzla:

Udruženje građana italijanskog porijekla „RINO ZANDONAI“ Tuzla je neprofitna organizacija koja okuplja pripadnike italijanske nacionalna manjine koji žive na prostoru Tuzle i okolnih općina. Početak djelovanja udruženja je nastao prvom registracijom udruženja pod nazivom «*Udruženje građana italijanskog porijekla i prijatelja Italije*» dana 8.5.1993. godine u Tuzli, kada je održana osnivačka skupština Udruženja. U udruženju je primljeno oko 700 članova. Na listi pregleda članstva udruženja od 28.7.1993. bilo je 253 obitelji i 693 člana, a 1.11.1995. registrovano je ukupno 245 obitelji. Završetkom ratnih događanja, udruženje slabi sa aktivnostima, a 11.04.2000. godine udruženje mijenja naziv u UG „Trentini“ Tuzla, koje djeluje u okviru velike grupe udruženja *Trentini nel mondo* koje

okuplja 276 udruženja Trentinjana u 27 država širom svijeta. U maju 2004. evidentirano je 69 obitelji sa ukupno 186 članova. Udruženje je dobilo svoje prostorije, a realizuje projekte Italijanskog jezika, druženja članova, obilježavanje dolazaka Italijana u Tuzlu, ima biblioteku sa oko 1500 naslova, a realizuje i projekte na povezivanju svih italijanskih udruženja u Bosni i Hercegovini. 2009. godine Udruženje započinje novi pravac razvoja koji se ogledao u aktivnom učešću članova udruženja u kampanjama zagovaranja pitanja nacionalnih manjina članstvom u Vijeću nacionalnih manjina BiH. U toku 2009. godine Udruženje je djelovalo u pravcu pune integracije svih članova italijanske zajednice iz Tuzli i okoline u jedno udruženje, što je i ostvareno 3.6.2010. Novi naziv udruženja, opšte prihvaćen od strane svih pripadnika italijanske zajednice je "Rino Zandonai", po velikom italijanskom humanisti koji je doprinjeo razvoju udruženja i unapređenju odnosa Italije i Tuzle.

34. U toku 2010. godine, Udruženje je realizovalo slijedeće aktivnosti.

- Realizovan projekat saradnje udruženja Italijana u BiH, održan sastanak 4 italijanska udruženja u Banja Luci u vezi saradnje sa ambasadom Italije. Projektom koji su inicirala i finansiranja udruženja Italijana u BiH ostvarena je kvalitetnija saradnja i dogovorena strategije odnosa prema ambasadi Italije u BiH uzimajući u obzir da ambasada Italije duži niz godina ne podržava rad niti jednog udruženja Italijana u BiH.
- Dva člana udruženja (Šimić Nikola i Mott Željko) učestvovali na seminarima – sastancima u vezi položaja nacionalnih manjina na Balkanu, koje su organizovali HcA Banja Luka, u Novom Sadu i Tuzli.
- Pripremljena nominacija člana udruženja Mott Jakova za dodijelu priznanja Općina Tuzla (Zahvalnika grada Tuzle), koje je i dobio 25.11.2010.
- Jedan član udruženja (Mott Željko) učestvovao u projektu regionalne saradnje udruženja nacionalnih manjina u Puli.
- U saradnji sa OSCE i OŠ Ilidža, članica Irina Dobnik imala nastup u okviru projekta Kaleidoskop u kulturnom centru Ilidža.
- Projekat razvoja WEB stranice udruženja uspješno realizovan, a stranica je u funkciji.
- Realizovan seminar o kulturnom naslijeđu nacionalnih manjina u Tuzli, podržan od MONKS TZ kantona.
- Realizovan projekat „Dan italijanske kuhinje u Tuzli“ u okviru manifestacije Ljeto u Tuzli, 30.7.2010. gdje su italijanski specijaliteti i vino ponudeni građanima Tuzle za degustaciju. Saradnja sa poslovnim sektorom rezultovala znatnim donacijama u hrani i piću.
- Realizovan projekat obezbjeđenja socijalne pomoći za jednog člana udruženja koji živi u Tuzli, a nije imao struju 5 godina. Projekat podržalo udruženje Trentini nel mondo.
- Okončan projekat izdavanja monografije Stoljeće Italijana u Tuzli, autori Tihomir Knežiček i Kadrija Hodžić. Monografija sadrži istorijat dolaska Italijana u Tuzli, njihov društveni i socijalni položaj, a monografijom su obrađene skoro sve porodice koje žive u Tuzli i okolini koje imaju italijansko porijeklo.
- Održana Skupština Udruženja i manifestacija **Stoljeće Italijana u Tuzli** u hotelu Tuzla, 3.6.2010. Cilj manifestacije je bio obilježavanje dolaska Italijana na područje Tuzle, očuvanje italijanske tradicije, okupljanje članova, promocija knjige i izložbe likovnih radova. Gosti Predsjednik predsjedništva BiH, načelnici općina Tuzla, Lukavac i Živinice, ministri, svećenici, predstavnici Vijeća nacionalnih manjina BiH, predstavnici manjinskih zajednica u Tuzli.
- Prijavljen i realizovan projekat pod nazivom „Otvorena vrata“ koji finansira Biro za ljudska prava Tuzla. Projekat ima za cilj unapređenje saradnje udruženja nacionalnih manjina i općinskih vijećnika iz reda nacionalnih manjina sa Tuzlanskog Kantona.

- Obavljene posjete Festivalu nacionalnih manjina u Prnjavoru, kao i manjim skupovima u Štivoru kod Prnjavora.
- Kreirano 25 socijalnih karti za članove socijalne slučajeve kojima se dodjeljuje godišnja pomoć od strane Provincije Trento iz Italije u iznosu od 900 EUR.
- Realizovano 2 nastupa u radio programu, i jedan nastup na lokalnoj TV – emisije o radu udruženja.

U toku 2010. godine ostvaren je prihod od 2.995,00 KM (bilans stanja), a ukupan prihod je mnogo veći, jer je ostvaren prihod od prodaje knjige.

35. Aktivnosti Vijeće nacionalnih manjina Federacije Bosne i Hercegovine: Parlament Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Parlament FBiH) je na sjednici Predstavničkog doma od 17.11.2009. godine i sjednici Doma naroda od 3. 12. 2009. godine osnovalo Vijeće nacionalnih manjina Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: VNMFBiH), kao posebno savjetodavno tijelo Parlamenta FBiH. Imena članova Vijeća nacionalnih manjina pri Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine objavljeni su u Službenom listu Federacije Bosne i Hercegovine broj: 79/09, sredinom decembru 2009. Godine i to: Abinun Iso, Jevrej, Bakoš Emil, Slovak, Bogdanović Sanja, Slovenka, Čengić Irmina, Poljakinja, Čivić Petar, Italijan, Čurić Slavica, Makedonka, Krzyk Tomislav, Čeh, Muratović Irma, Mađarica, Redžić Hidajeta, Crnogorka, Varan Hakan, Turčin i Zejullahu Džemina, Albanka.

U julu mjesecu 2011. godine u oba doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine imenovani su i predstavnici Romske nacionalne manjine i to: Biberović Muradif , Mujić Muhamed , Mujić Šaban, Radić Dragiša , Suljić Mehmed i Supnaj Šemsi.

36. Ukupno od trenutka objavljivanja u Službenom listu Federacije Bosne i Hercegovine do danas održano je 13 sjednica, a od toga u 2010. godini sedam.

37. Konstituirajuća sjednica, održana je 15. 2. 2010. godine, bez prisustva predstavnika Roma, na kojoj su izabrani predsjedavajuća Sanja Bogdanović i dvije zamjenice predsjedavajuće Irma Muratović i Hidajeta Redžić, te predloženi Statut i Poslovnik o radu, a koje je pripremila stručna služba Parlamenta FBiH. Vijeće je jednoglasno izabralo članove Komisije za ustavno-zakonodavna pitanja razvoja i zaštite prava pripadnika nacionalnih manjina i Komisije za očuvanje i razvoj kulturnog, obrazovnog i jezičkog identiteta pripadnika nacionalnih manjina, kao i usvojilo Statut i Poslovnik o radu. Tokom treće sjednice 7. 5. 2010. ponovo je aktivirana inicijativa za promjenu Zakona o pravima nacionalnih manjina Federacije BiH, te analiziran dotadašnji rad. i tom prilikom je istaknuto da se neispunjavanje obaveza od strane Parlamenta FBiH vezano za budžet, državnog službenika i prostoriju negativno odražava na rad VNMFBiH.

38. Analiza ispunjavanja zadataka pokazala je da je do tada planirano i urađeno. Doneseni su Poslovnik o radu i Statut Vijeća, Program rada i Finansijski plan, te upućeni dopisi predsjedavajućim oba doma Parlamenta FBiH vezano za budžet, imenovanje državnog službenika, prostor i davanje saglasnosti na Statut i Poslovnik Vijeća.

39. Tokom pete sjednice 27. 7. 2010. VNMFBiH je informisano o davanju saglasnosti na Poslovnik o radu i Statut u različitim tekstovima u domovima Parlamenta FBiH, odnosno nedavanju saglasnosti na osnovna dokumenata Vijeća. Na prijedlog i sugestije zaključeno je da se uputi dopis prema predsjedavajućim oba doma Parlamenta FBiH u kojima će se

obrazložiti situacija vezano za usvajanje dokumenata, davanja saglasnosti u jednom i ne davanja saglasnosti u drugom domu Parlamenta FBiH i tražiti ponovo prijem kod predsjedavajućih oba doma bez obzira što su u tehničkom mandatu i sekretara oba doma da objasne dalji postupak o izmjeni odluke o imenovanju.

40. Iako je tokom 2010. godine održano 7. sjednica VNMFBiH, ono nije u potpunosti ispunilo plan aktivnosti donesen početkom godine jer Parlament FBiH nije obezbijedio osnovne uslove za rad VNMFBiH, a što je po Zakonu bio dužan: nije odobrio budžet, obezbijedio prostor za rad niti imenovao državnog službenika zaduženog za VNMFBiH. Istovremeno neusvajanje Poslovnika o radu i Statuta u domovima Parlamenta FBiH, te shodno tome neobjavljivanje ni imena novoizabranih članova Vijeća Romske nacionalnosti u “Službenom listu Federacije Bosne i Hercegovine” dovelo je VNMFBiH u situaciju da nije u mogućnosti da u potpunosti ispuni svoju funkciju. Tokom godine nizom pisama (aprila, jula, oktobra i decembra 2010. godine) predsjedavajućim, zamjenicima predsjedavajućih i sekretarima, te komisijama za ljudska prava i administrativnim komisijama oba doma Parlamenta FBiH, premijeru Vlade i Ministarstvu finansija Federacije BiH, poslije i brojnim međunarodnim i domaćim institucijama i organizacijama, kao i ambasadorima 11 zemlja kojima pripadaju članovi VNMFBiH, pokušalo se uticati na rješavanje ovih problema, ali se nije uspjelo. VNMFBiH je radilo u skladu sa mogućnostima što se vidi i iz ovog izvještaja. Tokom posljednje, sedme sjednice u 2010. godine razgovaralo se o problemima koji od osnivanja opterećuju rad VNMFBiH i koji se ne riješavaju.

41. Zaključeno je jednoglasno da se u toku 2011. godine prikupe informacije, odnosno da se sugeriše kantonima i opštinama da informišu VNMFBiH koliko su daleko odmakli vezano za ispunjavanje zakonske obaveze o formiranju vijeća nacionalnih manjina na kantonalnim nivoima, kao i da se u toku te godine u skladu sa materijalnim sredstvima zatraži informacija od ministarstava školstva na raznim nivoima kako se provodi Zakon o školstvu vezano za prava nacionalnih manjina.

42. Dalje se nastavlja sa svim aktivnostima kako bi VNMFBiH što bolje funkcionisalo. Uprkos svemu predstavnici VNMFBiH su prisustvovali i učestvovali u javnim raspravama, okruglim stolovima i savjetovanjima vezanim za položaj nacionalnih manjina koje su organizovale vladine i nevladine domaće i međunarodne organizacije nastojeći dati doprinos osvjetljavanju problema nacionalnih manjina. Posebno treba izdvojiti učešće na tribiniu Midiacentru u Sarajevu vezano za presudu Finci – Sejdić, dvodnevnu konferenciju “Manjine za manjine – dobre prakse sa područja zapadnog Balkana” u Zagrebu, sastanak sa Vijećima nacionalnih manjina u BiH u Sarajevu u prostorijama Parlamentarne skupštine BiH. Zajednički konsultativni sastanak sa predsjedavajućim i zamjenicima predsjedavajućih svih vijeća/savjeta nacionalnih manjina u BiH. koji je organizovan u Tuzli. Cilj okupljanja je bio razmjena dosadašnjih iskustva vijeća nacionalnih manjina na entitetskim nivoima i na državnom, kao i na nivou Tuzlanskog kantona, te planirana buduća zajednička saradnja, a u cilju eliminisanja prepreka i iznalaženja rješenja za učinkovitije funkcionisanje svih VNM. Na sastanku se razgovaralo i o medijskoj kampanji o nacionalnim manjinama (internet stranica www.nacionalnemanjinebih.org). I Posjeta Visokom predstavniku Valentinu Inzku 9. juna 2011. godine.

43. U 2011. godini, do kraja oktobra, VNMFBiH je održalo 6 sastanaka tokom kojih se, na žalost bavilo istim problemima kao i 2010. godine – bužetom, imenovanjem Roma u sastav Vijeća, prostorom, državnim službenikom, saglasnošću na Statut i Poslovnik. S obzirom da još uvijek nije imenovan sekretar VNMFBiH pri Parlamentu FBiH, istaknuta je potreba i da

se ovo pitanje riješi u narednim kontaktima sa Parlamentom FBiH. Članovi Vijeća nacionalnih manjina FBiH su također, izabrali članove za radne grupe u okviru Strategije koju radi OSCE misija u Bosni i Hercegovini. Susret Vijeća nacionalnih manjina BiH i Vijeća nacionalnih manjina FBiH 16. februar 2011. godine u Sarajevo vezano za usaglašavanje zajedničkih aktivnosti Vijeća nacionalnih manjina BiH i Vijeća nacionalnih manjina FBiH za 2011. godinu. USAID Projekat jačanja parlamenta u saradnji sa Parlamentom FBiH tačnije, Komisijom za jezička pitanja Doma naroda - Stručno savjetovanje za zastupnike i delegate oba doma Parlamenta kao i za uposlenike stručnih službi. Tema ovog, trećeg po redu, savjetovanja iz pravne domene bila bi Posebni aspekti upotrebe jezika u zakonodavstvu FBiH.

44. Rad i aktivnosti pojedinih komisija pri VNMFBiH:

- Komisija za izradu i ostvarivanje programa rada koju po funkciji čine predsjedavajuća i dvije zamjenice predsjedavajuće nije održala ni jedan sastanak, jer Program rada nije bilo moguće ostvariti iz navedenih razloga, odnosno ostvaren je djelimično, a rad VNMFBiH je redovno analiziran i praćen tokom redovnih sjednica.
- Komisije za očuvanje i razvoj kulturnog, obrazovnog i jezičkog identiteta pripadnika nacionalnih manjina održala je jedan sastanak – polovinom decembra 2010. godine kada je predložen i usvojen program rada Komisije za 2011. godinu
- Komisije za ustavno - zakonodavna pitanja razvoja i zaštite prava pripadnika nacionalnih manjina održala je sedam sastanaka i izvještaj o radu ove komisije prihvaćen je na posljednjem sastanku VNMFBiH u 2010. godini.

45. Iz izvještaja o radu VNMFBiH proizilazi da je imenovanje Roma u sastav VNMFBiH i objavljivanje njihovih imena u Službenom listu urađeno tek u julu 2011. godine, da je prostorija Vijeću dodijeljena isto tako u julu 2011. godine, a da ni do danas nije odobren budžet, imenovan službenik koji će pratiti rad VNMFBiH, te data saglasnost na Poslovnik i Statut Vijeća, kao ni uvršteno VNMFBiH na zvaničnu Internet stranu Parlamenta FBiH, Vijeće još nema svoju e-mail adresu, članovi Vijeća propusnice i također nije regulisana upotreba memoranduma i štembilja.

Uprkos gore navedenom članovi Vijeća su u skladu sa mogućnostima ispunjavali Plan rada.

Sve ovo je urađeno iz vlastitih sredstava članova VNMFBiH, odnosno ako VNMFBiH nema budžeta, nema znači nikakve mogućnosti pokrivanja troškova rada, a ni naknade članovima Vijeća.

46. Aktivnosti Savjeta nacionalnih manjina Republike Srpske: Prema Zakonu o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina Republike Srpske, Narodna skupština Republike Srpske osniva Savjet nacionalnih manjina Republike Srpske kao posebno savjetodavno tijelo koje sačinjavaju pripadnici svih nacionalnih manjina. Narodna skupština bira Savjet nacionalnih manjina Republike Srpske iz reda kandidata koji predlaže Savez nacionalnih manjina RS. Pri Narodnoj skupštini Republike Srpske 2007. godine formiran je Savjet nacionalnih manjina Republike Srpske koji broji 15 članova i to su svi aktivisti postojećih udruženja nacionalnih manjina. Tada je izabran i predsjedavajući Savjet nacionalnih manjina Republike Srpske - Saša Mićin, predstavnik Mađara, dok su ostali članovi iz reda slijedećih manjina: Vladimir Blaha, predstavnik Čeha; Libor Boček, predstavnik Čeha; Maja Kremenović, predstavnica

Italijana; Jakov Danon, predstavnik Jevreja; Marija Grbić, predstavnica Slovenaca; Alenka Uduč, predstavnica Slovenaca; Dimitrije Trifunovski, predstavnik Makedonaca; Ivanka Čelović, predstavnica Poljaka; Ana Hemon, predstavnica Ukrajinaca; Olga Karajica, predstavnica Ukrajinaca; Šaha Ahmetović, predstavnica Roma; Mišo Mirković, predstavnik Roma; Katarina Babić, predstavnica Nijemaca i Janette Stajčićova, predstavnica Slovaka.

47. Drugi saziv Savjeta nacionalnih manjina u Narodnoj skupštini Republike Srpske: Na osnovu člana 70. stav 1. tačka 8. Ustava Republike Srpske, člana 17. Zakona o zaštiti prava nacionalnih manjina (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 2/05), članova 100, 182, 186 stav 1. i 2. Poslovnika Narodne Skupštine Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske br. 31/11), a nakon razmatranja Izvještaja Komisije za izbor i imenovanje, Narodna Skupština Republike Srpske, na Petoj sjednici, održanoj 13. aprila 2011. godine donijela je sljedeću Odluku. U Savjet nacionalnih manjina Republike Srpske izabrani su 1. Vesna Temelkowska Vuković, Makedonka, predsjednik, Vladimir Blaha, Čeh, Alenka Uduč, Slovenka, Olga Karajica, Ukrajinica, Saša Mašić, Rom, Franjo Rover, Talijan, Dario Atijas, Jevrej, Danijel Kovč, Poljak, Papović Milimir, Crnogorac i Nataša Milić, Mađarica.

48. Konstituirajuća sjednica novog saziva Savjeta nacionalnih manjina Republike Srpske održana je 03.juna 2011. godine i usvojen je Program rada i Operativni plan za narednu godinu.

49. Savjet daje mišljenja, savjete i prijedloge Narodnoj skupštini i drugim republičkim organima o svim pitanjima koja se tiču prava, položaja i interesa nacionalnih manjina u Republici Srpskoj. Savjet može delegirati stručnjaka u Odboru za ustavna pitanja Narodne skupštine.

50. Prema Poslovniku o radu Savjeta, kreiranom 2007. godine, predsjednik i potpredsjednik Savjeta se biraju javnim glasanjem na period od dvije godine. Predsjednik Savjeta između ostalog predstavlja Savjet, saziva sjednice Savjeta, predsjedava sjednicama i predlaže dnevni red, usklađuje rad Savjeta sa radom Narodne skupštine Republike Srpske i drugih organa Republike Srpske, saraduje sa Narodnom skuštinom Republike Srpske i drugim organima Republike Srpske radi davanja mišljenja, savjeta i prijedloga Savjeta nacionalnih manjina, upućuje članovima Savjeta akte i materijale na razmatranje i pokreće inicijativu za razmatranje pojedinih pitanja iz djelokruga Savjeta. Savjet može razriješiti dužnosti predsjednika i potpredsjednika Savjeta prije isteka vremena na koje je izabran, ako povjerenu dužnost ne obavlja u skladu sa zakonom, Poslovníkom Narodne skupštine Republike Srpske i Poslovníkom Savjeta nacionalnih manjina Republike Srpske. U poslovniku su razrađena i druga pitanja vezana za organizaciju rada Savjeta nacionalnih manjina Republike Srpske.

51. **Aktivnosti Savez nacionalnih manjina Republike Srpske:** Ovaj okvirni izvještaj i presjek aktivnosti obuhvata period od avgusta 2007 godine do oktobra 2011. godine koje je sprovodio Savez nacionalnih manjina Republike Srpske samostalno ili u saradnji sa institucijama vlasti, lokalnim zajednicama i drugim nevladinim sektorom.

Savez nacionalnih manjina Republike Srpske (u daljnjem tekstu: SNMRS) je vanstranačko udruženje građana sa statusom od javnog interesa za Republiku Srpsku (04. novembra 2010. godine, a prema odluci sa 196. sjednice Vlade Republike Srpske) i krovna organizacija dvanaest nacionalnih manjina u Republici Srpskoj, razvrstanih u oko 35 pojedinačnih udruženja: Crnogoraca, Čeha, Italijana, Jevreja, Mađara, Makedonaca, Nijemaca, Poljaka, Roma, Slovaka, Slovenaca i Ukrajinaca sa ciljem koordinacije rada udruženja nacionalnih

manjina na očuvanju identiteta, nacionalnog porijekla, čuvanja i njegovanja jezika, kulture, tradicije i vjere.

52. SNMRS radi na jačanju organizacionih kapaciteta nacionalnih manjina - zajednica, te na rješavanju potreba svojih članica, ukazujući, lobirajući za usvajanje i insistirajući na dosljednoj primjeni Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina, a koji promovišu i štite prava nacionalnih zajednica Republike Srpske i Bosne i Hercegovine. SNMRS radi na podizanju svijesti javnosti o kulturnim, obrazovnim i političkim potrebama i pravima, te o učešću u odlučivanju po pitanjima koja se tiču statusa nacionalnih manjina, kako na lokalnom – opštinskom, tako i na entitetskom i državnom nivou. Struktura SNMRS je sljedeća: 1. Skupština Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske; 2. Koordinacioni odbor SNMRS; 3. predsjednik; 4. potpredsjednik; 5. generalna sekretarka; 6. Komisije: Komisija za kulturu, Komisija za učešće u organima vlasti, Komisija za informisanje, Komisija za obrazovanje, Komisija za statutarna pitanja, Nadzorni odbor i Inventurna komisija.

53. .U **2007.** godini SNMRS je raspolagao sa ukupnim finansijskim sredstvima od **39.000 KM** i to od strane sljedećih izvora: (Grad Banja Luka 14.000,00 KM, Ministarstvo prosvjete i kulture RS – projekti 25.000,00 KM).

Finansijski pokazatelji u **2008.** godini su u visini od **37.000 KM** (Grad Banja Luka 21.000,00 KM, Ministarstvo prosvjete i kulture RS 11.000,00 KM i Ministarstvo civilnih poslova BiH 5.000,00 KM).

U **2009.** godini doznačena sredstva SNMRS u ukupnom iznosu od **42.511,66 KM** (Grad Banja Luka 21.000,00 KM, Ministarstvo prosvjete i kulture RS 9.200,00 KM, Ministarstvo civilnih poslova BiH 5.000,00 KM, Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS 2.080,00 KM i Sredstva po EU projektu 3.911,66 KM).

Za **2010.** godinu SNMRS je raspolagao sredstvima u iznosu od **37.786,29 KM** (Članarine 480,00 KM, Sredstva po projektima MPK 5.500,00 KM, Sredstva od Grada Banja Luka 25.000,00 KM i Sredstva po EC projektu 6.806,29 KM).

U **2011.** Godini SNMRS je raspolagao sa **69.214,63 KM** (Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS 30.000,00 KM, Ministarstvo prosvjete i kulture RS 8.000,00 KM, Grad Banja Luka 28.000,00 KM, Projekat EC 2.894,63 KM i drugi prihodi 320,00 KM).

54. SNMRS i udruženja nacionalnih manjine su dali veliki broj različitih kulturnih aktivnosti i manifestacija u Republici Srpskoj, Bosni i Hercegovini i zemljama regiona. Aktivno je podržana kandidatura Grada Banja Luka za nagradu Kongresa Dosta! Vijeća Evrope po pitanju prava nacionalnih manjina sa posebnim naglaskom na prava Roma. Savez nacionalnih manjina Republike Srpske je radio i radi na kvalitetnijoj i boljoj implementaciji Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina BiH i RS.

Najvažnije rezultate za period od 2007. do 2011. godine:

1. Formirane su kancelarije nacionalnih manjina u lokalnim zajednicama (Banja Luka, Doboju, Prnjavor, Laktaši, Prijedor, Gradiška);
2. Dodjeljen je prostor za rad udruženjima nac. manjina – posebne kancelarije za 4 nac. manjine u Doboju;
3. Formirane su stavke u budžetima opština za rad udruženja nacionalnih manjina (Banja Luka, Prnjavor, Doboju, Prijedor, Gradiška);

4. Pristupilo se formiranju regionalnih, gradskih ili opštinskih Saveza nacionalnih manjina (Savez opštine Prnjavor i Savez nacionalnih manjina regije Doboj);
5. Pored održavanja već tradicionalne Smotre kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina RS i Večeri nacionalnih manjina opštine Prijedor, održan je prvi Festival nacionalnih manjina Prnjavorske opštine pod nazivom "Mala Evropa";
6. Postepeno se rješava pitanje stambenog zbrinjavanja Roma (Banja Luka, Gradiška, Prnjavor, Teslić, Doboj, Prijedor, Bjeljina);
7. Nastavljene su aktivnosti pomoći lokalnih vlasti u obezbjeđenju školskog pribora, svesaka i knjiga za učenike romske nac. manjine;
8. Iznalazi se način stipendiranja studenata Roma iz budžeta opština.

55. Savez nacionalnih manjina Republike Srpske je radio i radi na kvalitetnijoj i boljoj implementaciji Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina. Juna 2007. nakon šestomjesečnih pregovora između SNMRS i Narodne skupštine Republike Srpske formiran je Savjet nacionalnih manjina pri Narodnoj Skupštini RS. Ovo savjetodavno tijelo broji 15 članova. Juna 2011. godine od strane Narodne skupštine Republike Srpske, a na prijedlog SNMRS, verifikovan je drugi mandat Savjeta za nacionalne manjine u Narodnoj skupštini Republike Srpske. Savjet broji 10 članova.

56. Preko svojih komisija SNMRS je nastojao uticati na izmjene odredbi u Ustavu Republike Srpske i Ustavu Bosne i Hercegovine kao i u izmjenama u Izbornom zakonu BiH. Savez je takode vršio promociju aktivnosti udruženja nac. manjina preko manifestacionih programa, preko susreta i posjeta uvažanih zvaničnika RS i BiH i međunarodne zajednice, preko predstavnika ambasada i ambasadora matičnih zemalja, preko vladinih i nevladinih organizacija u RS i BiH, te medija – novina, radija i televizije, posebno na uvođenju dodatne nastave za pripadnike nacionalnih manjina u školama. U osnovnim školama u Republici Srpskoj trenutno su zastupljena samo dva jezika pripadnika nacionalnih manjina. To je ukrajinski i italijanski jezik, koji se uz redovnu nastavu izučavaju kroz dodatne časove organizovane za djecu pripadnike nacionalnih manjina.

Italijanski jezik izučava se u opštini Prnjavor, u Osnovnoj školi Šibovska – Štivor, bez prekida još od 1968. godine. **Ukrajinski jezik** se izučava u: Osnovna škola „Desanka Maksimović“ u Trnu (opština Laktaši) – nastava se počela izvoditi od drugog polugodišta školske 2010/2011 godine, na inicijativu KPUU Taras Ševčenko iz Banja Luke, a u saradnji sa Ministarstvom prosvjete i kulture Republike Srpske i Kancelarijom Ukrajinske ambasade u Sarajevu. Nastava na ukrajinskom jeziku se izvodi i u osnovnim školama u Prnjavoru, mjesnim školama prnjavorske opštine – Hrvacanima, Potočanima, Naseobini Lišnja i u selu Trnopolje kod Kozarca, koje pripada opštini Prijedor. U 2011. godini pokrenuta je i inicijativa za uvođenje nastave na ukrajinskom jeziku u nekoj od osnovnih škola u Banjoj Luci, ali još uvijek takva nastava nije organizovana.

Što se tiče drugih jezika, ne bilježimo bilo kakvu inicijativu za organizovanjem ove nastave. Udruženja nacionalnih manjina u većini slučajeva organizuju neki oblik nastave za svoje članove, a kojom su obuhvaćene sve generacije, od djece predškolskog i školskog uzrasta, studenata i starijih članova udruženja. Nerijetko takvu nastavu pohađaju i drugi zainteresovani građani, jer škole i kursevi su otvorenog tipa.

57. SNMRS je aktivno učestvovao u pripremi sljedećih publikacija:

Partnerski projekat „Susjedstvo – Afirmacija multikulturalizma i saradnje na lokalnom nivou u zemljama Zapadnog Balkana“

1. Prava nacionalnih manjina i lokalne politike – Studija o primjeni standarda zaštite prava pripadnika nacionalnih manjina u BiH, Srbiji, Hrvatskoj i Sloveniji;
2. Vodi za saradnju nacionalnih manjina i institucija lokalnih vlasti;
3. Nacionalne manjine u Susjedstvu;
u saradnji sa drugim organizacijama:
  1. Narodna skupština Republike Srpske – Međunarodni dan ljudskih prava – Tematska sjednica Odbora za predstavnike, prijedloge i društveni nadzor, Banja Luka 10. decembar 2009. godine;
  2. Zbornik radova „Nacionalne manjine u Republici Srpskoj“ – Međunarodno udruženje naučnih radnika AIS, Ministarstvo trgovine i turizma u Vladi R. Srpske i SNMRS;
  3. Opći izbori u Bosni i Hercegovini 2010. godine : Naučene lekcije, Council of Europe, Norwegian Ministry of Foreign Affairs, Strasbourg, april 2011. godine;
  4. Mapa vjerskih objekata nacionalnih manjina u Republici Srpskoj i interaktivna mapa dostupna na www.snm.rs.ba - Međunarodno udruženje naučnih radnika AIS, Ministarstvo trgovine i turizma u Vladi R. Srpske i SNMRS

58. Neke od aktivnosti u kojima je učestvovao SNMRS: SNMRS je u 2008. godini obilježio petogodišnjicu svog postojanja prigodnom Svečanom akademijom na kojoj su dodjeljene zahvalnice Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske, Gradu Banja Luka, Helšinskom parlamentu građana Banja Luka i Radio-televiziji Republike Srpske za doprinos u radu SNMRS.

U okviru programa Svjetskog prvenstva u raftingu Banja Luka 2009, 21. maja 2009. godine, predstavljeno je kulturno blago nacionalnih manjina Republike Srpske. Predstavljene su nacionalne kuhinje, nacionalne posebnosti i kulturno umjetnički program.

Takođe se pristupilo ozbiljnijim problemima koji se tiču oko aktuelnog popisa stanovništva u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini, te su u vezi sa tim poduzete neke aktivnosti oko načina provođenja tog procesa, a u kojem pripadnici nacionalnih manjina imaju značajnu ulogu.

U saradnji sa Republičkim zavodom za statistiku RS, pristupilo se izradi odnosno prevodenju popisnih obrazaca na jezike nacionalnih manjina, a koji si predstavljani na okruglom stolu u Banjoj Luci.

SNMRS je nastavio sa organizovanjem tradicionalne manifestacije „Smotra kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina“.

59. SNMRS je partner u projektu "Susjedstvo – afirmacija multikulturalizma i saradnje na opštinskom nivou u zemljama Zapadnog Balkana", implementiranom od 2009 - 2011. Nosilac projekta je bio NVO Helsinški parlament građana Banja Luka uz finansijsku podršku Evropske komisije. Projekat je realizovan u Bosni i Hercegovini (Banja Luka, Prijedor, Tuzla), Srbiji (Bor, Zrenjanin, Bujanovac) i Hrvatskoj (Pula, Vodnjan, Umag) u partnerstvu sa „HOMO“ Udruga za zaštitu ljudskih prava i građanskih sloboda iz Pule, Centrom za regionalizam Novi Sad, Helšinskim monitorom za ljudska prava iz Slovenije i Savezom nacionalnih manjina Republike Srpske. U sklopu ovog projekta u Puli je 2011. potpisan Memorandum o saradnji između gradova Banja Luka i Pula i 10 srodnih udruženja nacionalnih manjina (Romi, Slovenci, Italijani, Mađari, Makedonci).

60. Djelovanjem Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske pokrenuta su mnoga pitanja na lokalnom, entitetskom i državnom nivou a posebno:

- Pitanje Ustavnih promjena u dijelu koji se tiče nacionalnih manjina;
- Pitanje izmjena Izbornog zakona;
- Pitanje statusa udruženja nacionalnih manjina, Saveza i Savjeta;
- Pitanje Ministarstva, kancelarije ili referata nacionalnih manjina u Vladi RS;
- Pitanje finansiranja;
- Pitanje prostora za rad udruženja;
- Pitanje zapošljavanja manjina i pitanje rada ljudi koji se profesionalno bave problematikom nac. manjina;
- Pitanje obrazovanja;
- Pitanje stipendiranja studenata – pripadnika nacionalnih manjina.

61. Informisanje i mediji: Gotovo sve aktivnosti SNMRS i udruženja nacionalnih manjina imale su medijsku podršku i bile su popraćene od strane svih medija koji su bili pozivani da prate iste. Dobra saradnja je nastavljena sa RTRS, BHRTV. Emisije o nacionalnim manjinama koje su realizovane i pripremane u periodu od 2007. Do 2011. Godine su: „Bona Homo“ (RTRS), „Korijeni“ (Radio RS), „U fokusu“ (RTRS,) „Patria Mea“ (BHRadio 1) i mnoge druge emisije na privatnim radio i tv stanicama.

Od štampanih medija aktivnosti udruženja nacionalnih manjina prate Glas Srpske, Nezavisne novine, Fokus, Dnevni Avaz, portal www.manjine.ba, portal www.sarajevo-x.com i drugi.

Udruženja su i dalje nastavila pripremati i štampati biltene jednojezične i dvojezične, a u najavi je i pokretanje još nekoliko informativnih listova i biltena.

Komisija za informisanje SNMRS je dala puni doprinos u kreiranju emisija na radiju i televiziji.

62. Učešće u organima vlasti: SNMRS je imao aktivnu ulogu u Lokalnim Izborima 2008. god., ali se na njima nije postigao zadovoljavajući uspjeh. Kako Centralna Izborna komisija BiH nije uvažila član 16. Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina RS već je Izborni zakon dozvolio kandidovanje nezavisnim kandidatima, udruženjima nac. manjina i političkim strankama. U ovim izborima na nivou čitave BiH izabrano je 35 odbornika - pripadnika nacionalnih manjina, što je u odnosu na broj opština nedovoljno. Od tog broja u Republici Srpskoj je izabrano 16 odbornika u isto toliko opština i 2 odbornika u Distriktu Brčko. Od svih ovih odbornika samo su četvorica kandidata koje su predložila udruženja nacionalnih manjina dok su svi ostali kandidati političkih partija.

Savez je pokrenuo proces uključivanja predstavnika udruženja nacionalnih manjina u gradske odnosno opštinske Savjete nacionalnih manjina. Trenutno Gradske – opštinske Savjete čine odbornik nacionalne manjine i predstavnici političkih partija, a Savez nacionalnih manjina Republike Srpske se zalaže da 50% članova Savjeta čine predstavnici udruženja nacionalnih manjina. U Banjoj Luci je ovo već dato u proceduru. Očekuje se da će ovaj primjer Grada Banja Luke slijediti i druge opštine u RS te omogućiti udruženjima nacionalnih manjina da utiču na rad ovih Savjeta.

Komisija za učešće u vlasti SNMRS je još u maju mjesecu 2010. pripremila predprijedlog Zakona o Savjetima nacionalnih manjina (radna verzija) – prema uzoru Zakona o nacionalnim savjetima Republike Srbije. Aktivnosti po ovom prijedlogu su u toku.

SNMRS i udruženja su u fazi priopreme za Lokalne izbore 2012, a drugo stanje osim navedenog u izvještajima nije značajno promijenjeno, osim što bilježimo slučaj da je u Banjoj Luci došlo do izmjene odbornika iz reda nacionalnih manjina, gdje sad tu funkciju obavlja odbornik, kandidovan od strane udruženja nacionalnih manjina.

Saradnja udruženja nacionalnih manjina sa predstavnicima lokalnih vlasti i opština bilježi pomake. U opštinama se izdvajaju sredstva za rad udruženja i sufinansiraju se projekti, a takode postoje inicijative za povećanje iznosa sredstava predviđenih za nacionalne manjine.

DRUGI DIO- MJERE KOJE SU PREDUZETE NA POBOLJŠANJU PRIMJENE OKVIRNE KONVENCIJE

U proteklom period preduzete su značajne aktivnosti s ciljem poboljšanja primjene Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Evrope koje se odnose na: zakonodavne aktivnosti i unapređenje institucionalnog okvira, kao i planske i strateške aktivnosti

1. AKTIVNOSTI NA IZRADI STRATEGIJE ZA RJEŠAVANJE PITANJA NACIONALNIH MANJINA U BOSNI I HERCEGOVINI

63. **Zakonodavne aktivnosti i unapređenje institucionalnog okvira:** Ugrađujući Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina u svoj zakonodavni i pravni sistem Bosna i Hercegovina se, kao član Savjeta Evrope, obavezala da će pripadnicima nacionalnih manjina koji žive u njoj obezbijediti punu ravnopravnost pred zakonom i jednaku zakonsku zaštitu.

Donošenjem Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina u BiH, kao i formiranjem savjetodavnih tijela -Vijeća/Savjeta nacionalnih manjina, na nivou BiH i entiteta, Bosna i Hercegovina je i institucionalno i pravno stvorila neophodne uslove koji omogućavaju nacionalnim manjinama da čuvaju i razvijaju svoj etnički, nacionalni, vjerski i kulturni identitet i integrišu se u društvenu zajednicu Bosne i Hercegovine.

Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina priznaje i štiti položaj 17 nacionalnih manjina na nivou Bosne i Hercegovine. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, kao zakonom nadležno ministarstvo za saradnju sa nacionalnim manjinama, sa istim ostvaruje i institucionalno i organizacionu potrebnu saradnju. Pozitivni pomak je napravljen na planu zaštite romske nacionalne manjine donošenjem Strategije za rješavanje problema Roma koju je Vijeće ministara BiH usvojilo 2005. godine.

64. **Planske i strateške aktivnosti:** Pojedina udruženja nacionalnih manjina i njihove asocijacije kao i međunarodne NVO a posebno Misija OSCE- a u Bosni i Hercegovini pokazale su interes da se u rješavanju problema nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini pristupi na organozovan i planski način izradom „Strategije za rješavanje pitanja nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini“.

Misija OSCE-a u BiH se i zvanično obratila Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH sa inicijativom o potrebi da Bosna i Hercegovina na nivou države pripremi i usvoji **Strategiju za rješavanje problema nacionalnih manjina** - dokument koji bi identifikovao relevantne životne oblasti i sadržaje nacionalnih manjina i definisao konkretne mjere sa ciljem poboljšanja njihovog ukupnog društvenog statusa.

Vijeće nacionalnih manjina Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine podržalo je inicijativu da se pristupi izradi Strategije.

Prvi praktičan korak na utvrđivanju zadataka izrade Strategije je **Memorandum o saradnji zaključen između misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini i Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH** u maju mjesecu 2011. godine.

Odredbama Memoranduma je, pored ostalog, utvrđeno da će Ministarstvo kao nadležni organ za zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina koordinirati aktivnosti vezane za izradu Strategije, a OSCE – Misija u BiH će pružiti logističke aspekte izrade iste i osigurati da ukupan proces bude parcipativan i inkluzivan za sve relevantne aktere u BiH.

OSCE će obezbijediti finansijska sredstva za izradu dokumenta – Strategije – a vlasti u BiH će finansirati njenu implementaciju.

Memorandumom je definisan zajednički cilj: sveobuhvatna zaštita, očuvanje, poštovanje i razvoj etničkog, kulturnog, jezičkog i religijskog identiteta nacionalnih manjina. Još veća obaveza nadležnih organa je da uspostavi efikasno učešće i predstavljanje nacionalnih manjina u javnom životu na državnom, entitetskom i lokalnom nivou Bosne i Hercegovine.

65. Kada je u pitanju programski ciljevi i sadržaj strateškog dokumenta u saradnji sa udruženjima nacionalnih manjina sačinice se procjena demografskih i ostalih pokazatelja o nacionalnim manjinama koje žive u Bosni u Hercegovini polazeći, prije svega, od zakonskog određenja pojma nacionalna manjina i oblika prava koji su osigurani u skladu sa već pomenutim zakonima kako slijedi:

- ostvarivanje prava u oblastima ekonomskog, socijalnog, političkog i kulturnog života nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini
- očuvanje i razvijanje vlastitog identiteta nacionalnih manjina; vjera, jezik, tradicija i kulturno nasleđe
- ostvarivanje prava u oblasti obrazovanja; potpun i jednak pristup pripadnika nacionalnih manjina svim nivoima redovnog obrazovnog sistema u BiH, mogućnosti je redovne ili dodatne nastave na maternjem jeziku
- pristup sredstvima javnog informisanja i zastupljanost nacionalnih manjina u programskim sadržajima elektronskih i printanih sredstva informisanja
- učešće pripadnika nacionalnih manjina u organima vlasti (izvršnoj i zakonodavnoj) na svim nivoima organizovanja (lokalni, kantonalni, entitetski i državni nivo)
- Saradnja sa vladama i institucijama zainteresovanih država a posebno onim sa kojima nacionalne manjine imaju zajednički etnički, kulturni, jezički i vjerski identitet kao i zajedničko kulturno nasleđe.

66. **Operacionalizacija programskih ciljeva i sadržaja** zasnova se na analizi stanju u navedenim i drugim područjima koja se odnose na prava pripadnika nacionalnih manjina u Bosni u Hercegovini, a u skladu sa Projektom i Memorandumom uspostavljen je Upravni odbor i formirane su radne grupe o relevantnim pitanjima zaštite manjina i koncipiranja Strategije. Radne grupe (šest radnih grupa od kojih se svaka sastoji od najviše deset članova) u kojima učestvuju pripadnici nacionalnih manjina i predstavnici državnih i javnih ustanova ponuditi će opcije za uključivanje najefikasnijih rješenja za dokument Strategije

Na konstitutivnim sastancima radne grupe (aktivnost je u toku) će sačiniti Program rada i aktivnosti za oblast svog djelovanja i donijeti Poslovnike o radu.

Definisana su i metodološka uputstva za rad radnih grupa. Metodološki pristup obuhvata tri glavne faze rada:

- Analiza postojećeg stanja u normativnom uređenju i u praks,
- primjeri dobre prakse, vizija razvoja i mogući alternativni modeli,
- proces strukturnih promjena usmjerenih prema poštovanju svih kulturnih identiteta i subjektiviteta nacionalnih manjina.

67. Konačan tekst Strategije će biti izrađen u roku od dvanaest (12) mjeseci (juni 2012. godine) a Ministarstvo za ljudska prava dostaviće tekst Strategije Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na usvajanje.

2. FORMIRANJE VIJEĆA/SAVJETA NACIONALNIH MANJINA (NA DRŽAVNOM I ENTITETSKOM NIVOU)

68. **Formiranje vijeća/savjeta nacionalnih manjina (na državnom i entitetskom nivou)**, je aktivnost usmjerena na unapređenje institucionalnih kapaciteta. Donošenjem Zakona kao i formiranjem tijela zakonodavne vlasti, Vijeća/Savjeta nacionalnih manjina, na nivou Bosne i Hercegovine i entiteta, Bosna i Hercegovina je i institucionalno i pravno stvorila neophodne uslove koji omogućavaju nacionalnim manjinama da čuvaju i razvijaju svoj etnički, nacionalni, vjerski i kulturni identitet i integrišu se u društvenu zajednicu Bosne i Hercegovine. Dosadašnja iskustva u radu i djelovanju gore navedenih tijela ukazali su na potrebu njihove značajnije uloge u odlučivanju kao i njihovom jačanju kapaciteta i potrebi značajnije finansijske podrške od strane države. Značajnu ulogu u sistemskom rješavanju problema romske populacije ima Odbor za Rome, kao savjetodavno tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine.

3. IZRADA PRIRUČNIKA ZA UPIS DJECE U MATIČNE KNJIGE

69. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine u saradnji sa UNHCR-om i drugim nadležnim ministarstvima i institucijama aktivno su učestvovali u radu Radne grupe koja je uradila **Priručnika za upis djece u matične knjige** izdat 2008. godine.

Intenzivno se radi i na inicijativi za usklađivanje propisa kojim se uređuje pitanje upisa u matične knjige rođenih i uspostave elektronske baze podataka. Organizovan je i Seminar o socijalnoj inkluziji Roma gdje se razgovaralo i o u načinu registracije građana, obrazovanja, zaposlenja i socijalnih pitanja Roma, kao najosjetljivije nacionalne manjine.

4. PROVOĐENJE SPORAZUMA O READMISIJI LICA SA POJEDIM DRŽAVAMA

70. Radi se i aktivno u provođenju Sporazuma o readmisiji lica sa jednim brojem država, gdje se između ostalog pruža pomoć u rješavanju državljanškog statusa za određen broj lica romske pripradnosti.

Napominjemo da su u nadležnosti Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine pitanja vezana za državljanstvo, putne isprave, ličnu kartu, Javni matični broj (JMB) i prebivalište i boravište državljanina BiH, kojima se na jedinstven način regulišu sva navedena pitanja za sve državljane Bosne i Hercegovine, bez obzira da li se radi o konstitutivnim narodima ili nacionalnim manjinama, te da u tom smislu nije bilo potrebe za donošenjem posebnih propisa koji bi se posebno odnosili na nacionalne manjine.

5.PROGRAM ZA ROME

71. **Najveći broj aktivnosti u Bosni i Hercegovini** usmjeren je na poboljšavanje položaja Roma kao najbrojnije i najugroženije nacionalne manjine u Bosni i Hercegovini. **Sve aktivnosti naslonjene su na implementaciju Akcionog plana Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma u oblastima zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite.** Već treću godinu (od 2009), u Bosni i Hercegovini se implementira **Akcioni plan Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma iz oblasti: zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite.** Za uspješnu realizaciju navedenog Akcionog plana Ministarstvo je realizovalo **Programa evidentiranja i uspostave baze podataka o Romima u Bosni i Hercegovini,** što je omogućilo realnije sagledavanje socijalnih potreba romske populacije u BiH za sve tri oblasti Akcionog plana (s obzirom da u Bosni i Hercegovini nije bilo popisa stanovništva od 1991. godine, postoje razna tumačenja o brojnosti Roma u BiH od 8864, koliko ih je bilo po posljednjem popisu do 100.000 koliko tvrde sami Romi i neki predstavnici međunarodnih organizacija i institucija).

72. Sredstva za realizaciju oblasti obuhvaćenih Akcionim planom uglavnom su obezbijedena iz Budžeta institucija Bosne Hercegovine, već od 2009. godine. Ministarstvo, kao koordinator aktivnosti na provođenju istog, ostvarilo je neophodnu i potrebnu saradnju sa nadležnim organima države i entiteta, romskim NVO i međunarodnim organizacijama i institucijama koje su materijalno podržale projekte, posebno u oblasti stambenog zbrinjavanja Roma. Rezultati su posebno mjerljivi u oblasti poboljšanja stambenih uslova, zapošljavanja, zdravstvene zaštite i obrazovanja.

73. Postojeći Akcioni plan Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma iz oblasti: zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite je, prema saznanjima o broju romske populacije, realnim mogućnostima države o izdvajanju planiranih novčanih sredstava, preambicioznim ciljevima i mjerama koje sadrži isti, **potrebno revidirati.** Zaključak je i Upravnog međunarodnog komiteta Dekade uključenja Roma 2005.-2015., čiji je član i Bosna i Hercegovina od 2008., da postojeće nacionalne akcione planove treba svesti u realne mogućnosti države i poboljšati u smislu adekvatnijeg mjerenja rezultata i evaluacije postignutog napretka. Bosna i Hercegovina će već početkom 2012. godine od predstavnika nadležnih ministarstava i institucija, kao i predstavnika priznati nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini, formirati Radnu grupu koja će raditi na reviziji navedenog Akcionog plan iz ove tri oblasti.

74. Kada je u pitanju romska populacija, poseban problem su Romi beskućnici. Na osnovu inicijativa romskog nevladinog sektora, lokalnih zajednica, a i međunarodnih organizacija o potrebi rješavanja problema ove romske populacije, Ministarstvo već priprema adekvatne programe i konkretna rješenja.

75. U cilju pripreme prvog cjelovitog izvještaja o aktivnostima na poboljšanju položaja Roma kao najugroženije i najbrojnije nacionalne manjine u Bosni i Hercegovini u obzir su uzete raspoložive informacije o najvažnijim aktivnostima provedenim na prostoru Bosne i Hercegovine. Ove informacije uključuju i informacije o primjeni standarda utvrđenih u okviru međunarodnih instrumenata koje je prihvatila Bosna i Hercegovina, a koji se odnose na zaštitu ljudskih prava manjina. U obzir su uzete i informacije o aktivnostima nevladinih organizacija (domaćih i međunarodnih), a posebno udruženja Roma.

76. U okviru ovog izvještaja polazimo od međunarodnog standarada, prema kojem se odnos prema manjinama i ostalim ranjivim kategorijama u okviru procjene stanja ljudskih prava prepoznaje kao indikator prema kojem se mjeri demokratičnost jednog društva, zbog čega odnos prema manjinama predstavlja indikator kojim se mjeri ostvareni napredak Bosne i Hercegovine u procesu euroatlantskih integracija.

77. Uzimajući u obzir ove činjenice, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine je pripremio cjelovit izvještaj o aktivnostima provedenim u ovom izvještajnom /referentnom periodu, a koje se odnose na sprovođenje Strategije Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma, provođenje procesa evidentiranja potreba romskih domaćinstava u Bosni i Hercegovini, provođenju Akcionog plana Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma u oblastima: zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite, procjenu institucionalnih kapaciteta i identifikiranje potreba za njihovo unapređenje u cilju boljeg provođenja strateških dokumenata, izradu Revidiranog Akcionog plana o obrazovnim potrebama Roma, realizaciju budžetskih i donatorskih sredstava namijenjenih za realizaciju svih navedenih strateških i planskih dokumenata, saradnja sa registriranim udruženjima Roma i ostalim međunarodnim i nevladinim organizacijama, te sva druga pitanja od značaja za realizaciju aktivnosti na zaštiti romske manjine u Bosni i Hercegovini.

78. Većina relevantnih istraživanja u Bosni i Hercegovini, koja je realiziralo nekoliko međunarodnih organizacija, kao što su OSCE, Save the children Norway, UNICEF, UNHCR, pokazuje da su Romi, iako najbrojnija nacionalna manjina u Bosni i Hercegovini, još uvijek, istovremeno i socijalno najugroženija manjina. Kako bi bila smanjena ranjivost, poboljšan status, osigurana adekvatna zaštita od diskriminacije najbrojnije nacionalne manjine u Bosni i Hercegovini, preduzete su konkretne planske aktivnosti nadležnih institucija Bosne i Hercegovine od usvajanja Akcionog plana Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma iz oblasti stambenog zbrinjavanja, zapošljavanja i zdravstvene zaštite iz 2008. godine.

79. Sve navedene aktivnosti prethodile su najvažnijim planskim dokumentima koji se direktno odnose na poboljšanje zaštite Roma, a to su: Strategija Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma, koju je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine donijelo u aprilu 2005. godine i **“Akcionni plan Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma u oblasti zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite“**, koji je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo u julu 2008. godine. Sve ove aktivnosti tek su 2009. godine, uporedo sa priključivanjem Bosne i Hercegovine u septembru 2008. godine Dekadi inkluzije Roma 2005-2015, osigurale da se pristupi aktivnostima koje sada imaju konkretnije i mjerljivije rezultate i to provođenjem projekata koji će biti realizirani raspodjelom 3 (tri) miliona KM grant sredstava predviđenih u budžetu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za 2009. godinu, odnosno Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, s osnovnim ciljem finansiranja aktivnosti utvrđenih u Akcionom planu za rješavanje problema Roma u oblasti zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite. Isti iznos odobren je i za 2010. godinu.

80. Kako bi efikasno bile realizirane sve aktivnosti utvrđene u okviru veoma kompleksnih planskih dokumenata, prije svega Akcionom planu Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma u oblasti zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite, bilo je neophodno pripremiti konkretne operativne provedbene dokumente. Značajan doprinos u izradi ovih dokumenata dale su međunarodne organizacije BOSPO i SIDA Kraljevine Švedske, koje su također, finansijski pomogle rad Koordinacionog tijela za praćenje provođenja Akcionog plana za rješavanje problema Roma u oblasti zapošljavanja, stambenog

zbrinjavanja i zdravstvene zaštite, kao i rad stručnog tima koji su pripremale ovaj operativni dokumenat nazvan: **Metodologija i plan realizacije sredstava namijenjenih za implementaciju Akcionog plana Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma iz oblasti: stambenog zbrinjavanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite i evidentiranja i uspostave baze podataka o Romima**“. Metodologija je rađena i za 2009. i 2010. godinu.

81. U izradi ovih dokumenata učestvovali su i predstavnici romskih udruženja, čiji doprinos Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice smatra posebno važnim. Ipak, smatramo da je najvažniji razlog za pripremu ovih dokumenata sadržan u potrebi da se osigura **transparentnost cijelog procesa, upoznaju pripadnici romske zajednice i lokalne nadležne institucije (općine)** koje su, zajedno sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice, učestvovati u implementaciji ovog veoma značajnog državnog projekta.

82. Kako bismo konkretnije prezentirali metodologiju i plan implementacije Akcionog plan za rješavanje problema Roma iz oblasti zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite, u uvodnom dijelu predstavljamo osnovne informacije:

- Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 54. sjednici, održanoj 3. jula 2008. godine Usvajilo Akcioni plan za rješavanje problema Roma iz oblasti zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite;
- Bosna i Hercegovina se pridružila Dekadi inkluzije Roma 2005 -2015 na osnovu zaključka Vijeća ministara BiH donesenog na 54. sjednici, održanoj 3. jula 2008.godine.

83. Bosna i Hercegovina se kao učesnica **Dekade** obavezala da će:

- a) osigurati godišnje i tokom cijele Dekade finansijska sredstva neophodna za provedbu nacionalnih Akcionih planova;
- b) osigurati efikasnu i pravovremenu provedbu svog Nacionalnog Akcionog plana za Dekadu;
- c) predsjedavati Dekadom barem jednom u periodu od ovih deset godina;
- d) nastojati usvojiti Nacionalne akcione planove za Dekadu i nakon toga amandmane uz njih ili prosljediti Nacionalne akcione planove za Dekadu i nakon toga amandmane uz njih Parlamentu na usvajanje;
- e) osigurati efikasno učešće romskog civilnog društva u Nacionalnim radnim grupama ili sličnim tijelima, kako bi im omogućili učešće u provedbi i monitoringu Nacionalnih akcionih planova za Dekadu;
- f) razmotriti mogućnost da pomognu i podrže rad romskog konsultanta ili romskog tijela za konsultiranje za Dekadu;
- g) osigurati koordinaciju između nadležnih ministarstava i vladinih institucija/ureda za Rome kako bi bio održan kontinuitet i povezanost u provedbi Akcionog plana Dekade;
- h) osigurati transparentnost i razmjenu informacija po pitanju Dekade unutar vlade, s civilnim društvom i s javnošću;
- i) uspostaviti efikasan mehanizam za monitoring, koji uključuje način za mjerenje napretka na nacionalnom nivou Nacionalnog akcionog plana Dekade;
- j) osigurati razvrstane podatke u skladu s međunarodnim standardima prikupljanja i zaštite podataka;
- k) obavještavati na godišnjim sastancima Međunarodnog Upravnog komiteta (ISC) o napretku u provedbi Nacionalnog akcionog plana Dekade;
- l) razviti i provesti nacionalni plan za razmjenu informacija za provedbu Dekade na nacionalnom nivou;

- m) ojačati kapacitet romskih organizacija kako bi osigurali njihovo efikasno učešće u procesu Dekade;
- n) finansijski doprinijeti Budžetu Dekade, kao što je Međunarodni Upravni komitet (ISC) donio odluku u skladu sa Odjeljkom V ovog plana rada.

84. Zakonima o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2009. i 2010. godinu, definira se da se tekući grant, koji je planiran u okviru budžeta Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine u skladu sa prethodno utvrđenom namjenom, raspoređivao Odlukom o rasporedu budžetskih sredstava koju donosi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

U skladu sa navedenim propisom, prijedlog odluke za svaku godinu priprema resorno ministarstvo, a odluku o rasporedu budžetskih sredstava za rješavanje problema Roma po godinama donosi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

U skladu sa okvirnim odnosima (Federacija Bosne i Hercegovine 62,66%, Republika Srpska 31,33% i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine 6%) utvrđenim Akcionim planom Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma u oblasti zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite, te na osnovu prijedloga Koordinacionog odbora za praćenje provođenja Akcionog plana u oblasti zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite sredstva u iznosu od **3.000.000 KM** osigurana tekućim grantom u okviru budžeta Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine koja su namijenjena za rješavanje problema Roma u oblastima zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite za 2009. godinu, raspoređena su prema navedenim omjerima.

Ova sredstva udruživali su se sa sredstvima iste namjene koja su osigurana od strane općina, gradova, kantona, entiteta, domaćih i stranih vladinih i nevladinih organizacija i institucija i drugih domaćih i stranih donatora, što se uređivalo ugovorom o sufinansiranju između Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i udružioca sredstava.

85. U okviru Akcionog plana za rješavanje probleme Roma iz oblasti: stambenog zbrinjavanja, zapošljavanja i zdravstvene zaštite utvrđeno je više ciljeva i mjera utvrđenih prema vremenskom okviru, naznačavanjem odgovornih institucija i organizacija za njihovo provođenje, posebnih indikatora praćenja, plana potrebnih budžetskih sredstava za realizaciju.

U svrhu pripreme cjelovite informacije, analizirane su aktivnosti preduzete u cilju ispunjenja ciljeva. Analizirane su raspoložive informacije dostavljene od strane institucija i organizacija uključenih u realizaciju Akcionog plana za Rome.

86. Prije izlaganja prikupljenih informacija i prezentiranja postignutih rezultata ukratko prezentiramo uočene probleme:

- 1) Sve uključene institucije i organizacije nisu na jednak način sudjelovale u realizaciji Akcionog plana za Rome na način da nisu u budžetskoj 2009. godini predvidjele sredstva za planirane ciljeve i mjere tako da nisu dostavile tražene informacije o provedenim aktivnostima i ulaganjima,**
- 2) Postojeći locirani budžeti nisu bili zasnovani na stvarnim podacima i potrebama Roma,**

- 3) U Akcionom planu za Rome naznačene su odgovorne institucije za realizaciju utvrđenih ciljeva i mjera iz čega proizlazi nejasnost u pogledu pojedinačne odgovornosti naznačenih institucija,
- 4) Dodatno su formirana koordinirajuća tijela, a nije razriješeno pitanje njihove funkcionalnosti što je usložnilo provođenje i koordinaciju cjelokupnih aktivnosti,
- 5) Većina formiranih tijela i učesnika u koordinaciji uglavnom se zadržavala na uočavanju problema, predlaganju mjera i sugeriranju aktivnosti koje treba realizirati Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, tj. Vijeće ministara BiH, a skoro nijedna preporuka nije se odnosila na ostale institucije u entitetima i Brčko distriktu.

1.IMPLEMENTACIJA AKCIONOG PLANA O ZAPOŠLJAVANJU ROMA U BOSNI I HERCEGOVINI

87. Analiza stanja Roma u oblasti zapošljavanja

- Najveći broj romske populacije je u stanju socijalne potrebe
- Broj zaposlenih Roma u javnom sektoru Bosne i Hercegovine je izuzetno nepovoljan (2-3%)
- Preduzeća i zanatskih radnji u vlasništvu Roma je veoma malo
- Najčešći izvori prihoda Roma su samozapošljavanje, reciklaža otpada i prikupljanje sekundarnih sirovina

Razlozi su: diskriminacija Roma na tržištu rada kao posledica dugogodišnjeg ograničenog pristupa obrazovanju, prije svega, zbog siromaštva ove populacije.

SVRHA I ŽELJENI REZULTATI AKCIONOG PLANA

- Povećati zaposlenost Roma
- Unaprediti preduzetništvo
- Ohrabriti Rome da se uključe u sve procese zapošljavanja

88. Vijeće ministara BiH je prvi put u junu mjesecu 2009. godine donijelo Odluku o rasporedu budžetskih sredstava za rješavanje problema Roma u oblastima zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite u iznosu od 3.000.000 KM (1.500.000,00 EURA).

Kriterije za raspodjelu pomenutih sredstava, poštujući iskazane potrebe Roma za navedene oblasti, utvrdio je Odbor za Rome i Kordinacini Obbor za praćenje provođenja Akcionog plana (savjetodavna tijela Vijeća ministara BiH)

Od odobrene sume sredstava, za zapošljavanje Roma izdvojeno je 720.000 KM (360.000,00 EUR).

89. Plan i Program zapošljavanja Implementirali su nadležne institucije – Zavodi za zapošljavanje Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta. Ministarstvo za ljudska prava BiH, kao koordinator aktivnosti provođenja Akcionog plana, sa pomenutim Zavodima

zaključilo je Memorandum o razumijevanju kojim su utvrđeni međusobni odnosi, način saradnje i obaveze i odgovornosti.

90. Od predviđenih tri mjere iz Akcionog plana (sufinansiranje poslodavaca, finansiranje samozapošljavanja Roma i dokvalifikacijai prekvlfikacija Roma realizovane su prve dvije)

Sva raspoloživa sredstva Zavodi su isključivo trošili za samozapošljavanje i sufinnasiranje poslodavaca. Realizacija plana zapošljavanja vršila se putem Javnog poziva za korišćenje sredstava za zapošljavanje Roma koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih u Zavodima za zapošljavanje.

91. Konkretni pokazatelji zapošljavanja Roma u 2009. godini su su:

Federalni zavod za zapošljavanje sredstva, dodijeljena za zapošljavanje Roma, je realizovao u cjelini. Programom sufinansiranja samozapošljavanja Roma u 2009. godini zaposleno je 59 Roma a programom sufinansiranja zapošljavanja kod poslodavca zaposleno je 39 Roma. Ukupno je zaposleno 98 Roma.

Zavod za zapošljavanje Republike Srpske realizovao je dio odobrenih sredstava i zaposlio 17 lica romske nacionalnosti, a Zavod za zapošljavanje Brčko Distrikta je prema Programu zaposlio 9 Roma.

Ukupno je u 2009. godini zaposleno 119. Roma.

92. **Program zapošljavanja Roma u 2010. godini:** Polazeći od stečenih iskustava i uočenih problema, a na osnovu prijedloga romskog nevladinog sektora, utvrđeni su novi kriteriji za raspodjelu sredstava i to:

Sufinansiranje poslodavaca radi zapošljavanja Roma sa evidencije nezaposlenih u iznosu od:

- 2.500,00 EURA po jednoj osobi u trajanju od 12. mjeseci
- 4.000,00 EURA po jednoj osobi u tajanju od 24. mjeseca
- 6.000,00 EURA po jednoj osobi u trajanju od 36. mjeseci

Finansiranje samozapošljavanja Roma u iznosu od 6.000,00 EURA dodjeljivano je jednoj osobi za registraciju i obavljanje:

- obrta ili srodne djelatnosti(tradicionalni zanati) obrti, domaća radinost, proizvodno i uslužno zanatstvo
- sakupljanje sekundarnih sirovina
- poljoprivreda
- plastelinska proizvodnja

Sredstva se dodjeljuju u trajanju od 24. mjeseca, a ukupna budžetska sredstva za zapošljavanje Roma u 2010. godini iznosila su 450.000,00 EURA

U skladu sa Memorandumom provedene su propisane procedure (raspisani Javni pozivi, formirane Komisije za odabir korisnika, sačinjena lista pravnih i fizičkih lica kojima su odobrena sredstva)

U Komisijama za odabir korisnika sredstava za zapošljavanje Roma bili su i predstavnici romskog nevladinog sektora, a kriteriji utvrđeni u Memorandumu u potpunosti su ispoštovani.

U 2010. godini zaposleno je, kod poslodavca i putem samozapošljavanja, ukupno **93 pripadnika romske populacije**.

93. Realizacija Akcionog plana za zapošljavanje Roma, prema ocjenama vladinog i civilnog sektora uspješno se provodi.

Stručno-tematska grupa za praćenje realizacije Akcionog plana za zapošljavanje Roma redovno analizira stanje u oblasti zapošljavanja Roma, ukazuje na određene slabosti i predlaže konkretne mjere nadležnim institucijama za unapređenje postojećih programa, a i cilju što kvaletetnijeg zapošljavanja Roma u Bosni i Hercegovini.

94. Realizacija Akcionog plana zapošljavanja Roma nastaviće se i u narednim godinama (Bosna i Hercegovina je pristupila Dekadi inkluzije Roma 2005. – 2015. godina i obavezala se da će na godišnjem nivou iz budžeta izdvajati sredstva za Akcioni plan). S obzirom na karakter, a i složenost, političkog i ekonomskog sistema u Bosni i Hercegovini - tržišna privreda i privatna svojina - ne treba očekivati značajnije pomake većeg i bržeg zapošljavanja Roma u Bosni i Hercegovini

2.MPLEMENTACIJA AKCIONOG PLANA O STAMBENOM ZBRINJAVANJU ROMA U BOSNI I HERCEGOVINI

95. U odnosu na postavljene ciljeve u proteklom izvještajnom periodu od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine odnosno Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine realizirane su sljedeće aktivnosti na stambenom zbrinjavanju Roma:

Poboljšanje stambenih uslova za Romske porodice u Bosni i Hercegovini

Program za 2009./2010. godinu

96. Iako je 2009. godina bila prva godine implementacije Akcionog plana o stambenom zbrinjavanju Roma, učinjen je veliki pomak u kreiranju metodologije utroška sredstava tako da su poduzete sljedeće aktivnosti:

- Pripremljena je Odluka o rasporedu budžetskih sredstava za rješavanje problema Roma u oblasti zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja, zdravstvene zaštite i realizacije programa evidentiranja i uspostave baze podataka o Romima u Bosni i Hercegovini, usvojenoj na 55. sjednici Vijeća ministara Bosne i Hercegovine u 2009. godini,
- Ministar za ljudska prava i izbjeglice BiH je donio **Odluku o kriterijima za korištenje sredstava namjenjenih za rješavanje problema Roma u oblasti stambenog zbrinjavanja.**

97. Odlukom je definisano da se budžetka sredstva, namjenjena za rješavanje problema Roma u oblasti stambenog zbrinjavanja u iznosu od **1.863.000,00 KM**, (za stambeno zbrinjavanje Roma u Federaciji Bosne i Hercegovine 1.167.000,00 KM, za stambeno zbrinjavanje Roma u Republici Srpskoj 583.000,00 KM i za stambeno zbrinjavanje Roma u Brčko Distriktu BiH 113.000,00 KM).

Ukupna raspoloživa sredstva namijenjena za sufinansiranje projekata stambenog zbrinjavanja Roma osigurana su od strane Budžeta Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice **1.863.000,00 KM**, Udružena sredstva Federacije BiH **312.800,00 KM**, sredstva Švedske agencije SIDA .. **1.885.714,00 KM**, udružena sredstva implementing organizacija Hilsfwerk Austria i Caritas i općina koje su implementirale odabrane i kvalifikovane projekte **.1.822.200,00 KM**). **Ukupno iznos je . 5.882.914,5 KM**

98. Sredstva su se mogla koristiti isključivo za sljedeće namjene:

- a) Za izgradnju stanova i kuća
- b) Za poboljšanje uslova stanovanja
- c) Za sanaciju i urbanizaciju romskih naselja

99. Na osnovu ovog rasporeda sredstava, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine je objavilo **Javni poziv za prikupljanje projektnih prijedloga** za rješavanje problema Roma u oblasti stambenog zbrinjavanja 23. juna 2009. godine. Rok za podnošenje projektnih prijedloga je trajao mjesec dana i završen je 23. jula 2009. godine.

Pravo učešća na javnom pozivu su imale općine, gradovi, kantoni, entiteti, domaće i strane vladine i nevladine organizacije i institucije i donatori, u saradnji sa općinom na čijem se području provodi projekat.

100. U periodu 2009. - 2010. uloženo je ukupno **5.882.914,5 KM** i završena **izgradnja i rekonstrukcija 216 kuća u 17 općina na teritoriji cijele BiH te popravljena infrastruktura za oko 109 romskih porodica (put i kanalizaciona mreža, septičke jame)**.

Općine u kojima su tokom 2009./2010. realizovani projekti stambenog zbrinjavanja su: **Kiseljak, Zenica, Jajce, Ključ Maglaj, Sanski Most, Kladanj, Bijeljina, Teslić, Kozarska Dubica, Brčko, Kanton Sarajevo, Banja Luka, Zenica, Vitez, Bihać i Travnik**

101. **Nezavisni tim Dekade, Decade Watch Team, ocijenio je rezultate rada 12 zemalja članica Dekade uključenja Roma 2005.-2015. godina i odlučio da je Bosna i Hercegovina na prvom mjestu u stambenom zbrinjavanju Roma za 2009. godinu.**

Programa za 2010./2011. godinu

102. Tokom 2010. godine započet je novi ciklus odabira najuspješnijih projekata s tim da su raspoloživa sredstva iznosila ukupno **2.312.800,00 KM**, a raspoređena su na sljedeći način za Federaciji Bosne i Hercegovine..1.566.000,00 KM u okviru kojih su dodjeljena sredstva u iznosu od **312.800,00** osigurana od strane Federacije BiH. Za Republicu Srpska..626.800,00 KM i za Brčko Distriktu BiH.120.000,00 KM

103. Prema istoj proceduri raspoređena su sredstva namijenjena za sufinansiranje projekata stambenog zbrinjavanja Roma u iznosu od **2.312.800,00 KM**, i ukupno je **odobreno 13 projektnih prijedloga**, koji su finansirani po sredstvima iz 2010. godine.

Prioritetni projekti za 2010. godinu su bili za sljedeće opštine:

Fojnica, Gračanica, Banovići, Jablanica, Tuzla, Kakanj, Mostar, Donji Vakuf, Prijedor, Srbac, Trebinje, Gradiška i Brčko distrikt BiH.

Realizacija odobrenih projekata za stambeno zbrinjavanje Roma, po sredstvima iz 2010. godine, je u toku u 2011. godini a planirani krajnji rok realizacije je mart 2012. godine.

104. Pokazatelji o do sada realiziranim projektima do kraja 2011. godine:

Završen je projekat u općini Gračanica i rekonstruisano 5 stambenih jedinica i izgrađen dodatno kanalizacioni sistem za 10 romskih porodica.

Završen je projekat CARITAS-a za Donji Vakuf i izgrađeno 9 novih stambenih jedinica i izvršena rekonstrukcija 4 stambena objekta.

Završen je projekat Hilfswerk-a u općini Banovići i izgrađene su 3 nove stambene jedinice i izvršena rekonstrukcija/sanacija 10 stambenih objekata.

Završen je projekat Hilfswerk-a u općini Tuzla i izgrađeno je 5 novih stambenih jedinica i izvršena rekonstrukcija/sanacija 10 stambenih objekata.

Ostali projekti su u toku realizacije i planiran je završetak do kraja marta 2012. godine.

Program za 2011./2012. godinu

105. Nije donesena Odluka o budžetskim sredstvima za 2011. godinu. Ministarstvo prostornog uređenja Federacije BiH je izdvojilo u budžetu 250.000 KM i komisija za odabir projekata je donijela odluku da se finansiraju slijedeći projekti:

1. CARITAS-Donji Vakuf, nastavak prošlogodišnjeg projekta (izgradnja minimalno 3 stambena objekta) –dodijeljeni iznos je 100.000 KM (projekat zadovoljio kriterije prošle godine)
2. Hilfswerk-Tuzla II- početak realizacije projekta Tuzla II,- dodijeljeni iznos je 107.000 KM (projekat zadovoljio kriterije prošle godine i predviđa rekonstrukciju minimalno 5 stambenih jedinica)
3. Projekat općine Prača- **prioritetni smještaj, tj. izgradnja kuće za višečlanu romsku porodicu, koja broji 11 članova.**

Realizacija potpisivanja ugovora i transfera sredstava biće obavljena do 31.12.2011. godine, završetak projekata planiran je do kraja 2012. godine.

3.IMPLEMENTACIJA AKCIONOG PLANA O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI ROMA U BOSNI I HERCEGOVINI

106. Usvajanje Akcionog plana za rješavanje problema Roma iz zdravstvene zaštite iz 2008. godine, postavilo je je čitav niz pitanja za rješavanje ovog značajnog problema u romskoj manjinskoj zajednici u Bosni i Hercegovini, kao što su pitanje prava na primarnu zaštitu, posebne programe, edukacija i slično. U tom smislu određeni su kao priopritetna **tri cilja:**

1. osiguranje prava na zdravstvenu zaštitu pripadnika romske nacionalne manjine;
2. podizanje svijesti iz oblasti zaštite zdravlja i
3. osiguranje i provododenje preventivnih mjera u cilju poboljšanja zdravstvenog stanja pripadnika romske nacionalne manjine.

107. Za realizaciju ovih ciljeva Vijeće ministara Bosne i Hercegovine odnosno resorno ministarstvo, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine obezbjedilo je finansijska sredstva (za 2009. godinu iznos od 135.000 KM a za 2010. godini iznos od

200.000 KM) u cilju implementacije navedenog Akcionog plana. Za 2011. godinu očekivalo se usvajanja sličnog iznosa.

108. Osigurana sredstva za zdravstvenu zaštitu Roma u Bosni i Hercegovini za 2009. i 2010. godinu utrošena su na osnovu zaključenih Memoranduma o razumijevanju za implementaciju Akcionog plana Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma u oblasti zdravstvene zaštite potpisanog između Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i Zavoda za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine, Instituta za zaštitu zdravlja Republike Srpske i Odjela za zdravstvo i ostale usluge Brčko Distrikata BiH.

Zaključivanje navedenih Memoranduma sa nadležnim institucijama iz oblasti zdravstvene zaštite za pripadnike Roma u Bosni i Hercegovini prethodile su zajednički sastanci i konsultacije predstavnika Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Zavoda za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine, Instituta za zaštitu zdravlja Republike Srpske i Odjela za zdravstvo i ostale usluge Brčko Distrikata BiH i resornog Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske odnosno Federalnog ministarstva zdravstva na kojem su zajednički usaglašeni stavovi na koje su prioritetne ciljeve i mjere iz Akcionog plana za rješavanje problema Roma iz zdravstvene zaštite je potrebno prioritetno potrošiti predviđena finansijska sredstva predviđena za navedene dvije godine.

109. U toku 2009. i 2010. godini postignuti su značajni i mjerljivi rezultati na terenu u lokalnim romskim zajednicama na konkretnom unapređenju zdravstvene zaštite Roma u Bosni i Hercegovini (kao što su se uočile i pokazale i evidentni problemi i poteškoće u implementaciji navedenih programa na terenu i u komunikacijama odnosu pristupu i aktivnostima u lokalnim zajednicama), a navedeni iznosi koristili su se preventivno za **Cilj 3. Akcionog plana - Osiguranje i provođenje preventivnih mjera u cilju poboljšanja zdravstvenog stanja pripadnika romske nacionalne manjine**, specifično u toku 2009. godine na imunizaciju romske djece, a u 2010. godini pored imunizacije, u Republici Srpskoj i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine i na bolesti ovisnosti, zarazne i masovne nezarazne bolesti, oralno zdravlje kao i pripremu drugih programa za unapređenje zdravlja prema potrebi i specifičnostima romske populacije u lokalnim zajednicama. Tako je u programu imunizacije u Republici Srpskoj vakcinisano ukupno 371 dijete za 2009. godinu i utrošen je kompletan iznos predviđen za tu godinu. U Federaciji Bosni i Hercegovine, u prvoj fazi, izvršena je na licu mjesta dodatna imunizacija (vakcinisano je 62 djece), a u naseljenima gdje to nije bilo moguće, djeca su pozvana na vakcinaciju u pripadajućim vakcinacionim centrima. U Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine na vakcinaciju je pozvano 105 djece, a vakcinisano je 62 djece.

110. U Republici Srpskoj su sredstva za 2010. godinu utrošena za obezbjeđenje i sprovođenje preventivnih mjera u cilju poboljšanja zdravstvenog stanja romske nacionalne manjine u Republici Srpskoj u 7 odabranih romskih zajednica (Banja Luka, Gradiška, Bijeljina, Doboj, Modriča, Vukosavlje, Prijedor). Romske zajednice su odabrane tako da je obezbjeđena pokrivenost većeg dijela maloljetne romske djece i cjelovita pokrivenost Republike Srpske. Okvirni cilj je bio približiti značaj zdravstvene zaštite djeci romske nacionalnosti putem ostvarenja 3 specifična cilja:

1. Podizanje svijesti romske djece o značaju higijene usta, zuba i usne duplje putem organizovane edukacije djece;
2. Podizanje svijesti romske djece o uticaju koji upotreba duvana i alkohola imaju na zdravlje;

3. Putem uključivanja medija obezbjediti vidljivost projekta u široj romskoj i opštoj populaciji.

111. U **Brčko distriktu Bosne i Hercegovine** su sredstava za 2010. godinu utrošena za obezbjeđenje i sprovođenje preventivnih mjera u cilju poboljšanja zdravstvenog stanja romske nacionalne manjine u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine u 3 (tri) naselja Prutače (ruralni dio) i u Mostarskoj ulici i Suljagić sokaku u Brčkom. Lokacije su izabrane na principu tako da je obezbjeđena pokrivenost većeg dijela maloljetne romske djece sa ovog područja (ruralnog djeli i naseljenog dijela grad Brčko, gdje žive Romi). Realizovani su slijedeći predviđeni ciljevi:

1. Predavanje o značaju vakcinacije, mentalnog zdravlja mladih i higijene zuba u dječijem uzrastu;
2. Dodatna imunizacije romske djece uzrasta do 7 godina;
3. Pregled stanja zuba i oralne higijene djece od prvog do četvrtog razred osnovne škole.

112. **Iz Zavoda za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine** nismo još dobili konačni finansijski i narativni izvještaj za utrošak finansijskih sredstava za 2010. godinu.

113. Također, odobrena sredstva su se koristila i za podizanje svijesti zdravstvenog osoblja na suzbijanju stereotipa i predrasuda o Romima, edukaciji edukatora Roma u lokalnim zajednicama o preventivnim mjerama u zdravstvenoj zaštiti kao i na medijskim kampanjama.

114. Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine u saradnji sa nadležnim zdravstvenim institucijama, resornim ministarstvima i ekspertima u ovoj 2011. godini, a uz finansijsku podršku međunarodne organizacije World Vision iz Sarajeva radi i na izradi četiri programska modula iz slijedeći oblasti:

1. Reproktivno zdravlje i materinstvo;
2. Seksualno prenosive bolesti sa naglaskom na HIV;
3. Rano otkrivanje TBC;
4. Veći obuhvat djece imunizacijom.

Izrada ovih programskih modela poslužiti će kao dobra osnova preporuka za buduće planiranje revizije Akcionog plan Bosne i Hercegovine iz oblasti zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstven zaštite. Očekujemo da će se na navedenoj reviziji početi raditi već početkom 2012. godine u kojoj će biti uključeno Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, nadležna ministarstva i institucije, predstavnici romskog nevladinog sektora i predstavnici međunarodnih organizacija i institucija.

4.PROVOĐENJE PROCESA EVIDENTIRANJA ROMSKIH DOMĆINSTAVA I NJIHOVIH POTREBA I USPOSTAVE BAZE PODATAKA

115. **Izvještaj o postignutim rezultatima u procesu evidentiranja:** Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice je predložilo, a Vijeće ministara BiH je 11. jula 2009. godine, donijelo Odluku o rasporedu budžetskih sredstava za rješavanje problema Roma u BiH. U okviru ukupno raspoloživih sredstava 300.000,00KM namijenjeno je za evidentiranje romskih domaćinstava i njihovih potreba radi uspostave baze podataka o Romima u Bosni i Hercegovini.

116. Proces evidentiranja Roma u Bosni i Hercegovini otpočeo je 23.11.2009. godine. Proces se odvijao istovremeno u 10 operativnih timova od kojih je 6 bilo formirano u Federaciji BiH, a 3 tima u Republici Srpskoj te jedan u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine. Svi formirani timovi su bili raspoređeni prema teritorijalnoj blizini općina u kojem u najvećem broju žive Romi. Objedinjeni podaci nakon provedenog procesa evidentiranja ukazuju da je u Bosni i Hercegovini evidentirano **16.771 Roma ili 4.308 domaćinstava**.

117. Rezultat procesa evidentiranja na osnovu objedinjenih podataka nakon provedenog procesa evidentiranja prema rasporedu općina u okviru Operativnih timova je:

Naziv Operativni Tim (OT)	Broj domaćinstava	Broj članova
OT 1. Sarajevo koji obuhvata sljedeće općine: Vogošću, Ilijaš, Ilidžu, Hadžiće, Stari grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi grad kao i područje Općine Goražde.	586	2652
OT 2. Bihać koji obuhvata sljedeće općine: Bihać, Bosansku Krupu, Ključ, Sanski Most i Cazin.	169	709
OT 3. Travnik koji obuhvata sljedeće općine: Travnik, Fojnicu, Kiseljak, Donji Vakuf, Jajce, Novi Travnik i Vitez.	492	1759
OT 4. Tuzla koji obuhvata sljedeće općine: Tuzlu, Banoviće, Kalesiju, Živinice, Kladanj, Gradačac, Gračanicu, Lukavac, Čelić, Srebrenik i Sapnu.	962	3927
OT 5. Zenica koji obuhvata sljedeće općine: Zenicu, Visoko, Kakanj, Zavidoviće, Maglaj i Brezu.	887	3386
OT 6. Mostar koji obuhvata sljedeće općine: Konjic, Jablanicu, Grad Mostar, Čapljinu i Stolac, kao i područje Općine Trebinje.	143	509
OT 7. Banja Luka koji obuhvata sljedeće općine: Banja Luku, Kozarsku Dubicu, Gradišku, Laktaše i Prijedor.	270	922
OT 8. Doboj koji obuhvata sljedeće općine: Doboj, Prnjavor, Teslić, Derventa, Modriča i Srbac.	299	1096
OT 9. Bijeljina koji obuhvata sljedeće općine: Bijeljina, Zvornik, Vlasenicu, Srebrenicu, Miliće i Bratunac.	280	935
OT 10. Brčko	219	838
Odžak	11	29
Ukupno :	4318	16. 762

118. U odnosu na broj popisanih područja procjenjuje se da u nekim dijelovima BiH, kao što je Tuzla, ostalo i do 30% domaćinstava koja nisu željela pristupiti ili je bilo odsutno

prilikom procesa evidentiranja. Podaci govore da je u BiH prisutno cca **25.000 - 30.000 osoba romske nacionalne manjine**, odnosno da je u **pitanju 19.500 osoba ili 4. 500** domaćinstava kojima će biti potreban jedan od oblika pomoći koji su sadržani u Strategiji i Akcionom planu.

119. U 2010. godini Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice formiralo radnu grupu za izradu Sporazuma o saradnji. Sporazumom se reguliše način saradnje između Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, resornih ministarstava Federacije BiH nadležnih službi u kantonima, Republike Srpske i Vlade Brčko Distrikta BiH - Odjela za zdravstvo i ostale usluge i centara za socijalni rad/službi za socijalnu zaštitu, koji se odnosi na aktivnosti izrade baze podataka, vođenja i ažuriranja podataka o potrebama romskih domaćinstava u Bosni i Hercegovini.

120. U okviru Odluke o rasporedu budžetskih sredstava za rješavanje problema Roma u oblasti zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja, zdravstvene zaštite i izrade baza podataka, vođenja i ažuriranja podataka o potrebama romskih domaćinstava u Bosni Hercegovini raspoređene su sredstva namjenjena za izradu baza podataka, vođenja i ažuriranja podataka o potrebama romskih domaćinstava u Bosni Hercegovini. Ukupna sredstva planirana za ovu namjenu iznosila su 100.000,00 KM a namjenjena su za nabavku opreme za centre za socijalni rada i izradu baza podataka namjenjene ministarstvu i centrima za socijalni rad u BiH.

121. Sporazum o saradnji je potpisan sa 34 centra za socijalni rad (24 CZSR u Federaciji, 9 CZSR u Republici Srpskoj i 1 CZSR u Brčko Distriktu) kojima su dodjeljena sredstva za nabavku kompjuterske opreme u iznosu od 50.000 KM. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice je za predstavnike centara za socijalni rad organizovalo edukaciju a vezano za primjenu Sporazuma o saradnji između Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, resornih ministarstava Federacije BiH i kantona, Republike Srpske i Vlade Brčko Distrikta BiH - Odjela za zdravstvo i ostale usluge i centara za socijalni rad/službi za socijalnu zaštitu, koji se odnosi na aktivnosti izrade baze podataka, vođenja i ažuriranja podataka o potrebama romskih domaćinstava u Bosni i Hercegovini.

Sporazumom su definisani primarni i sekundarni korisnici. Primarni korisnici Evidencije romskih potreba su centri za socijalni rad/službe socijalne zaštite. Sekundarni korisnici su državne, entitetske, Vlada Distrikta Brčko, kantonalne te lokalne vlasti kojima Evidencija romskih potreba treba da obezbjedi pristup statističkim podacima. Sporazum o saradnji je potpisala i organizacija "Vaša prava" radi korištenja besplatne pravne pomoći kada se utvrdi da članovi romske porodice nemaju identifikacijske dokumente (ličnu kartu, rodni list, državljanstvo i druge dokumente).

Prikupljeni i ažurirani podaci iz procesa evidentiranja potreba romskih domaćinstava trebaju biti dostupni svim nadležnim institucijama za potrebe planiranja potreba za Rome u oblastima zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite i obrazovanja kao i ostalih potreba.

122. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice je provelo proceduru nabavke usluga za projektovanje i izradu softvera koji će činiti informacioni sistem i odredilo dobavljača. Dobavljač je izvršio tehničko postavljanje izrađenog softvera na serverskoj strani i izvršio testiranje.

U toku 2011 godine Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice je u saradnji sa dobavljačem koji je izradio softver edukovalo predstavnike centara za socijalni rad, sa kojima je potpisan Sporazum o saradnji, o načinu korištenja baze podataka.

Svi podaci koji su dobiveni prilikom evidentiranja Roma i potreba romskih domaćinstava su transportovani u novu bazu podataka. Primarni korisnici će u narednom periodu dobiti korisnička imena i lozinke za korištenje baze podataka, te će u narednom periodu nastaviti ažuriranje baze podataka.

5. ULOGA I ZADACI ROMA KOORDINATORA I REGIONALNIH ROMSKIH KOORDINATORA

123. S obzirom da je jedan od ciljeva Dekade inkluzije Roma osiguravanje mogućnosti da se pomogne i podrži rad romskog konsultanta ili romskog tijela za konsultiranje za Dekadu to je u svrhu implementacije projekta „Podrška Nacionalnom akcionom planu za uključivanje Roma“ finansiranog od strane Evropske Unije, i u skladu sa Memorandumom o razmijevanju potpisanog između Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH i CARE International, od 16.06.2011. godine zaposlena je koordinatorica za Rome koja obavlja poslove u prostorijama Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice.

124. Specifični ciljevi projekta su uspostavljanje efektivnog inkluzivnog mehanizma za implementaciju i monitoring Nacionalnog Akcionog plana u oblastima zapošljavanja, stambenih pitanja i zdravstvene zaštite putem institucionalnog jačanja i izgradnje kapaciteta kako vladinih tako i nevladinih aktera.

125. Kroz rad sa lokalnim romskim nevladinim organizacijama, koordinatorica promoviše i pomaže socijalnu integraciju romskih nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini, ostvarivanje prava zagarantovanih konvencijama kao i implementaciju usvojenih nacionalnih legislativa.

Projekt će biti realiziran do 31.12.2012. godine. Koordinatorica je odgovorna za koordinaciju aktivnosti projekta kao i tekućih aktivnosti nadležnog ministarstva i organizacija romskog nevladinog sektora na terenu.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH uz pomoć ovog programa u narednom periodu osigurati održivost ove pozicije ako bi se u kontinuitetu realizirale sve aktivnosti kojim se poboljšava položaj romskih porodica u Bosni i Hercegovini.

126. Uloga romskog koordinatora je posebno važna u širenju i razmjeni informacija između romskih udruženja, posebno kada se za potrebe Akcionog plana za Rome u BiH utvrđuju proritete aktivnosti koje se odnose na aktivnosti na lokalnom nivou koje se provode s ciljem poboljšanja položaj a romskih porodica. Posebno treba napomenuti da je romski koordinator uspostavljen s ciljem da se osigura romskim udruženjima da se svi uočeni problemi, tj sve raspoložive informacije objedinjavaju i stručno obrađuju u okviru cjelokupnog sistema praćenja provođenja Akcionog plana za Rome u Bosni i Hercegovini.

127. Sistem regionalne koordinacije sa predstavnicima romskih udruženja i lokalnim nivoima vlasti: Na osnovu istih razloga praktično se pristupilo i uspostavljanju pozicija romskih regionalnih koordinatora tako da je u sklopu projekta kojeg realizira CARE international u saradnji sa partnerskom organizacijom EUROROM iz Tuzle, finansiranog od

strane Evropske Unije kroz (IPA 2008) i uz podršku Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine pokrenuta procedura kako bi se uposlili četiri (4) regionalna koordinatora/koordinatorice za Rome.

Zaposlena su dva koordinatora/koordinatorice pri centrima za povratak u Sarajevu, (Sarajevski kanton i Zeničko-Dobojski kanton (1) i Srednje Bosanski kanton i Hercegovačko-Neretvanski kanton (1)), u Tuzli (1) i u Banja Luci (1) kako bi se racionalno iskoristili postojeći kapaciteti Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine. Projekat će biti realiziran do 31.12.2012. godine.

128. Regionalni koordinatori će biti odgovorni za koordinaciju informacija na terenu, za koordinaciju saradnje sa nevladinim romskim organizacijama: prikupljanje podataka u vezi sa implementacijom Akcionog plana za Rome iz oblasti stanovanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite i obrazovanja, i za koordinaciju sa nacionalnim koordinatorom.

Njihovo djelovanje i operativnost na terenu je evidentna i daje konkretne rezultate na boljoj implementaciji navedenih Akcionih planova Bosne i Hercegovine za rješavanje problem Roma.

6. REVIZIJA PLANA AKCIJE O OBRAZOVNIM POTREBAMA ROMA

129. Plan akcije o obrazovnim potrebama Roma i pripadnika ostalih nacionalnih manjina (2004. godine) je revidiran u segmentu obrazovanja romske populacije te je usvojen od strane Vijeća ministara Bosne u Hercegovine 2010. godine.

7. RATIFIKACIJA EVROPSKE POVELJE O REGIONALNIM ILI MANJINSKIM JEZICIMA

130. Bosna i Hercegovina je ratifikovala i **Evropsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima**, kao post-prijemnu obavezu prema Vijeću Evrope.

**INFORMACIJA O AKTIVNOSTIMA U SKLADU SA MJERAMA UTVRĐENIM
ČLANOVIMA OKVIRNE KONVENCIJE**

Član 1.

"Zaštita nacionalnih manjina i prava i sloboda pripadnika tih manjina čini sastavni dio međunarodne zaštite ljudskih prava i kao takva spada u djelokrug međunarodne saradnje."

131. **Bosna i Hercegovina** je potpisujući Dejtonski mirovni sporazum (u daljnjem tekstu: DMS) prihvatila i Ustav Bosne i Hercegovine kao jedan od aneksa Sporazuma. Sastavni dio Ustava su i odgovarajući «**Dodatni sporazumi o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini**» i to naročiti dva značajna, što se tiče unapređenja i zaštite položaja prava nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini:

1. Evropska povelja za regionalne jezike ili manjinsk jezika (1992);
2. Okvirna Konvencija za zaštitu nacionalnih manjina (1994)".

132. Pored direktne primjene međunarodnih akata o ljudskim pravima, u implementaciji DMS kao cjeline, pa time i Ustava Bosne i Hercegovine, značajnu ulogu, još uvijek, ima Visoki predstavnik međunarodne zajednice, sa brojnim misijama svih relevantnih međunarodnih institucija. Visoki predstavnik još uvijek ima ovlašćenja da u cilju iznalaženja rješenja za probleme koji se pojave, može donositi obavezujuće odluke, kada ocijeni da je to neophodno.

Vrlo je važna uloga i funkcija i neki drugih međunarodnih organizacija i institucija kao što su: Misija OSCE-a, UNHCR-a i Kancelarija Vijeća Evrope i Evropske komisije u Bosni i Hercegovini i druge međunarodne specijalizirane agencije.

133. Iz gore navedenog slobodno se može konstatovati da su, i u ovom izvještajnom periodu, ne samo zaštita nacionalnih manjina i prava i slobode pripadnika tih manjina sastavni dio međunarodne zaštite ljudskih prava i međunarodne saradnje Bosne i Hercegovine, već su to i sve druge oblasti funkcionisanja organa vlasti, društvenog, ekonomskog i političkog života u Bosni i Hercegovini.

Član 2.

"Odredbe ove Konvecije primjenjivati će se dobroj vjeri, u duhu razumijevanja i tolerancije i u skladu sa principima dobrosusjedstva, prijateljskih odnosa i saradnje među državama."

134. **Bosna i Hercegovina** je svjesna da je ostarivanje ovog člana Konvencije moguće jedino uz njegovanje međusobne saradnje, razvijanje principa dobrosusjedstva i prijateljskih odnosa sa drugim državama. Poštujući međunarodne norme u odnosima među državama i puno poštivanje principa teritorijalnog integriteta i suvereniteta drugih država, Bosna i Hercegovina nastoji naročito razviti i održati dobre i korisne odnose sa susjednim zemljama u okruženju, međunarodnim organizacijama i institucijama, a posebno zemljama Evropske unije, čije članstvo je krajnji cilj Bosne i Hercegovine.

Član 3.

"1. Svaki pripadnik nacionalne manjine ima pravo da slobodno bira da se prema njemu ophode ili ne ophode kao takvom i neće doći u nepovoljan položaj zbog takvog opredjeljenja ili vršenja prava vezanih za to opredjeljenje.

2. Pripadnici nacionalnih manjina mogu da vrše ona prava i uživaju slobode koje proizilaze iz načela sadržanih u ovoj Okvirnoj konvenciji, pojedinačno ili u zajednici s drugima."

135. **Bosna i Hercegovina** je zemlja u kojoj, pored tri konstitutivna naroda: Bošnjaci, Hrvati i Srbi, žive pripadnici brojnih nacionalnih manjina. Njihov status, status pripadnika nacionalnih manjina određen, priznat je i afirmisan Zakonom o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina, usvojen 1. aprila 2003. godine, a stupio na snagu 14. maja 2003. godine ("Službeni glasnik BiH" br. 12/03).

136. Nažalost u procesu nacionalne identifikacije pripadnika manjina, Bosna i Hercegovina još uvijek, kao egzaktni podatak, koristi podatke iz posljednjeg popisa stanovništva koji je izvršen 1991. godine u bivšoj Saveznoj Federativnoj Republici Jugoslaviji. Razlog više za ovakav pristup je slobodno izražena volja, prilikom popisa stanovništva, i mogućnost da građanin/državljanin iskoristi svoje pravo i izjasni se da pripada određenoj etničkoj – manjinskoj grupi.

Bez obzira na porijeklo manjina, njihovu brojnost (**od 133 do 10.048 pripadnika, po tadašnjem popisu**) Zakonom o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina (član 3.), definisano je da je nacionalna manjina u smislu ovog zakona, «dio stanovništva-državljana BiH koji ne pripada nijednom od tri konstitutivna naroda (Bošnjaci, Hrvati i Srbi), a sačinjavaju je ljudi istog ili sličnog etničkog porijekla, iste ili slične tradicije, običaja, vjerovanja, jezika, kulture i duhovnosti i bliske ili srodne istorijske prošlosti ili drugih karakteristika».

137. Stvarni, aktuelni pregled broja pripadnika pojedinih nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini treba posmatrati na žalost i sa stanovništa činjenice da je u toku ratnih zbivanja u Bosni i Hercegovini preko dva miliona ljudi pokrenuto iz svojih domova, odnosno postalo izbjeglice van BiH ili raseljena lica unutar zemlje. Od tog broja oko 1.200.000 ljudi se našlo van granica BiH.

Za pretpostaviti je da je među onim koji su trajno ostali ili se nisu vratili u zemlju, srazmjerni broj pripadnika nacionalnih manjina, **te je zbog toga statistički pregled pripadnika manjina uslovan**, dok se ne steknu uslovi za obavljanje prvog popisa stanovništva u Bosni i Hercegovini. **Očekujem da bi do popisa stanovništva u Bosni i Hercegovini moglo doći u 2012. godini.** Onovano je pretpostaviti da će kod pojedinih iskazanih brojnosti manjina doći do značajne razlike u odnosu na predratni popis.

138. Orjentaciona procjena broja pripadnika drugih manjinskih naroda još uvijek vršena je putem udruženja ili klubova (osim sprovedenog procesa evidentiranja romskih potreba koja je realizirana krajem 2009. godine) koji djeluju kao nevladine organizacije na području Bosne i Hercegovine, te se osnovano može izvući zaključak da se njihov broj smanjio srazmjerno broju populacije izbjeglica koje se nakon završetka rata nisu vratile u Bosnu i Hercegovinu.

Zajednička karakteristika svih manjinskih grupa je da su formirali odgovarajuće asocijacije svojih pripadnika (udruženja građana, klubove, kulturna društva ili neki drugi oblik okupljanja) i registrovali ih prema postojećim propisima kao nevladine organizacije.

Član 4.

"1. Ugovornice se obavezuju da zajamče pripadnicima nacionalnih manjina ravnopravnost pred zakonom i jednaku zakonsku zaštitu. U tom smislu zabranjena je bilo kakva diskriminacija na osnovu pripadnosti nacionalnoj manjini.

2. Ugovornice se obavezuju da usvoje, gdje je to potrebno, odgovarajuće mjere za unapređenje, u svim oblastima ekonomskog, socijalnog, političkog i kulturnog života, pune i efektivne ravnopravnosti između pripadnika nacionalne manjine i onih koji pripadaju većini. U tom pogledu će voditi računa o posebnim uslovima pripadnika nacionalnih manjina.

3. Mjere usvojene shodno stavu 2. ne smatraju se aktom diskriminacije"

139. **Politika Vijeće ministara Bosne i Hercegovine** i Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, koje je prema Zakonu o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH» br. 38/02) i Zakonu o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH» br. 5/03) nadležno za „saradnju sa nacionalnim manjinama i njihovim udruženjima“, **je i u ovom referentnom periodu**, prvenstveno, bila usmjeravana ka djelovnjju u dva pravca: (1). Predlaganje odgovarajućih zakonskih rješenja u zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina, te (2). u saradnji sa entitetskim vladama i ministarstvima, udruženjima i asocijacijama nacionalnih manjina na identifikaciji pitanja i problema koje treba rješavati.

140. Pitanje o nacionalnim manjinama, u političkom životu Bosne i Hercegovine i u cjelokupnoj zakonskoj i pravnoj legislativi shvatano je, još uvijek i tumačeno kao ustavno poimanje «ostalih». Formulacija «ostali» nalazi se u preambuli Ustava Bosne i Hercegovine u kojoj se kao konstitutivni narodi, nosioci ustavnosti u organizovanju postdejtonske bosanskohercegovačke državnosti navode Bošnjaci, Hrvati i Srbi.

141. Istina, treba spomenuti da Ustav Bosne i Hercegovine sadrži i dalje, u pogledu formiranja pojedinih organa vlasti na nivou države, takve odredbe koje na izvjestan način isključuju mogućnost da u njihovom sastavu budu birani pripadnici «ostalih», odnosno nacionalnih manjina, izuzev kao predstavnici određenih političkih stranaka, odnosno građana čije interese one izražavaju. Ove specifičnosti se, uglavnom, **još uvijek**, odnose na Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH koji broji 15 poslanika (pet Hrvata, pet Bošnjaka iz Federacije BiH i pet Srba iz Republike Srpske). Isto se odnosi i na Predsjedništvo BiH koje se sastoji od tri člana: jednog Bošnjaka i jednog Hrvata biranih na području Federacije BiH, te jednog Srbima biranog na području Republike Srpske. Što je kao diskriminirajući odredbu naglašeno i presudi Evropskog suda za ljudska prava „Sejdić – Finci“.

142. Napominjemo, da Bosna i Hercegovina ulaže napor da se shodno članovima IV i V Ustava BiH riješi pravo nacionalnih manjina koje Ustav tretira pod nazivom „ostali“, što je Sud u Strazburu tužbom „Sejdić-Finci protiv BiH“ okarakterisao diskriminacijom, jer favorizuje i daje posebne privilegije i prednosti konstitutivnim narodima (Bošnjacima, Srbima i Hrvatima) u odnosu na druge etnične grupe, a njih je u BiH 17., što je utvrđeno Zakonom o

zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine. Očekuje se da će taj problem u Bosni i Hercegovini shodno presudi Suda u Strazburu biti uskoro riješen budući da je Vijeće ministara BiH formiralo Radnu grupu i donijelo Akcioni plan za implementaciju pomenute presude Suda za ljudska prava iz Strazbura.

143. Želim istaći velik napredak koji je postignut usvajanjem od strane Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, **Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine** (krajem 2009. godine), dok je u parlamentarnoj proceduri donošenja nalazi i Zakon o zabrani djelovanja svih fašističkih i neofašističkih organizacija i upotrebi njihovih simbola.

Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine je utemeljen i koncipiran na evropskim standardima. Odredbe predmetnog zakona štite građane BiH od diskriminacije u svim oblastima rada i života, obuhvatajući: zapošljavanje, socijalnu i zdravstvenu zaštitu, pravosuđe i upravu, stanovanje, javno informisanje, obrazovanje, sport, kulturu, nauku, privredu i dr. Zatim, svakog vida uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja, mobinga, segregacije ili podsticanja na diskriminaciju.

144. **Iz izvještaja Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine:** Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine u okviru nadležnosti koje ima, obavjestila nas je o sljedećem:

Zakonom o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, iz mjeseca aprila 2008. godine, regulisano je učešće pripadnika nacionalnih manjina u izborima za opštinski odnosno lokalni nivo. Ovom zakonskom izmjenom, propisano je da je pripadnik nacionalne manjine državljanin Bosne i Hercegovine koji ne pripada nijednom od tri konstitutivna naroda. Nacionalnu manjinu čine ljudi istog ili sličnog etničkog porijekla, iste ili slične tradicije, običaja, vjerovanja, jezika, kulture i duhovnosti i bliske ili srodne istorije i drugih obilježja.

145. Pripadnici nacionalnih manjina, u skladu sa Izbornim zakonom BiH, imaju pravo na zastupljenost u skupštini opštine, odnosno u općinskom vijeću i skupštini grada, odnosno gradskom vijeću srazmjerno procentu njihovog učešća u stanovništvu prema posljednjem popisu koji je proveden u Bosni i Hercegovini. To znači da broj pripadnika nacionalnih manjina koji se neposredno biraju u skupštinu opštine, odnosno općinsko vijeće i skupštinu grada ili gradsko vijeće treba biti utvrđen statutom opštine, odnosno grada pri čemu se pripadnicima svih nacionalnih manjina, koji u ukupnom broju stanovnika te izborne jedinice, prema poslednjem popisu stanovništva, učestvuju sa više od 3%, garantuje najmanje jedno mjesto.

146. Skupštine opština/općinska vijeća, skupštine grada i skupština Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine bili su obavezni, do raspisivanja izbora u svojim statutima utvrditi tačan broj odbornika odnosno vijećnika, predstavnika pripadnika nacionalnih manjina koji će se na Lokalnim izborima 2008. godine birati u zakonodavnom organu opštine odnosno grada, koristeći pri tome podatke iz popisa stanovništva provedenog 1991. godine za određeno područje.

147. Pravo prijave za učešće na izborima za popunu garantovanih mandata za pripadnike nacionalnih manjina imaju politički subjekti (političke stranke i nezavisni kandidati) i registrovana udruženja ili drugi registrovani organizacioni oblici djelovanja nacionalnih manjina kao i grupa od najmanje 40 građana koji imaju biračko pravo i koji uz prijavu za

učešće na izborima dostavljaju i imena kandidata. Predložiti se može najviše onoliko kandidata koliko se pripadnika nacionalnih manjina bira u toj izbornoj jedinici.

148. Posebna lista kandidata pripadnika nacionalnih manjina nalazi se na glasačkom listiću i za listi ostalih političkih subjekata čije se kandidatske liste takmiče za redovne mandate na lokalnom nivou. Redoslijed kandidata na kandidatskoj listi utvrđuje se žrijebanjem na način i po postupku koji utvrdi Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine.

149. Posmatra li se odnos političkih subjekata i udruženja građana u implementaciji iznesene zakonske norme **i u pogledu predlaganja kandidata nacionalnih manjina** putem posebne kandidatske liste, na Lokalnim izborima 2008. godine, vidi se :

- da je 21 politička stranka predložila ukupno 72 kandidata, od kojih su njih 25 osvojili mandate,
- da je 11 udruženja građana predložilo 12 kandidata, a osvojena su 2 mandata i
- da je od 22 nezavisna kandidata njih 8 osvojilo mandate.

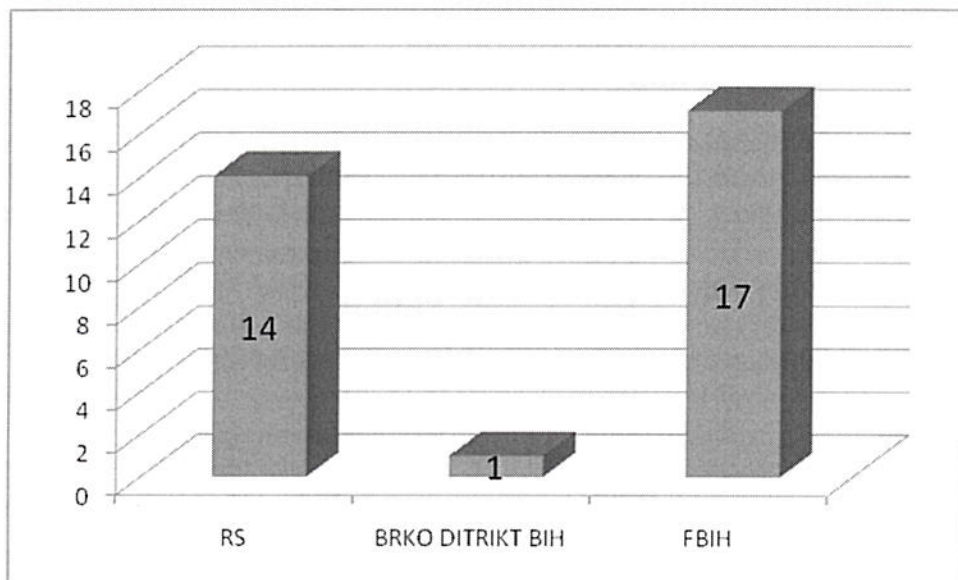
150. Dopuna Izbornog zakona Bosne i Hercegovine imala je pozitivan uticaj u pogledu veće zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u zakonodavnim organima lokalnog nivoa, tako da su u 30 opština pripadnici nacionalnih manjina dobili svoje predstavnike, ito :

- u 28 opština i Gradu Banja Luka, po 1 (jednog) predstavnika,
- u dvije opštine (Lukavac, Donji Vakuf i Brčko Distriktu, po 2(dva) predstavnika,
- izabrano 35 predstavnika nacionalnih manjina u 32 lokalne zajednice u Bosni i Hercegovini, od čega je 13 Roma, 7 Crnogoraca, 4 Albanca, 3 Ukrajinca, 2 Makedonca, 2 Slovenca, 1 Čeh, 1 Italijan, 1 Rumun i 1 Turčin, odnosno 27 muškaraca i 8 žena.

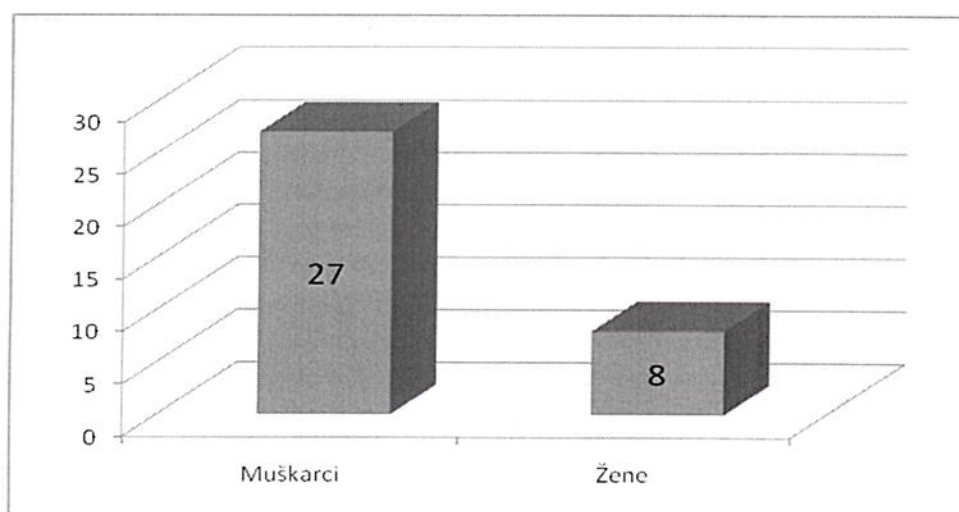
Teba istaći da su i opštine Breza i Odžak/Vukosavlje imale mogućnost izabrati po jednog predstavnika nacionalnih manjina međutim, nije bilo prijavljenih kandidata. Ove pokazatelje nije moguće na pravi način komparirati sa uporednim podacima Lokalnih izbora koji su provedeni 2004. godine, obzirom da Izbornim zakonom BiH, u tom periodu nije bilo propisano učešće pripadnika nacionalnih manjina u izborima na lokalnom nivou.

Statistički pokazatelji :

Slika 1: Broj opštine (Entiteti i BD BiH), u kojima su u opštinskim vijećima/skupštinama opština zastupljene nacionalne manjine

Slika 2.: Polna struktura izabranih predstavnika nacionalnih manjina

Ovjereni kandidati nacionalnih manjina - polna struktura	
žene	muškarci
20	86

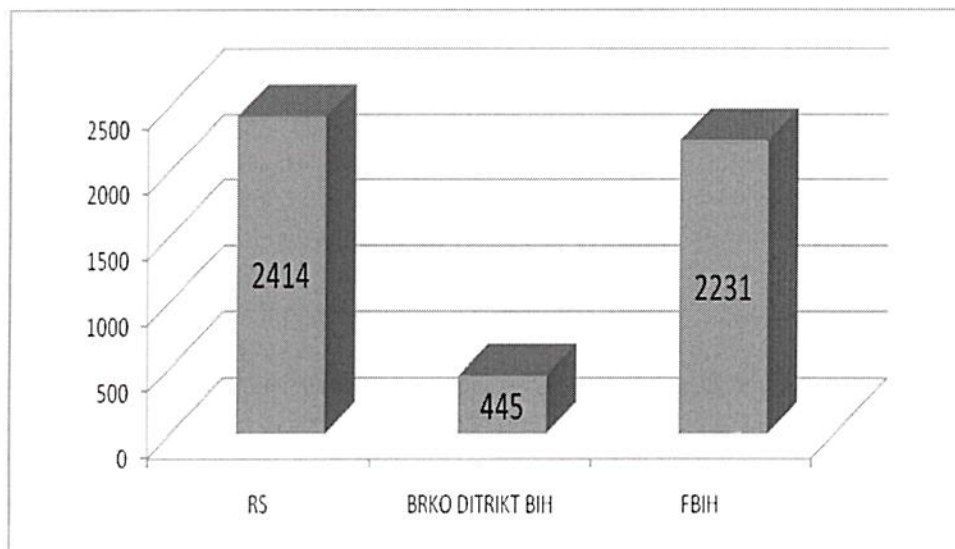
Politička partija	Predložila kandidata	Broj osvojenih mandata
SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	14	7
STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	8	5
BOSANSKO DEMOKRATSKA STRANKA	7	2
POLITIČKI POKRET MLADIH-STRANKA MLADIH BOSNE I HERCEGOVINE	6	0
NEZAVISNA LISTA BIH	4	0
BOSANSKOHERCEGOVAČKA PATRIOTSKA STRANKA-SEFER HALILOVIĆ	4	1
SOCIJALDEMOKRATSKA UNIJA 2002 BOSNE I HERCEGOVINE - STRANKA SOCIJALNE PRAVDE	4	1
SRPSKA DEMOKRATSKA STRANKA	3	2
NARODNA DEMOKRATSKA STRANKA	3	0
NARODNA STRANKA RADOM ZA BOLJITAK	2	0
GRAĐANSKA DEMOKRATSKA STRANKA BIH	2	0
SRPSKA RADIKALNA STRANKA DR VOJISLAV ŠEŠELJ	2	1
SOCIJALISTIČKA PARTIJA	2	1
SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA - SNSD - MILORAD DODIK	2	2
STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU	2	1
ZAVIČAJNI SOCIJALDEMOKRATI - MILE MARČETA	2	0
SRPSKA STRANKA REPUBLIKE SRPSKE	1	1
STRANKA DEMOKRATSKE AKTIVNOSTI ZA EVROPSKU BIH A-SDA	1	1
HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BIH	1	0
LIBERALNO DEMOKRATSKA STRANKA BIH	1	0
PENZIONERSKA STRANKA REPUBLIKE SRPSKE	1	0
	72	25

Starosna struktura

Izabrani kandidati nacionalnih manjina - starosna struktura	
stariji od 30 godina	mladi od 30 godina
33	2
Ovjereni kandidati nacionalnih manjina - starosna struktura	
stariji od 30 godina	mladi od 30 godina
95	11

Udruženja građana	ovjereno	izabrano
UDRUŽENJE SLOVENACA - NEZAVISNI KANDIDAT	1	0
UDRUŽENJE ROMA EURO ROM - NEZAVISNI KANDIDAT	1	0
UDRUŽENJE ŽENA ROMKIWA "BOLJA BUDUĆNOST" TUZLA - NEZAVISNI KANDIDAT	1	0
JEVREJSKA OPŠTINA U DOBOJU - NEZAVISNI KANDIDAT	1	0
KULTURNO - PROSVJETNO UDRUŽENJE UKRAJINACA "TARAS ŠEVČENKO" - NEZAVISNI KANDIDAT	1	0
OMLADINSKA ROMSKA INICIJATIVA KAKANJ - NEZAVISNI KANDIDAT	1	0
UDRUŽENJENE ČESKA BESEDA PRIJEDOR - NEZAVISNI KANDIDAT	1	0
UDRUŽENJE ROMA "ROMSKI SAN" - NEZAVISNI KANDIDAT	2	1
KANADSKO UKRAJINSKO HUMANITARNO UDRUŽENJE VESELKA - NEZAVISNI KANDIDAT	1	0
UDRUŽENJE "UDRUŽENE PORODICE ŠTIVOR" - NEZAVISNI KANDIDAT	1	1
UDRUŽENJE SLOVENACA "LIPA" PRIJEDOR - NEZAVISNI KANDIDAT	1	0
	12	2

Slika 3: Broj glasova za predstavnike nacionalne manjine (5.090)

151. **Iz izvještaja Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine:** Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija ombudsmena) nakon uvida u bazu podataka i arhivu, te predmetne spise dostavila nam je slijedeće odgovore po članovima 3. i 4. Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina za izvještajni period od augusta 2007. godine do danas.

152. Institucija ombudsmena je u navedenom periodu zaprimila slijedeći broj žalbi u kojima su podnosioci žalbe navodili diskriminaciju osoba-pripadnika nacionalnih manjina po oblastima koje ste naveli:

- po oblasti javnog zapošljavanja zaprimljena su tri žalbe u kojima su podnosioci navodili diskriminaciju po tom osnovu,
- po oblasti prava na korištenje usluga zdravstvenog osiguranja, u jednoj žalbi utvrđeno je kršenje odredbi Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, te je u istoj upućena i preporuka.

Napomena, Institucija ombudsmena u prethodnom periodu je zaprimila veći broj žalbi pripadnika nacionalnih manjina od iskazanih u naprijed navedenim tačkama, ali u istima podnosioci žalbe nisu ukazivali na diskriminaciju, niti je u toku istrage Institucije ombudsmena do danas ista utvrđena, tako da te predmete nismo navodili;

153. Institucija ombudsmena ne raspolaže podacima koji se odnose na broj zaposlenih pripadnika nacionalnih manjina i "ostalih" u Bosni i Hercegovini u državnim službama na svim nivoima, kao i imenovanih sudija i tužilaca na svim nivoima;

154. U vezi aktivnosti koje su poduzimane na implementaciji presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetu "Sejdić-Finci", Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su u prethodnom periodu pozivali vlasti u Bosni i Hercegovini da pristupe što bržoj implementaciji iste, a u kontekstu obaveze vlasti u Bosni i Hercegovini da osiguraju poštivanje i zaštitu ljudskih prava.

155. **Iz izvještaja Agencije za državnu službu Bosne i Hercegovine** : Agencije za državnu službu dostavila nam je slijedeće informacije o provođenju mjera i načela utvrđenih Okvirnom konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Evrope, koji proizilaze iz njihove nadležnosti, i to:

Vezano za broj i vrstu žalbi i predstavi vezanih za diskriminaciju osoba pripadnika nacionalnih manjina u oblasti zapošljavanja državnih službenika na nivou institucija Bosne i Hercegovine, nemamo podatak da se ijedna žalba ili predstavka državnog službenika ili kandidata za državno službeničko radno mjesto u nekoj od institucija na nivou države Bosne i Hercegovine, bazirala na diskriminaciji po osnovu nacionalne pripadnosti nekoj nacionalnoj manjini.

156. Vezano za broj zaposlenih pripadnika nacionalnih manjina, možemo dati samo podatke koje se odnose na državne službenika zaposlene u institucijama Bosne i Hercegovine, koji su slijedeći:

Od ukupno zaposlenih 3296 državnih službenika kao ostali, dakle pripadnici nacionalnih manjina, vodi se 69 državnih službenika dok je 18 neopredijeljeno. Moramo napomenuti da se, u skladu sa članom 2. stav 3. Zakona o državnoj službi u institucijama BiH, nacionalna pripadnost državnog službenika temelji na doborovoljnom izjašnjavanju. U prilogu vam dostavljamo grafički prikaz sa podacima na dan 01.09.2011. godine.

157. Agencija nije direktno uključena u aktivnosti po pitanju implementacije presude Evropskog suda za ljudska prava „Sejdić-Finci“, ali je jedno od osnovnih načela Zakona o državnoj službi u institucijama BiH, na kojem se temelji nadležnost Agencije kao i sva prava i obaveze državnih službenika, sadržano u članu 2. st. 1. i 2., gdje je propisano da se zapošljavanje i unapređenje profesionalne karijere državnog službenika temelji na javnom konkursu i profesionalnoj sposobnosti (stav 1.), te da struktura državnih službenika u državnoj

službi okvirno odražava nacionalnu strukturu stanovništva Bosne i Hercegovine prema posljednjem popisu stanovništva (stav 2.).

158. Agencija za državnu službu BiH nije nadležna za zapošljavanje u oblasti obrazovnog sistema, kao niti u oblasti javnih službi, osim institucija na nivou države Bosne i Hercegovine za šta smo dostavili podatke u pasusu 150. ovog akta, tako da u navedenim segmenutima ne mogu dati nikakve podatke niti bilo kakvu informaciju.

159. **Iz izvještaja Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine :** Agencija za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine dostavila nam je slijedeće informacije o provođenju mjera i načela utvrđenih Okvirnom konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Evrope, koji proizilaze iz njihove nadležnosti, i to:

Agencija za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine nema zaprimljenih žalbi ili predstavlja vezanih za diskriminaciju osoba – pripadnika nacionalnih manjina u postupcima provođenja konkursnih procedura u skladu sa nadležnostima Agencija utvrđenih u članu 64. Zakona o državnoj službi Federacije Bosne i Hercegovine.

160. Agencija za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine ne vodi posebnu evidenciju o broju državnih službenika iz reda nacionalnih manjina jer su takvi podaci u Registru državnih službenika Federacije Bosne i Hercegovine, prikazani u rubrici „Ostalih“. Prema prikazanim podacima na nivou Federacije Bosne i Hercegovine trenutno je zaposleno **184 državni službenik** koji se izjašnjava kao „Ostali“, što predstavlja **2,81%** od ukupnog broja državnih službenika.

To se odnosi samo na državne službenike, jer Agencija nije nadležna za prijem namještenika u organe državne službe, niti za vođenje registra namještenika.

161. **Iz izvještaja Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine:** Visoko sudsko i tužilačko vijeća Bosne i Hercegovine kad je riječ o broju imenovanih sudija i tužilaca iz reda nacionalnih manjina prikuplja podatke u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, pa je s tim u vezi moguće dobiti samo podatak o broju imenovanih nosilaca pravosudnih funkcija iz reda „Ostalih“. Zaključno sa 15.11. 2011. godine u Sudu Bosne i Hercegovine i Tužilaštvu Bosne i Hercegovine **3** nosioca pravosudnih funkcija ili **3,57%** ukupnog broja su bila iz reda „Ostalih“, **39 ili 5,36%** u Federaciji Bosne i Hercegovine, **19 ili 5,16%** u Republici Srpskoj dok u pravosudnim funkcijama Brčko distrikta Bosne i Hercegovine nije bilo nosilaca pravosudnih funkcija iz reda „Ostalih“.

Sveukupno odnosno na svim nivoima je zaključno sa **15.11. 2011. godine** bio **61 ili 5,02 %** nosilaca pravosudnih funkcija iz reda „Ostalih“.

162. **Iz izvještaja Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine:** Iz izvještaja Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine vezano za član 4. Okvirne konvencije dostavljen nam je podatak da je trenutno je zaposleno 1 pripadnik nacionalne manjina i 3 pripadnika „ostalih“.

Član 5.

"1. Ugovornice se obavezuju da unapređuju uslove potrebne za održavanje i razvijanje kulture pripadnika nacionalnih manjina i očuvanje neophodnih elemenata njihovog identiteta: vjere, jezika, tradicije i kulturnog naslijeđa.

2. Bez štete po mjere preduzete u okviru svoje opšte integracione politike, ugovornice će se uzdržati od politike i prakse asimilacije pripadnika nacionalnih manjina protivno njihovoj volji i štiteći ih od svake akcije usmjerene ka takvoj asimilaciji.

163. **Prava iz oblasti kulture i kulturnih djelatnosti u Bosni i Hercegovini**, ustavna su nadležnost entiteta, odnosno kantona u Federaciji BiH, gdje je rečeno da entitet uređuje i obezbjeđuje "... obrazovanje, kulturu i zaštitu kulturnih dobara, fizičku kulturu".

164. Interevencija u nadležnosti entiteta i kantona, sa državnog nivoa organizacije učinjena je Zakonom o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine gdje je utvrđeno da pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo osnivati biblioteke, videoteke, kulturne centre, muzeje, arhive, kulturna, umjetnička i folklorna društva i sve druge slobode kulturnog izražavanja, te brinuti o održavanju svojih spomenika kulture i kulturnog naslijeđa. Isto tako utvrđena je obaveza arhiva, muzeja i ustanova za zaštitu spomenika kulture u vlasništvu Bosne i Hercegovine i entiteta da u svojim programima i sadržajima imaju obavezu obezbijediti srazmjernu zastupljenost svih nacionalnih manjina i štiti spomeničko blago i kulturnu baštinu nacionalnih manjina.

165. **Oblast kulture je i u ovom izvještajnom period**, najčešći vid angažovanja nevladinih organizacija, klubova i udruženja koje organizuju pripadnici nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini. To je i najčešći oblik povezivanja sa državama maticama iz kojih potiču pripadnici nacionalnih manjina.

Sličnim aktivnostima kad je posrijedi kultura, ali u značajno manjoj mjeri, bave se kulturne asocijacije, udruženja građana itd. i ostalih nacionalnih manjina u BiH. To se prije svega odnosi na NVO "Zajednica Albanaca u Bosni i Hercegovini", zatim na udruženje Čeha Republike Srpske "Češka beseda", Udruženje Slovenaca, Udruženje Italijana, Udruženje Turaka, koja su za svoje članove i ostale građane u Banjoj Luci i Sarajevu i drugim gradovima u Bosni i Hercegovini priređivali više veoma uspješnih književnih večeri, izložih slika, koncerata i drugih muzičkih priredbi i slično.

Svaka od etničkih manjinskih zajednica u BiH, koja ima organizovan oblik okupljanja (NVO, Udruženje, Klub) u svojoj aktivnosti ima zastupljen segment kulture i kulturnih aktivnosti. Mnogi gradovi izdavaju znatna finansijska sredstva u svojim godišnjim budžetima za ovu namjenu. Posebna aktivnost na ovom planu ispoljena je u sarajevskoj, banjalučkoj, tuzlanskoj, zeničko-dobojskoj i srednjobosanskoj regiji.

166. **Iz izvještja Ministarstva za civilne poslove Bosne i Hercegovine - Sektor za nauku i kulturu:** Iz izvještaja Ministarstva za civilne poslove Bosne i Hercegovine - Sektor za nauku i kulturu dobili smo sljedeće informacije:

Bosna i Hercegovina je ratifikovala sve UNESCO konvencije iz oblasti kulture, a posebno možemo izdvojiti Konvenciju o zaštiti i promociji kulturnih izraza („Službeni glasnik BiH-Međunarodni ugovori“, br. 11/08). Iako sama Konvencija nije posebno posvećena kulturnim

izrazima manjinskih ili autohtonih naroda, ova Konvencija afirmiše princip jednakog dostojanstva i poštovanja svih kultura, uključujući kulture pripadnika manjinskih i autohtonih naroda (Član 2.3). Ona takođe poziva strane da „posvete dužnu pažnju posebnim okolnostima i potrebama različitih društvenih grupa, uključujući pripadnike manjinskih i autohtonih naroda“ (Član 7.1).

167. Strategija kulturne politike u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ broj 93/08.) kao jedan od prioriteta (19. Prioriteti i akcioni program kulturne politike u BiH) navodi sledeće: „Daljnje afirmisanje multikulturalnosti i kulturnog zajedništva, stalno imajući u vidu kulturno bogatstvo i kulturnu specifičnost u BiH, u koju su ugrađeni mnogobrojni uticaji sa Istoka, Zapada i Mediterana, što predstavlja njenu svojevrsnu prednost, faktor uvezivanja, a ne razdvajanja, i stepenicu više na putu ka evropskim integracijama i, posebno, njegovanje kulturnih posebnosti svakog njenog naroda i nacionalnih manjina, uz punu podršku djelovanju, na zakonskoj osnovi, nacionalnih, kulturnih i obrazovnih društava i njihovog doprinosa unapređenju kulture, zaštiti kulturno-umjetničke baštine i jezika“. Takođe, Strategija kulturne politike u BiH posebno navodi sve nacionalne manjine koje žive u BiH u dijelu Strategije pod naslovom 2. Kulturne posebnosti u Bosni i Hercegovini, gdje je posebno istaknuta podrška njihovim kulturno-umjetničkim društvima.

168. U Akcionom planu Strategije kulturne politike u Bosni i Hercegovini, prioritet 4.2 je „Povećanje sudjelovanja i pristupa kulturi“, a mjera 4.2.1. za realizaciju ovog prioriteta je „Razvoj kreativnih programa za specifične ciljne grupe“.

Federacija BiH nema Strategiju kulturne politike, a Republik Srpska je ima.

169. Sporazumi koji su potpisani iz oblasti kulture se bave kulturnom saradnjom dajući jedan opšti okvir i osnov za to, i ne bave se pitanjem nacionalnih manjina. Na web stranici Ministarstva za civilne poslove Bosne i Hercegovine mogu se pogledati postojeći sporazumi.

170. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine raspisuje godišnje konkurse grant podrške u okviru kojih dodjeljuje sredstva za dva granta iz oblasti kulture: „Međunarodna kulturna saradnja“ i „Pomoć programu sufinansiranja institucija kulture“. U okviru ovih grantova, Ministarstvo nastoji podržati i projekte nacionalnih manjina, odnosno njihovih udruženja, koji se bave očuvanjem manjinskih kultura. Tako su u prethodnom periodu finansijski podržani sledeći projekti:

Odlukom o rasporedu sredstava tekućeg granta „Međunarodna saradnja u oblasti kulture“ za 2009. godinu podržani su sledeći projekti:

- Kulturno prosvjetno udruženje Ukrajinaca „Taras Ševčenko“ Banja Luka: projekt pod nazivom „Deveta smotra ukrajinskog kulturno-umjetničkog stvaralaštva „Červona kalena“ Devetina“ je podržan iznosom od 3.000,00KM.
- Udruženje Čeha „Češka beseda“ Prijedor: projekt pod nazivom „Dani češki beseda RS i BiH“ je podržan iznosom 3.000,00KM.

Odlukom o rasporedu sredstava tekućeg granta „Međunarodna saradnja u oblasti kulture“ za 2010. godinu podržani su sledeći projekti:

- Jevrejsko kulturno-prosvjetno i humanitarno društvo „La Benevolencija“ Sarajevo: projekt pod nazivom „Izložba, promocija i prezentacija Sarajevske hagade u Beogradu i Rimu“ je podržan iznosom od 6.000,00 KM

- Kulturno prosvjetno udruženje Ukrajinaca „Taras Ševčenko“ Banja Luka: projekt pod nazivom „Deseta smotra ukrajinskog kulturno-umjetničkog stvaralaštva „Červona kalena“ Devetina“ je podržan iznosom od 3.000,00KM
- Jevrejska zajednica BiH: projekt pod nazivom Jevrejski ljetni kampovi 2010 – Pirovac i Szarvas – tradicionalni susreti djece i omladine je podržan iznosom od 3.000,00KM.

Član 6.

"1. Strane ugovornice će ohrabrivati duh tolerancije i dijaloga među kulturama i preduzeti će efikasne mjere za unapređivanje međusobnog poštovanja, razumjevanja i saradnje među svim ljudima koji žive na njihovim teritorijama bez obzira na njihov etnički, kulturni, jezički ili religijski identitet a naročito na polju obrazovanja, kulture i medija.

2. Strane ugovornice se obavezuju da preduzmu odgovarajuće mjere zaštite osoba koje bi mogle biti izložene prijetnjama ili aktu diskriminacije, neprijateljstva ili nasilja zbog njihovog etničkog, kulturnog, jezičkog ili religijskog identiteta."

171. **Ustav Bosne i Hercegovine** (čl.2. tačka 2.) preuzima obavezu da se međunarodni standardi »prava i slobode predviđene u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima. Ovaj načelni princip dalje je razrađen u tački 6. ovog člana Ustava, kojom je naređeno da, Bosna i Hercegovina, i svi sudovi, ustanove, organi vlasti, te organi kojim posredno rukovode entiteti ili koji djeluju unutar entiteta podvrgnuti su, odnosno primjenjuju ljudska prava i osnovne slobode na kojim je ukazano u ovom osnovnom opredjeljenju.

Ustav entiteta takode sadrže zabranu i mjere zaštite lica koja bi mogla biti izložena prijetnji i diskriminaciji radi etničkog, kulturnog, jezičkog ili religijskog identiteta.

U zapažanjima nevladinih organizacija, za ovaj izvještajni period, koje su se obraćale Ministarstvu nije bilo primjedbi u odnosu na slobode predviđene ovim članom okvirne Konvencije.

172. **Iz izvještaja Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine:** Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, a u okviru aktivnosti na izradi izmjena i dopuna Krivičnog zakona, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine u saradnji s Timom za praćenje i ocjenu krivičnih zakona u Glavi XV KZ BiH (" Službeni glasnik BiH ", broj 8/10), ugradilo je odredbu kojom je obuhvaćeno krivično djelo Izazivanja nacionalne rasne ili vjerske mržnje, razdor ili netrpeljivost među konstitutivnim narodima i ostalima, kao i drugim koji žive ili borave u Bosni i Hercegovini, te su predviđene kazne zatvora od tri mjeseca do deset godina.

173. Nadalje, u Zakonu o visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine (" Službeni glasnik BiH " broj: 25/04, 93/05 i 15/08) ugrađene su odredbe kojim se uređuju jednaka prava i zastupljenost konstitutivnih naroda i ostalih, a iste su predviđene i Ustavom Bosne i Hercegovine.

174. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine prepoznalo je potrebu, te u okviru svojih nadležnosti kontinuirano nastavlja proces usaglašavanja zakonodavstva Bosne i Hercegovine sa međunarodnim standardima.

175. **Iz izvještaja Federalne uprave policije:** Iz izvještaja Federalne uprave policije vezano za član 6. Okvirne konvencije dostavljeni su nam slijedeći podaci:

Registrovna krivična djela iz člana **163.** Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (**Izazivanje narodnosne, rasne, vjerske mržnje i razdora ili netrpeljivosti**):

2007. godina 8 krivičnih djela, 11 prijavljenih; **2008. godina** 7 krivičnih djela, 8 prijavljenih; **2009. godina** 18 krivičnih djela, 15 prijavljenih; **2010. godina** 4 krivičnih djela, 3 prijavljenih; **2011. godina** 7 krivičnih djela, 6 prijavljenih.

176. Registrovna krivična djela iz člana **177.** Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (**Povreda ravnopravnosti čovjeka i građanina**):

2007. godina 0 krivičnih djela; **2008. godina** 0 krivičnih djela;
2009. godina 0 krivičnih djela; **2010. godina** 1 krivično djelo, 1 prijavljen;
2011. godina 0 krivičnih djela.

177. **Iz izvještaja Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske – Direktora policije:** Iz izvještaja Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske – Direktora policije (vezano za član 6. Okvirne konvencije dostavljeni su nam slijedeći podaci) dostavljeni su nam podaci da je za vremenski period od avgusta 2007. godine do kraja 2011. godine Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske – Direktora policije nije imalo evidentirane slučajeve lica izloženih prijetnjama ili diskriminaciji, neprijateljstvima ili nasilju zbog etničkog, kulturnog, jezičkog ili vjerskog identiteta.

178. **Iz izvještaja Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine:** Iz izvještaja Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine vezano za član 6. Okvirne konvencije dostavljeni su nam podaci da je za vremenski period od avgusta 2007. godine do kraja 2011. godine Policija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine nije imalo evidentirane slučajeve lica izloženih prijetnjama ili diskriminaciji, neprijateljstvima ili nasilju zbog etničkog, kulturnog, jezičkog ili vjerskog identiteta.

179. **Iz izvještaja Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine:** Iz izvještaja Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine vezano za član 6. Okvirne konvencije dostavljena nam je informacija da Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine kad je riječ o broju evidentiranih slučajeva kršenja, odnosno nepoštivanja prava nacionalnih manjina ne prikuplja podatke o nacionalnoj pripadnosti procesuiranih lica odnosno oštećenih lica, pa tako i podataka o pripadnosti nacionalnih manjina.

Član 7.

"Ugovornice će obezbjediti poštovanje prava svakog pripadnika nacionalne manjine na slobodu mirnog okupljanja, slobodu udruživanja, slobodu izražavanja i slobodu misli, savjesti i vjeroispovesti."

180. Sloboda mirnog okupljanja i sloboda udruživanja sa drugima je jedno od temeljnih prava zagwarantovanih Ustavom Bosne i Hercegovine. Pripadnici svih manjinskih zajednica u Bosni i Hercegovini su i ovo izvještajnom periodu, koristili su veoma liberalne uslove Zakona o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH» br. 32/01.) i entiteta za registrovanje svojih udruženja kao nevladinih organizacija. To je do sada bio

najčešći oblik okupljanja pripadnika nacionalnih manjina. Po našim sazanjima samo jedno udruženje zatražilo status udruženja od javnog interesa (član 13. Zakona) iako bi sasvim vjerovatno većina ispunjavala uslove iz ovog Zakona jer kao programsku djelatnost imaju «ljudska prava i prava manjina». To je Savez nacionalnih manjina Republike Srpske kojoj je Odlukom Vlade Republike Srpske od 4.11.2010. godine **utvrđen status udruženja od javnog interesa**. Tako su po ovom osnovu za 2011. godinu njima dodijeljena finansijska sredstva u iznosu od 23. 700 KM.

Takođe Vlade Republike Srpske je iz Budžeta Republike Srpske za referentni period (2007. - 2011. godine), po godinama, izdvojila ukupna finansijska sredstva u visini od **30.800 KM** za udruženja koja predstavljaju nacionalne manjine u Republici Srpskoj.

181. Iz izvještaja Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske – Direktora policije: Iz izvještaja Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske – Direktora policije (vezano za član 7. Okvirne konvencije) dostavljen nam je podatak da za vremenski period od avgusta 2007. godine do kraja 2011. godine Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske – Direktora policije nije imalo evidentirane slučajeve kršenja ili ugrožavanja slobode mirnog okupljanja, slobodu udruživanja, slobodu izražavanja i slobodu misli, savjesti i vjeroispovijesti.

182. Iz izvještaja Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine: Iz izvještaja Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (vezano za član 7. Okvirne konvencije) dostavljen nam je podatak da za vremenski period od avgusta 2007. godine do kraja 2011. godine Policija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine nije imalo evidentirane slučajeve kršenja ili ugrožavanja slobode mirnog okupljanja, slobodu udruživanja, slobodu izražavanja i slobodu misli, savjesti i vjeroispovijesti.

183. Iz izvještaja Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine: Iz izvještaja Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine (vezano za član 7. Okvirne konvencije) dostavljen nam je podatak da Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine kad je riječ o broju evidentiranih slučajeva kršenja, odnosno nepoštivanja prava nacionalnih manjina ne prikuplja podatke o nacionalnoj pripadnosti procesuiranih lica odnosno oštećenih lica, pa tako i podataka o pripadnosti nacionalnih manjina.

Član 8.

"Ugovornice se obavezuju da priznaju svakom pripadniku nacionalne manjine pravo da slobodno izražava svoja vjerska uvjerenja i da osniva vjerske institucije, organizacije i udruženja. "

184. Ustav Bosne i Hercegovine osigurava slobodu religije, a Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica koji je donesen 2004. godine garantuje vjerske slobode i jednakosti u pravima i obavezama svim crkvama i vjerskim zajednicama u Bosni i Hercegovini bez ikakve diskriminacije.

Ovim Zakonom je zagarantovano svakom čovjeku pravo na slobodu savjesti i vjere u skladu sa Ustavom i najvišim standardima ljudskih prava sadržanih u međunarodnim deklaracijama i konvencijama o slobodi savjesti i vjere.

185. U skladu sa članom 8. Zakona o slobodi vjere, Bosna i Hercegovina je potvrdila kontinuitet svojstva pravnog lica Katoličkoj crkvi, Islamskoj zajednici u BiH, Srpskoj pravoslavnoj crkvi i Jevrejskoj zajednici BiH, kao i ostalima crkvama i vjerskim zajednicama kojima je priznato svojstvo pravne osobe, i garantovala im pravo da slobodno uređuju vlastitu organizaciju uz puno poštovanje prava na slobodu savjesti i vjere.

186. Sva važnija pitanja ostvarivanja slobode vjere, a od interesa su za četiri tradicionalne crkve i vjerske zajednice, rješavaju se u konsultaciji sa Međureligijskim vijećem Bosne i Hercegovine koje je formirano 1997.godine. Vijeće ministara BiH i Međureligijsko vijeće potpisali su 2008. godine Sporazum o međusobnoj saradnji koji ima za cilj da podrži njegovu aktivnost u izgradnji međureligijskog dijaloga, vjerske tolerancije i suživota u BiH. Sporazumom je utvrđena i obaveza Države da finansijski pomaže rad Međureligijskog vijeća što se u praksi već ostvaruje.

Normalizacija života, povratak izbjeglica, jačanje i profesionalizacija policijskih snaga i sudova, sigurno su smanjili broj incidenata i povećali međuvjersku toleranciju. Nadležne institucije preduzimaju mjere na ispitivanju slučajeva kršenja vjerskih sloboda i pronalaženju počinioca i većini slučajeva rezultati su pozitivni.

187. Iz izvještaja Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske – Direktora policije: Iz izvještaja Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske – Direktora policije (vezano za član 8. Okvirne konvencije) dostavljen nam je podatak da za vremenski period od avgusta 2007. godine do kraja 2011. godine Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske – Direktora policije nije imalo evidentirane slučajeve kršenja ili ugrožavanja pripadnika nacionalnih manjina da slobodno izražavaju svoj vjerska uvjerenja i da osnivaju vjerske institucije, organizacije ili udruženja.

188. Iz izvještaja Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine: Iz izvještaja Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (vezano za član 8. Okvirne konvencije) dostavljen nam je podatak da za vremenski period od avgusta 2007. godine do kraja 2011. godine Policija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine nije imalo evidentirane slučajeve kršenja ili ugrožavanja pripadnika nacionalnih manjina da slobodno izražavaju svoj vjerska uvjerenja i da osnivaju vjerske institucije, organizacije ili udruženja.

189. Iz izvještaja Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine: Iz izvještaja Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine (vezano za član 8. Okvirne konvencije) dostavljen nam je podatak da Visoko sudsko i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine kad je riječ o broju evidentiranih slučajeva kršenja, odnosno nepoštivanja prava nacionalnih manjina ne prikuplja podatke o nacionalnoj pripadnosti procesuiranih lica odnosno oštećenih lica, pa tako i podataka o pripadnosti nacionalnih manjina.

Član 9.

"1. Ugovornice se obavezuju da priznaju da pravo svakog pripadnika nacionalne manjine na slobodu izražavanja obuhvata slobodu uvjerenja i primanja i davanja informacija i ideja, na manjinskom jeziku, bez ometanja od strane vlasti i bez obzira na granice. Ugovornice će obezbjediti, u okviru svojih pravnih sistema, da pripadnici nacionalnih manjina imaju pristup sredstvima javnog informisanja bez diskriminacije.

2. Stav 1. ne sprečava ugovornice da zatraže odobrenje, bez diskriminacije i na osnovu objektivnih kriterija za emitovanje radio i TV emisija ili otvaranje bioskopskih preduzeća.

3. Ugovornice neće ometati stvaranje i korišćenje štampanih sredstava javnog informisanja od strane pripadnika nacionalnih manjina. U zakonskim okvirima za zvučni radio i televizijske emisije, obezbjediće koliko je god moguće, a uzimajući u obzir odredbe stava 1, da pripadnici nacionalnih manjina dobijaju mogućnost stvaranja i korišćenja sopstvenih sredstava javnog informisanja.

4. U okviru svojih pravnih sistema, ugovornice će usvojiti adekvatne mjere da se pripadnicima nacionalnih manjina olakša pristup sredstvima javnog informisanja i u cilju unapređenja tolerancije i omogućavanja kulturnog pluralizma."

190. Ustav Bosne i Hercegovine u svom dijelu o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, u popisu «Kataloga prava» posebno navodi pod «h) slobodu izražavanja», koja se osigurava svim licima, bez diskriminacije po bilo kom osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status. Ove osnovne slobode podrazumijevaju apsolutnu slobodu u davanju i primanju informacija.

191. Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine pravima na informisanje manjina posvetio je odgovarajuću pažnju (član 15. i 16.). Ovo svoje pravo vezano za navedene članove, za ovaj referentni period, sa manje – više uspjeha implementiralo se zavisno od nivoa osnivanja radio i televizijskih stanica, novinskih kuća i drugih štampanih informativnih glasila.

Od strane više radio i televizijskih kuća zatražene su informacije o broju i vrsti realiziranih emisija vezani za nacionalne manjine u Bosni i Hercegovini, ali tražene odgovore dobiili smo samo od Radio - televiziji Federacije Bosne i Hercegovine.

192. **Iz izvještaja Radio - televiziji Federacije Bosne i Hercegovine:** Iz izvještaja Radio - televiziji Federacije Bosne i Hercegovine, a u vezi sa informacijom o radio i televizijskim emisijama, koje su vezane za afirmaciju, kulturu, običaje jezika i tradicija nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini, informisani smo da na Radio - televiziji Federacije Bosne i Hercegovine nema posebnih emisija koje ovu tematiku tretiraju. Istina, u okviru njihovog redovnog programa, povremeno se emitiraju prigodni sadržaji sa ovom tematikom. Prije svega to se odnosi na Romsku i Jevrejsku nacionalnu manjinu, najčešće, u povodu njihovih vjerskih i tradicijskih praznika. Godišnje, to je oko 10 priloga, za ove dvije nacionalne manjine. Nažalost, preciznu statistiku ne vode.

193. Dakle, za navedeni referentni period Radio - televiziji Federacije Bosne i Hercegovine, realizovala je slijedeće priloge: Romi-10 priloga 2007. godina, Jevreji-10 priloga 2007. godina, Romi-10 priloga -2008. godina, Jevreji-10 priloga- 2008. godina, Romi-10 priloga-2009. godina, Jevreji-10 priloga- 2009. godina, Romi-10 priloga- 2010. godina, Jevreji-10 priloga – 2010. godina, Romi- oko 7 priloga - za 2011. godina, Jevreji oko 7 priloga - za 2011. godina.

194. **Iz izvještaja Regulatorne agencije za komunikacije Bosne i Hercegovine:** Regulatorna agencija za komunikacije od 2009. godine ima potrebnu legislativu za pokretanje

radija namijenjenog, između ostalog, i pripadnicima nacionalnih manjina. U skladu sa RAK pravilom 58/2011 o pružanju medijskih usluga radija, Agencija izdaje dozvolu za neprofitni radio, koja se dodjeljuje na neekskluzivnoj osnovi i namjenjena je za neprofitne organizacije koje su osnovane u cilju zaštite i promocije prava i interesa određenih društvenih grupa. Pored toga, RAK pravilom 57/2011 o javnim radio i televizijskim stanicama, Agencija je propisala obavezu za lokalne javne stanice da po 10% od ukupnog sedmičnog programa namijenjenog za vijesti i drugi informativni i obrazovni program posvete, između ostalog, i pitanjima vezanim za pripadnike nacionalnih manjina.

195. Regulatorna agencija za komunikacije nema podatke o ukupnom broju TV i radio emisija koji su za temu imali oblast promoviranja i zaštitu nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini, a nisu imali žalbe, zaprimljene od pojedinaca, nadležnih institucija, organizacija civilnog društva ili pokrenute po službenoj dužnosti, koje se odnose na neprimjerene sadržaje o pripadnicima nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini.

Član 10.

"1. Strane ugovornice se obavezuju da priznaju svakom pripadniku nacionalne manjine pravo na korišćenje, slobodno i bez ometanja, njegovim ili njenim jezikom manjine, privatno ili javno, usmeno ili pismeno.

2. U oblastima koje tradicionalno ili u većem broju naseljavaju pripadnici nacionalnih manjina, ukoliko ti pripadnici to traže i gdje takav zahtjev odgovara stvarnoj potrebi, Strane ugovornice će nastojati da osiguraju, koliko god je to moguće, uslove koji bi omogućavali korišćenje jezika manjine u odnosima između tih pripadnika i administrativnih vlasti.

3. Strane ugovornice se obavezuju da garantuju pravo svakom pripadniku nacionalne manjine da bude odmah obaviješten na jeziku koji on ili ona razumije o razlozima hapšenja kao i o prirodi i razlozima bilo koje optužbe protiv njega ili nje i o njegovom ili njenom pravu da se brani na tom jeziku uz besplatnu pomoć prevodioca ukoliko je neophodno."

196. Specifična poslijeratna politička klima u Bosni i Hercegovini glede odnosa tri konstitutivna naroda (Bošnjaka, Hrvata i Srba) te upotrebe službenih jezika hrvatskog, srpskog i bosanskog, odvrtila je pažnju i organa vlasti i organizovanih predstavnika manjina o ostvarivanju prava pripadnika manjina na provođenju odredbi Okvirne konvencije i Zakona u odnosu na upotrebu jezika. **S obzirom na nedostatak popisa stanovništva (do kojeg nije došlo ni u ovom izvještajnom periodu) i identifikacije gradova i naselja gdje bi došlo u obzir provođenje citiranih odredbi Zakona, nijedna manjinska zajednica nije istakla zahtjev u ovom smislu.** Zahtjevi u odnosu na jezik pripadnika manjine odnosili su se samo u domenu obrazovanja na pomoć zajednica u dopunskim časovima jezika manjine, o čemu je bilo govora u dijelu o obrazovanju. Zahtjeva manjinskih zajednica za upotrebu jezika manjine u službama javnog sektora, socijalnim i zdravstvenim ustanovama i drugim institucijama, nije bilo.

197. **Iz Izvještaja Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine:** Iz Izvještaja Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine dobili smo informaciju da je Zakonom o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, članom 8. zajemčeno pravo na jezik i pismo na način da „Stranke, svjedoci i ostali učesnici u postupku imaju pravo služiti se maternjim jezikom ili jezikom koji razumiju. Ako osoba ne razumije jedan od službenih jezika BiH (bosanski, hrvatski i srpski),

osigurati će se usmeno prevođenje onog što ona, odnosno drugi iznose, kao i isprava i drugog pisanog dokaznog materijala.“

198. Nadalje, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine donio je i Odluku o naknadi troškova krivičnog postupka prema Zakonu o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine kojom je između ostalog regulisano plaćanje troškova prevođenja na jezike stranke, svjedoka ili drugih lica koji učestvuju u krivičnom postupku. Navedeni troškovi se unaprijed isplaćuju iz sredstava Tužilaštva, odnosno Suda, a kasnije naplaćuju od lica koja su dužna da ih naknade po odredbama Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine.

199. Takođe, Zakonom o upravnom postupku Bosne i Hercegovine zajamčeno je pravo na upotrebu jezika i psima na način da „Ako se postupak ne vodi na jeziku stranke, organ koji vodi postupak dužan je da joj omogući da prati tok postupka na svom jeziku, kao i da joj pozive i druga pismena dostavlja na njenom jeziku i pismu. Organ će poučiti stranku, odnosno drugog učesnika o mogućnosti korišćenja njenog jezika u postupku, a u zapisniku će se zabilježiti da je stranka, odnosno drugi učesnik poučen o tom pravu i njegova izjava, u vezi sa datom poukom, unijeti će se u zapisnik:“

200. **Iz izvještaja Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine:** Iz izvještaja Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine (vezano za član 10. i 11. Okvirne konvencije) dostavljena nam je također, informacija da je Zakonom o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, članom 8. stav 1. i 2. data mogućnost upotrebe svog maternjeg jezika u sudkim postupcima.

Član 11.

" 1. Strane ugovornice se obavezuju da priznaju pravo svakom pripadniku nacionalne manjine da se koristi svojim prezimenom (patronim) i imenom i jezikom manjine kao i pravo na zvanično priznanje imena i prezimena, prema modalitetima predviđenim u njihovom pravnom sistemu.

2. Strane ugovornice se obavezuju da priznaju pravo svakog pripadnika nacionalne manjine da na mjestima vidljivim za javnost izloži oznake, natpise i druge informacije privatnog karaktera pisane na njegovom materinjem jeziku.

3. U oblastima tradicionalno naseljenim znatnim brojem ljudi koji pripadaju nacionalnoj manjini, Strane ugovornice će nastojati, u okviru svojih pravnih sistema, uključujući, gdje je to pogodno, ugovore s drugim državama, a uzimajući u obzir svoje posebne uslove, da tradicionalni lokalni nazivi, imena ulica i drugih topografskih oznaka, namijenjenih javnosti budu ispisani na lokalnom jeziku kada postoji dovoljna tražnja za takvim oznakama. "

201. **Pored ustavnih garancija,** koje su preuzete određivanjem Okvirne konvencije kao sastavnog dijela Ustava BiH, obaveze koje proizilaze iz ovog člana Konvencije, posebno su naznačene i u Zakonu o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina ("Službeni glasnik BiH" br. 12/2003.). Pravo pripadnika nacionalne manjine da koristi svoje ime i prezime na jeziku manjine i da traži da kao takvo bude u javnoj upotrebi, i u ovom izvještajnom periodu, nije osporavano. U praksi davanja i korištenja imena na jezicima manjina nije bilo pritužbi. Zakonsko regulisanje ove materije je na nivou entiteta, a primjena u matičnim uredima koje vode opštine.

202. Zakon o zaštiti prava pripadnika manjina BiH je takođe, odredio da će u gradovima i opštinama i mjesnim zajednicama (ili naseljenim mjestima) u kojima pripadnici nacionalnih manjina čine apsolutnu ili relativnu većinu stanovništva, organi vlasti obezbijediti da se jezik manjine koristi između tih pripadnika i organa vlasti; da natpisi institucija budu ispisani na jeziku manjine, te da lokalni nazivi, imena ulica i drugih topografskih oznaka namijenjenih javnosti budu ispisani i istaknuti i na jeziku manjine koja to zahtijeva. Zakon je, dalje, dao ovlaštenje opštinama da svojim statutima mogu ovo odrediti i u slučajevima ako pripadnici manjina čine više od jedne trećine stanovništva.

203. S obzirom na brojnost manjinskih zajednica u Bosni i Hercegovini, do sada nije bilo zahtjeva u ovom pogledu u mjestima/gradovima naseljenim pripadnicima nacionalnih manjina. Do realizacije ove zakonske odredbe moglo bi doći ukoliko bude zahtjeva, nakon popisa stanovništva (koji očekujem da će biti vrlo brzo) i utvrđivanja brojnosti manjinskih zajednica u pojedinim opštinama ili naseljenim mjestima, jer po sadašnjim saznanjima u gradovima u Bosni i Hercegovini ni jedna manjinska zajednica ne ispunjava uslove relativne većine.

Član 12.

"1. Ugovornice će, gdje je pogodno, preduzeti mjere u oblasti obrazovanja i istraživanja za njegovanje kulture, istorije, jezika i vjere svojih nacionalnih manjina i većine.

2. S tim u vezi ugovornice će, između ostalog, obezbijediti odgovarajuće mogućnosti za osposobljavanje nastavnika i pristup udžbenicima i olakšaće dodir između učenika i nastavnika raznih zajednica.

3. Ugovornice se obavezuju da unapređuju jednake mogućnosti pristupa obrazovanju na svim stupnjevima za pripadnike nacionalnih manjina."

Član 13.

"1. U okviru sistema obrazovanja, ugovornice će priznati pravo pripadnika nacionalnih manjina na osnivanje i vođenje sopstvenih privatnih institucija za obrazovanje i osposobljavanje.

2. Vršenje tog prava ne povlači nikakvu finansijsku obavezu za ugovornice."

Član 14.

"1. Ugovornice se obavezuju da priznaju pravo svakog pripadnika nacionalne manjine da uči svoj manjinski jezik.

2. U oblastima koje su tradicionalno ili u znatnom broju naseljene pripadnicima nacionalnih manjina, ako ima dovoljno zahtjeva, ugovornice će nastojati da obezbijede, koliko god je moguće i u okviru svojih obrazovnih sistema, da pripadnici tih manjina imaju odgovarajuće mogućnosti za izvođenje nastave na maternjem jeziku ili da dobijaju časove iz tih jezika.

3. Stav 2. ovog člana primjeniće se bez štete po izučavanje zvaničnog jezika ili nastave na tom jeziku."

204. Uz napomenu da je šira informacija o pravu na obrazovanje data u prethodnom – (Drugom izvještaju) koji je podnesen u julu 2007. godine, ističemo da popis stanovništva još uvijek nije izvršen a samim tim nije izvršena identifikacija interesa i zahtjeva manjina u smislu Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina.

205. Kao što je navedeno u prethodnom izvještaju, ostvarivanje prava nacionalnih manjina u oblasti obrazovanja utvrđenim u zakonima Bosne i Hercegovine, entiteta i kantona, može se posmatrati u dva segmenta i to:

- ostvarivanje prava na obrazovanje ostalih manjinskih zajednica u BiH i
- ostvarivanje prava na obrazovanje Roma kao najbrojnije nacionalne manjine

206. Ostvarivanje prava na obrazovanje ostalih manjinskih zajednica u Bosni i Hercegovini, se uslovno može reći da su integrirane u ekonomske, socijalne, kulturne i druge strukture društvene zajednice. Pripadnici ovih manjinskih zajednica svoje aktivnosti u oblasti obrazovanja usmjeravaju prvenstveno, u pravcu obezbjeđivanja dopunskih časova za djecu na učenju jezika nacije iz koje potiču. Ova funkcija se uspješno ostvaruje kroz povezivanje sa diplomatskim predstavnicima i nevađinih organizacija matičnih zemalja ili je to organizovano u okviru asocijacije (NVO) ili klubova ekonomski nezavisnih organizacija manjina (Slovenci, Jevreji, Mađari).

207. U cilju obučavanja nastavnika i uspostavljanja boljeg kontakta između nastavnika i učenika različitih zajednica, uz podršku OSCE-a, izrađen je Priručnik o svim nacionalnim manjinama u Bosni i Hercegovini, radi boljeg upoznavanja s kulturom, historijom, običajima, tradicijom i doprinosom nacionalnih manjina u BiH.

Priručnik je rezultat značajnog i obimnog posla započetog u 2008. i nastavljenog u 2009. i 2010. godini, a koji se sastojao od seminara, radionica i predavanja o nacionalnim manjinama, u kojim su sudjelovali predstavnici asocijacija nacionalnih manjina, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, ministarstava obrazovanja i pedagoških zavoda sa svih nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini.

Posebno je bilo važno kako ovu temu prezentirati djeci/učenicima. Priručnik je, zbog toga, i koncipiran za rad s učenicima osnovne škole, ali uz metodičke prenike samog nastavnika/moderatora, isti se može koristiti i u srednjim školama, na seminarima, tematskim radionicama, i slično.

U školi se ovaj Priručnik, koji je distribuiran svim bosanskohercegovačkim školama i nadležnim ministarstvima, može koristiti u nastavi istorije, geografije, maternjeg jezika, na satima odjeljenske zajednice, te u nastavi o etici, mojoj okolini, poznavanju društva, ili u radu sekcija i dodatne nastave.

208. Kao prilog Priručniku urađen je i Metodički priručnik za nastavnike/moderatore koji daje takvu mogućnost, te potiče kreativnost nastavnika/moderatora i animaciju učenika ili članova radne grupe.

U Metodičkom priručniku metodičko-didaktički primjeri rada su razrađeni, tako da se mogu koristiti i izvan školskog procesa, na seminarima, raznim susretima s kompatibilnom tematikom, radionicama i slično.

209. Okvirnim zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini obezbjeđuju se jednake mogućnosti pristupa obrazovanju na svim stupnjevima za pripadnike ostalih manjinskih zajednica u BiH.

210. Međutim, položaj Roma kao najbrojnije manjine u Bosni Hercegovini u oblasti obrazovanja zahtijevao je drugačiji pristup i angažman vlasti, cijeneći činjenicu da je kvalitetno obrazovanje za Rome jedini put izlaska iz kruga marginalizacije i socijalne izolacije.

Bosna i Hercegovina je ranije donijela Plan akcije o obrazovnim potrebama Roma i pripadnika ostalih nacionalnih manjina u BiH koji je, nakon što je Bosna i Hercegovina pristupila Dekadi inkluzije Roma (2005 – 2015), bilo potrebno revidirati s ciljem da se osigura rješavanje problema koji se odnosi na kvalitetniji i odgovorniji pristup pravu na obrazovanje djece Roma kao najbrojnije nacionalne manjine u Bosni i Hercegovini.

Planom akcije o obrazovnim potrebama Roma i pripadnika ostalih nacionalnih manjina u BiH, koga su potpisali svi nadležni ministri obrazovanja u Bosni i Hercegovini 2004. godine, Romima kao najbrojnijoj nacionalnoj manjini u BiH bila je omogućena, ipak, formalna jednakost u pristupu pravu na obrazovanje.

211. Revidirani akcioni plan Bosne i Hercegovine o obrazovnim potrebama Roma urađen je u skladu sa preporukama i prijedlozima dogovorenim na 16. sastanku Međunarodnog upravnog komiteta programa Dekade romske inkluzije.

Ovim dokumentom, koga je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine razmotrilo i usvojilo na 128. sjednici održanoj 14. 7. 2010. godine, definirana su četiri cilja i četrdesetsedam mjera kako bi ova marginalizirana grupacija djece imala jednakost u dostupnosti kvalitetnom obrazovanju i mogla sticati neophodna znanja za kasnije kvalitetnije integriranje u društvo.

212. Na osnovu zaključka Vijeća ministara, ministar Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH donio je Odluku o formiranju Stručnog tima za praćenje primjene Revidiranog akcionog plana BiH o obrazovnim potrebama Roma („Sl.glasnik BiH“, broj 5/11), a nakon nominacija od strane nadležnih ministarstava uspostavljena je i šira mreža podrške Stručnom timu.

U okviru Stručnog tima je izrađena metodologija prikupljanja podataka i sačinjen preliminarni izvještaj a Prvi izvještaj o praćenju primjene (provođenja) Revidiranog akcionog plana BiH o obrazovnim potrebama Roma za 2011. godinu je u završnoj fazi.

Ministarstvo za ljudska prava u 2011. godini je akcenat stavilo na monitoring primjene Revidiranog akcionog plana Bosne i Hercegovine o obrazovnim potrebama Roma, ali i na poboljšanje pristupa predškolskom odgoju za djecu iz romskih zajednica što je obilježio istoimeni projekat, podržan od strane UNICEF-a. Ovaj projekat implementiran je na 11 lokacija u BiH a obuhvaćeno je 240 romske djece što je uticalo na povećanje upisa romske djece u prvi razred osnovne škole u školskoj 2011/2012. godini.

Istim projektom obezbijedene su stipendije za 2 romska studenta koja su septembra ove godine upisana na Pedagoške fakultete - Odsjeka za predškolsstvo i koji će biti prvi romski kadar u preškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini.

213. **Iz izvještja Ministarstva za civilne poslove Bosne i Hercegovine - Sektor za obrazovanje:** Sektor za obrazovanje Ministarstva civilnih poslova bio je predlagač usvajanja okvirnih zakona čiji pojedini članovi sadrže odredbe koje promovisu zaštitu nacionalnih manjina u oblasti obrazovanja. Od avgusta 2007. godine do danas usvojena su slijedeća tri okvirna zakona: Okvirni zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH broj 88/07), Okvirni zakon o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ broj 63/08) i Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ broj 59/07 i 59/09).

214. U Okvirnom zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovini, u članu 6. stav 1. se kaže da svako dijete ima jednako pravo pristupa i jednake mogućnosti učešća u odgovarajućem odgoju i obrazovanju bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi. U članu 10. pomenutog zakona, također, se kaže da će se jezik i kultura svake nacionalne manjine koja živi u Bosni i Hercegovini poštivati i uključivati u predškolsku ustanovu u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, Okvirnom konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina i Konvencijom o pravima djeteta.

215. Okvirnim zakonom o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini u članu 8. stav 6. rečeno je da se obrazovanje djece pripadnika nacionalnih manjina ostvaruje prema odredbama Zakona o zaštiti prava nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ broj 12/03) na jeziku i pismu nacionalnih manjina u skladu sa odredbama Okvirnog i drugih zakona kojima se uređuje obrazovni sistem u Bosni i Hercegovini.

216. U Okvirnom zakonu o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini u članu 7. stav 2. se kaže da pristup visokom obrazovanju neće biti ograničen, direktno ili indirektno, prema bilo kojoj stvarnoj ili predpostavljenoj osnovi, kao što su: spol, rasa, seksualna orijentacija, fizički ili drugi nedostatak, bračno stanje, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno, etničko ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom zajednicom, imovina, rođenje, starosna dob ili neki drugi status.

U cilju provođenja ovih zakonskih odredbi u Bosni i Hercegovini koje regulišu jednak pristup obrazovanju, prema informacijama koje smo dobili od nadležnih obrazovnih vlasti u Republici Srpskoj, kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, intenzivno se radi na njihovoj implementaciji.

217. **Iz izvještja Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske:** Iz izvještaja Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske, data nam je informacija vezane za pozitivne zakonske propise u Bosni i Hercegovini i Republici Srpskoj vezano za obrazovanje nacionalnih manjina.

218. U Republici Srpskoj također, postoji Zakon o predškolskom vaspitanju i obrazovanju Republike Srpske (2008.), Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju (2008.), Zakon o srednjem vaspitanju i obrazovanju (2008.), Zakon o visokom obrazovanju (2010.). Ovim zakonima regulišu se oblast obrazovanja za svu djecu (svih uzrasta) državljana Republike Srpske, pa samim time i pripadnika svih nacionalnih manjina koji žive u Republici Srpskoj. U Republici Srpskoj postoji Pravilnik o vaspitanju i obrazovanju djece pripadnika nacionalnih manjina (Republika Srpska iz 2004. godine).

U skladu sa stavom 1. člana 8. Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju za djecu, pripadnike nacionalnih manjina, vaspitno-obrazovni rad se može ostvarivati na maternjem jeziku ili dvojezično.

U osnovnim i srednim školama u Republici Srpskoj jezik i kultura nacionalnih manjina poštovaće se i koristiti u najvećoj mogućoj mjeri, a u skladu sa Okvirnom konvencijom o zaštiti prava nacionalnih manjina i Zakonom o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 2/05).

219. Član radne grupe savjetodavnog komiteta Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina Savjeta Evrope Ana Smit Asmussen je na sastanku sa delegacijom Vlade Republike Srpske kazala da je kod organa vlasti u Republici Srpskoj na svim nivoima uvidjela istinsku predanost da čine sve što je u njihovoj moći na unapređenju statusa nacionalnih manjina. U Republici Srpskoj postoji i Savjet nacionalnih manjina. Kad je u pitanju romska zajednica pred svima je tu još dug put i tu su prisutni problemi sa kojima se susreću sve zemlje Evrope.

220. Prema podacima u Republici Srpskoj u predškolskom vaspitanju i obrazovanju do tri godine starosti obuhvaćeno je 2,47% djece, od tri do pet godina 5,99% i od pet do polaska u školu 9,47%. Ukupan obuhvat djece u Republici Srpskoj je 12,08%.

Djeca uzrasta osnovne škole u Republici Srpskoj pohađaju osnovnu školu 100%.

Djeca uzrasta srednje škole u Republici Srpskoj pohađaju srednju školu 97% (kao da je obavezna).

U Republici Srpskoj obrazovanje na visokoškolskim institucijama nastavlja 40% srednjoškolaca (u Federaciji BiH 25%).

221. U Republici Srpskoj Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske obezbjeđuje besplatne udžbenike za sve učenike prvog i drugog razreda osnovne škole. Za djecu osnovnoškolskog uzrasta romske nacionalnosti besplatne udžbenike obezbjeđuju lokalne zajednice.

Takođe, svim učenicima osnovne škole u Republici Srpskoj kojima je škola udaljena od mjesta stanovanja četiri ili više kilometara, Ministarstvo prosvjete i kulture republike Srpske obezbjeđuje besplatan prevoz.

222. Djeca pripadnici nacionalnih manjina uključena su u redovan sistem obrazovanja i u školama se nastoji u što većoj mjeri omogućiti izučavanje jezika i kulturnog nasleđa nacionalnih manjina. U posljednje tri godine primjetan je porast broja djece romske nacionalnosti u osnovnim školama Republike Srpske. Praćenje trenda upisa romske djece u osnovne škole otežava činjenica da se vrlo često dešava da djeca nisu upisana u matične knjige, te opštine ne raspolažu evidencijom o djeci prispjeloj za upis u školu.

223. Nacionalna grupa predmeta (maternji jezik, istorija, geografija, poznavanje prirode i društva) u Republici Srpskoj se u osnovnim školama u kojima u razredu ima najmanje 18 učenika druge nacionalnosti, kao i u nekim područnim školama koje pohađaju samo djeca povratnici izučava u skladu sa nacionalnim sastavom učenika. Vjeronauka kao nacionalni predmet se izučava u gotovo svim školama u Republici Srpskoj.

224. Što se tiče obrazovanja nacionalnih manjina - u toku 2007.godine Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske je podržalo inicijativu Koordinacionog saveza ukrajinskih organizacija u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini za učestvovanje u kreiranju obrazovne politike vezane za obrazovanje Ukrajinaca u Republici Srpskoj. Romska zajednica u srednjoškolskom obrazovanju zastupljena je u manjoj mjeri u odnosu na osnovno obrazovanje i može se reći da je prisustvo Roma u srednjim školama Republike Srpske sporadično. Plan akcije o obrazovnim potrebama Roma uključuje promociju sistemskih promjena da bi se obezbijedilo uvažavanje obrazovnih potreba Roma: uklanjanje finansijskih i administrativnih prepreka za upis i završavanje škole, očuvanje romskog jezika i kulture i dobijanje podrške i učešće roditelja djece Roma i zajednice u obrazovanju njihove djece.

U Republici Srpskoj je u potpunosti riješen problem nacionalne zastupljenosti u školskim odborima i savjetima roditelja u skladu sa nacionalnom strukturom učenika.

225. Iz izvještja Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke: Federalno ministarstva obrazovanja i nauke u okviru svojih programa posebnu pažnju posvetilo je unapređenju obrazovanja za sve učenike romske nacionalne manjine na području Federacija BiH. U ime zaštite prava svakog djeteta na dostojanstven život, na obrazovanje, na sretno djetinjstvo, bez obzira na boju kože, na socijalno porijeklo ili nacionalni identitet, Ministarstvo je u protekle četiri godine, putem različitih programa podržalo više od 100 projekata za koje su izdvojena sredstva u iznosu od oko pola miliona KM. Radi se o različitim projektima, od edukacije romske populacije predškolskog uzrasta, opremanja romskih edukacionih centara, dopunske nastave za učenje romskog jezika, projekata izrade stranice na romskom jeziku u dječijim časopisima, finansiranje ljetovanja romske djece, podsticanje aktivne uloge roditelja Roma u obrazovnom sistemu, do doškoloavanja odraslih Roma, podsticaja školovanja Roma u visokoškolskim ustanovama itd.

226. Ministarstvo je izdalo i Romsko-bosanski i bosansko-romski rječnik – prvi rječnik te vrste koji je štampan u Bosni i Hercegovini na bosanskom jeziku i koji predstavlja korak dalje ka standardizaciji romskoj jezika. Autorica ovog rječnika je Hedina Tahirović – Sijerčić.

227. Ministarstvo je u cilju realizacije Akcionog plana o obrazovnim potrebama Roma i pripadnika ostalih nacionalnih manjina, osiguravalo besplatne udžebenike za romsku i socijalno ugroženu djecu koja pohađaju osnovnu školu u Federaciji Bosne i Hercegovine.

228. Ministarstvo je pomagalo pri upisu romske djece i u srednje škole u slučajevima kad su se pojavile administrativne i druge prepreke, te svim pripadnicima romske nacionalnosti osiguralo stipendije prilikom upisa na fakultet.

229. Ministarstvo kontinuirano obebeđuje finansijsku podršku udruženjima Roma u Federaciji BiH koji se bave pitanjem obrazovanja Roma.

230. Predstavnici Ministarstva su učestvovali i u izradi akcijskih planova za rješavanje problema Roma u oblasti zapošljavanja, stambene problematike i zdravstvene zaštite, a predstavnik Ministarstva je i član Odbora za Roma BiH i učestvuje u svim aktivnostima koja se tiču statusa Roma, posebno rješavanja pitanja uvođenja Roma u matične knjige rođenih, vjenčanih i umrlih.

231. U ovoj godine najveći angažman Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke je bio usmjeren na reviziji Akcionog plana o obrazovnim potrebama Roma i pripadnika ostalih

nacionalnih manjina, jer se pokazalo da su nužna promjene u ovom Akcionom planu i to promjene koje bi bile primjerene sadašnjem vremenu i iskustvima koja su proistekla iz postojećeg Akcionog plana. Ovaj plan je usvojilo Vijeće ministara BiH u oktobru 2010. godine i odštampan je u 2000 primjeraka, na četiri jezika i to: srpskom, bosanskom, hrvatskom i engleskom jeziku, radi potpunog upoznavanja javnosti sa njegovim sadržajem.

232. Predstavnik Ministarstva učestvuje u radu Stručnog tima za praćenje implementacije Revidiranog Akcionog plana o obrazovnim potrebama Roma i pripadnika ostalih nacionalnih manjina, koji je u ovoj fazi najviše usmjeren na utvrđivanje statističkih podataka kao bitnog preduslova za kvalitet i kvantitet adekvatnih radnji koje treba poduzeti na svim nivoima vlasti počev od Bosne i Hercegovine, preko entiteta, kantona, općina, škola, pa sve do lokalne zajednice.

Član 15.

"Ugovornice će stvoriti neophodne uslove za efikasno učesće pripadnika nacionalnih manjina u kulturnom, socijalnom i ekonomskom životu i javnim poslovima, naročito onim koji se njih tiču. "

233. (**OBRAZLOŽENJA ZA ČL. 15. DATA SU NAPRIJED UZ ČLAN 5. I 6.)**

234. **Iz Izvještaja Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine:** Iz Izvještaja **Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine** dobili smo slijedeći informaciju: Uvidom u godišnje izvještaje o izvršenju budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza BiH za razdoblje 2007. – 2010. godine, a prema evidenciji Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine je u okviru Tekućih grantova imalo slijedeće izvršenja:

1. Program posebne namjene – Odbor za Rome

2007. godine Proračun 50.000 KM; Izvršenje 42.179 KM

2. Grantovi romskim NVO-ima

2008. godine Proračun 30.000 KM; Izvršenje 30.000 KM

2009. godine Proračun 75.000 KM; Izvršenje 75.000 KM

2010. godine Proračun 75.000 KM; Izvršenje 75.000 KM

3. Finansiranje aktivnosti Jevrejske zajednice - Dani sjećanja na holokausta

2008. godine Proračun 15.000 KM; Izvršenje 15.000 KM

2009. godine Proračun 15.000 KM; Izvršenje 15.000 KM

2010. godine Proračun 15.000 KM; Izvršenje 15.000 KM

3. Rješavanje problema Roma u oblastima zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite

2009. godine Proračun 3.000.000 KM; Izvršenje 2.700.000 KM

2010. godine Proračun 3.000.000 KM; Izvršenje 2.949.000 KM

235. Imajući u vidu da Zakon o budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza BiH za 2011. godinu nije usvojen, te shodno tome i rashodi koji se ne mogu izvršavati za 2011. godinu su i tekući grantovi, osim štoje svojom Odlukom Vijeće ministara

Bosne i Hercegovine odobrilo iz sredstava budžetskih rezervih iznos od 15.000 KM za Jevrejsku zajednicu u Bosni i Hercegovini.

Član 16.

"Strane ugovornice će se uzdržati od mjera koje mijenjaju proporciju stanovništva u oblastima nastanjenim pripadnicima nacionalnih manjina i koje za cilj imaju ograničenje prava i sloboda koje proističu iz principa ugrađenih u ovu Okvirnu konvenciju."

236. Implementacija Aneksa 7. Opšteg mirovnog sporazuma je i ovom izvještajnom periodu, ključno pitanje Dejtonskog mirovnog sporazuma na kome su u proteklom periodu bile angažovane domaće vlasti i međunarodne organizacije.

Implementaciju imovinskih zakona, odnosno vraćanje imovine vlasnicima je u najvećoj mjeri u cijeloj Bosni i Hercegovini realizovana, a sada se intenzivno radi na izgradnji i sanacija uništenih i devastirana objekata kao i na održivom povratku. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i svi nivoi organizovanja u Bosni i Hercegovini izdvajaju dosta finansijskih sredstava svake godine za ove namjene. Izdvojena finansijska sredstva nisu dovoljna u skladu sa potrebama, te se u ove svrhe traže i očekuje i veće učešće međunarodnih organizacija i instiucija.

S obzirom da se povratnička populacija ne prati po nacionalnoj pripadnosti osnovano je za pretpostaviti da je i povratak pripadnika nacionalnih manjina srazmjeran njihovom učešću u stanovništvu prijeratne Bosne i Hercegovine.

Nakon popisa stanovništva ili druge vrste istraživanja biće moguće ustanoviti promjene u manjinskoj populaciji u pojedinim gradovima, opštinama i naseljenim mjestima u Bosni i Hercegovini.

Član 17.

"1. Strane ugovornice se obavezuju da ne ometaju pravo pripadnicima nacionalnih manjina na uspostavljanje i održavanje slobodnih i miroljubivih kontakata sa druge strane granice sa osobama koje zakonito borave u drugim državama naročito sa onima sa kojima dijele etnički, kulturni, jezički ili vjerski identitet ili zajedničko kulturno naslijeđe.

2. Strane ugovornice se obavezuju da ne ometaju pravo pripadnika nacionalnih manjina na učešće u djelatnostima nevladinih organizacija kako na državnom tako i na međunarodnom nivou."

237. **Vijeće ministara Bosne i Hercegovine**, vlade entiteta i niži organi vlasti (i u ovom izvještajnom peridu) nisu donosili ili preduzimali bilo kakve restriktivne mjere u pogledu saradnje ili kontakata pripadnika nacionalnih manjina ili njihovih asocijacija sa drugim državama, odnosno onim sa kojima dijele zajedničke osobenosti i karakteristike. Vlasti u Bosni i Hercegovini su posebno pozdravljale i stimulisale učešće u nevladinim organizacijama kako unutar zemlje tako i na međunarodnom planu.

Na web stranici Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine postoji pregled postojećih sporazuma koji su potpisani iz oblasti kulture se bave kulturnom saradnjom dajući jedan opšti okvir i osnov za to.

Član 18.

"1. Strane ugovornice će nastojati da zaključe, gdje je neophodno, bilateralne i multilateralne ugovore sa drugim državama, naročito susjednim, radi osiguranja zaštite pripadnika nacionalnih manjina.

2. Gdje je to potrebno Strane ugovornice će preduzeti mjere da ohrabre prekograničnu saradnju."

238. **S obzirom da Bosna i Hercegovina** ima (priznaje) 17 manjinskih zajednica, od kojih 15 imaju, uslovno rečeno, svoje matične države, izuzetno je zainteresovana za sklapanje bilateralnih i multilateralnih ugovora sa drugim državama o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina.

239. **Iz izvještaja Direkcija za evropske integracije:** Iz izvještaja Direkcija za evropske integracije ističu da u okviru komponente II –Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA) Bosna i Hercegovina ima pravo učešća u programima prekogranične i transnacionalne saradnje. U skladu sa Uredbom Savjeta (EK) br. 1085/2006 od 17. jula 2006. godine kojom se uspostavlja Instrument za pretpristupnu pomoć, strateški ciljevi IPA prekogranične saradnje su:

- a) Promocija pomirenja, mjere izgradnje povjerenja, rekonstrukcija i dobrosusjedskih odnosa putem ubrzanja prosperiteta, stabilnosti i sigurnosti, balansirano i održivo razvoja svih zemalja učesnica ;
- b) Promocija evropskih integracija zemalja kandidata/potencijalnih kandidata kroz učešće u ovim programima;
- c) Ubrzanje saradnje između lokalnih vlasti, nevladinih organizacija, asocijacija, udruženja građana i sl. iz susjedskih zemalja sa ciljem jačanja svojih kapaciteta za pripremu prekograničnih projekata i mreža, istovremeno jačajući ekonomski, socijalni i teritorijalni razvoj područja.

240. Za Bosnu i Hercegovinu, kroz drugu komponentu IPA-e, otvorena je mogućnost učešća u slijedećih 6 programa:

1. IPA Jadranski program prekogranične saradnje;
2. IPA program prekogranične saradnje između Hrvatske i BiH;
3. IPA program prekogranične saradnje između Srbije i BiH;
4. IPA program prekogranične saradnje između Crne Gore i BiH;
5. IPA transnacionalni program (prostor Jugoistočne Evrope);
6. IPA transnacionalni program (oblast Mediterana).

Ovi programi usvojeni su od strane Evropske komisije koja ih finansijski podržava (grant sredstav) kroz svoje fondove i to putem zajedničkog pripremanja i objavljivanja tzv. poziva za podnošenje projektnih prijedloga od strane zemalja učesnica u datim programima.

241. Prioriteti IPA programa prekogranične saradnje su:

- podrška prekogranične ekonomske, socijalne i teritorijalne saradnje;
- adresiranje opštih problema i izazova u oblasti prirodnog i kulturnog nasljeđa, zaštite životne sredine, javnog zdravstva, prevencije i borbe protiv organizovanog kriminala;
- podrška malim akcijama lokalne saradnje (tzv. aktivnosti “ljudi-ljudima”).

Mogućnosti učešća u ovim programima definišu se kroz sam javni poziv (u zavisnosti od samog cilja poziva) uzimajući u obzir činjenicu da potencijalni aplikanti moraju biti pravna lica koja djeluju na neprofitnoj osnovi, uz poštivanje pravila prekogranične saradnje (zajednička priprema, finansiranje, implementacija i osoblje na projektima).

DIO TREĆI - SPECIFIČNA PITANJA

242. U okviru specifičnih pitanja nastojali smo dati kratke odgovore (za izvještajni/referentni period) na **Preporuke vezane za Bosnu i Hercegovinu date u Rezoluciji Komiteta ministara Vijeća Evrope broj: CM/ResCMN(2009.)6, usvojene na 1073. Komitetu zamjenika ministara Vijeće Evrope, 9. decembra 2009. godine:**

1. Razmotriti mogućnost uvođenja u pravni poredak nova terminologija koja se koristi za osobe koje pripadaju nacionalnim manjinama;

Provođenjem i implementacijom presude Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu (Sejdić-Finci) omogućiti će se pripadnicima nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini jednakopravni status sa ostala tri konstitutivna naroda kada je u pitanju učešće u javnom i političkom životu. Parlament Bosne i Hercegovine formirao je **Privremenu zajedničku komisiju oba doma parlamenta Bosne i Hercegovine** za izvršenje ove presude.

U skladu sa presudom Evropskog suda za ljudska prava u ovom predmetu, zadatak Privremene komisije biće da pripremi i posredstvom ovlaštenog predlagača u parlamentarnu proceduru dostavi **Prijedlog amandmana ua Ustava Bosne i Hercegovine i Prijedlog zakona o o izmjenama i dopunama Izbornog zakona.**

Rok za pripremu ustavnih amandmana je bio 30. novembar, a za pripremu Izmjena i dopuna Izbornog zakona Komisija, u čijem će radu učestvovati predstavnici svih 13. parlamentarnih stranaka, imaće vremena do 31. decembra 2011. godine. Smatramo da će se dogovorom i formiranjem novog saziva Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i ovo pitanje riješiti na zadovoljavajući način bez diskriminatornih odredbi za pripadnike nacionalnih manjina i pripadnika „ostalih“, te uvesti u pravni poredak adekvatna nova terminologija koja će se koristiti za osobe koje pripadaju nacionalnim manjinama.

2. Preduzeti utvrđene mjere i mobilisati potrebne resurse kako bi se osigurala efikasna realizacija akcionih planova za Rome u područjima zapošljavanja, stanovanja i zdravstvene zaštite, u neposrednoj saradnji s njihovim predstavnicima; nastaviti aktivnu realizaciju Akcionog plana o obrazovnim potrebama Roma i pripadnika ostalih nacionalnih manjina, s naglaskom na zajedničkom praćenju i ocjenjivanju (tzv. participativni monitoring i evaluacija) mjera preduzetih do sada;

Bosna i Hercegovina se priključenjem **Dekadi inkluzije Roma (2005.-2015.)**, 2008. godine, se obavezala da u cjelini popravi položaj Roma Bosne i Hercegovine u svim segmentima društvenog razvoja. Na tom fonu utvrđeni su Metodologija i Plan realizacije sredstava koja je država namjenski obezbijedila budžetom i usmjerila na implementaciju Akcionog plana Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma za oblasti stambenog zbrinjavanja, zapošljavanja i zdravstvene zaštite iz 2008. godine. Plan akcije o obrazovnim potrebama Roma i pripadnika ostalih nacionalnih manjina (2004. godine) je revidiran u segmentu obrazovanja romske populacije te je usvojen od strane Vijeća ministara BiH 2010. godine. Da bi se aktivnosti uspješnije i djelotvornije realizovale na nivou države izvršeno je evidentiranje potreba Roma u Bosni i Hercegovini i radi se na uspostavi baze podataka o Romima u Bosni i Hercegovini. Trenutno se na terenu sprovode operativne aktivnosti za realizaciju i implementaciju usvojenog Akcionog plana Bosne i Hercegovine za rješavanje

problema Roma u navedenim oblastima, u čemu smo Vas posebno informisali na početku izvještaja.

3. Predvidjeti prikupljanje sveobuhvatnih ažuriranih podataka o stanju nacionalnih manjina, uz poštivanje međunarodnih standarda koji se tiču zaštite ličnih podataka;

Uviđajući značaj prikupljanje sveobuhvatnih ažuriranih podataka o stanju nacionalnih manjina, a posebno Roma u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine obezbijedio je sredstva i realizirao Proces evidentiranja Romskih potreba u Bosni i Hercegovini koji je otpočeo 23.11.2009. godine. Proces se odvijao istovremeno u 10 operativnih timova od kojih je 6 bilo formirano u Federaciji BiH, a 3 tima u Republici Srpskoj te jedan u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine. Svi formirani timovi su bili raspoređeni prema teritorijalnoj blizini općina u kojem u najvećem broju žive Romi. Objedinjeni podaci nakon provedenog procesa evidentiranja ukazuju da je u Bosni i Hercegovini u tom periodu evidentirano **16.771 Roma ili 4.308 domaćinstava**. Ovo nije završen proces i postoji mogućnost naknadne registracije pojedinca ili domaćinstva u općinske centre za socijalni rad.

4. Zauzeti odlučniji pristup u suzbijanju svih oblika diskriminacije na etničkoj, nacionalnoj ili vjerskoj osnovi, krivični goniti podsticanje na rasnu ili vjersku mržnju i obeshrabrivati iznošenje predrasuda i stereotipa, uključujući u medijima i politici;

Tokom 2009. godine usvojen je Zakon o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj: 59/09.) koji je utemeljen i koncipiran na evropskim standardima. Odredbe predmetnog zakona štite građane Bosne i Hercegovine, a smim time i pripadnike nacionalnih manjina u BiH od diskriminacije u svim oblastima rada i života, obuhvatajući: zapošljavanje, socijalnu i zdravstvenu zaštitu, pravosuđe i upravu, stanovanje, javno informisanje, obrazovanje, sport, kulturu, nauku, privredu i dr. Zatim, svakog vida uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja, mobinga, segregacije ili podsticanja na diskriminaciju. Prema ovom zakonu svi javni organi i vlasti imaju obavezu i dužnost da se bore protiv diskriminacije i da se suzdrže od nje, uklanjajući prepreke koje mogu neposredno ili posredno da rezultiraju diskriminacijom. Ove institucije, takođe, imaju dužnost da aktivno kreiraju i stvore uslove za jednak tretman. One to moraju da rade izmjenama i usvajanjem zakona, politika i praksi rada, ali sve u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije. Trenutno je također, u pripremi i Pravilnik o praćenju slučajeva diskriminacije koji predviđa uspostavu Jedinstvene baze podataka o slučajevima diskriminacije koja će se uspostaviti u Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine. Na osnovu Zakona o zabrani diskriminacije Bosna i Hercegovina je donijela i Zakon o zabrani nasilja prilikom sportskih takmičenja te Izmjene i dopune Zakona o državnoj službi na nivou Bosne i Hercegovine ugrađujući u isti decidnije odredbe u vezi sa diskriminacijom i mobingom na radnom mjestu.

Bosna i Hercegovina osuđuje svaki vid eventualne propagande kojom se podstiče netolerancija i rasna diskriminacija te će nadležnim tijelima sa svih nivoa organizacije vlasti predočiti značaj davanja izjave iz člana 14. Konvencije o eliminaciji rasne i svih drugih oblika diskriminacije što joj je i preporučeno prilikom nedavne uspješne prezentacije 7. i 8. periodičnog izvještaja pred nadležnim komitetom Ujedinjeni nacija.

Bosna i Hercegovina je postulate iz Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije ugradila u krivično zakonodavstvo, propisujući krivične sankcije za zločin protiv čovječnosti, enocid, ratni zločin protiv civilnoga stanovništva, ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika, ratni zločin protiv zarobljenika, organiziranje grupe ljudi i

podstrekavanja na učinjenje krivičnih djela genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina, povreda jednakopravnosti čovjeka i građanina, uništavanje kulturnih, povijesnih i religijskih spomenika i time ustanovila zakonodavne mehanizme zaštite prava čovjeka i osnovnih sloboda za sve, bez obzira na rasu, spol, jezik ili vjeru i slično.

Također, radi eliminisanja pojave diskriminacije u sportu na nivou države odnesen je Zakon o sportu koji će doprinijeti eliminisanju neželjenih pojava na sportskim terenima.

Što se tiče mjera koje je Bosna i Hercegovina preduzela i kontinuirano preduzima u primjeni osnovnih stavova iz međunarodnih dokumenata, prvenstveno Konvencije o eliminaciji rasne i svih drugih oblika diskriminacije, te osvrtom na komentare ECRI komisije navodimo i sljedeće napretke:

1. Uspostavljena je jedinstvena institucija Ombudsmena BiH za ljudska prava, koji je otpočeo svoju aktivnost u punom kapacitetu (ugašene su entitetske institucije ombudsmena i nadležnost je prenijeta na Instituciju Ombudsmena na državnom nivou);
2. U sklopu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine djeluje i radi Komisija za ljudska prava, imigraciju, izbjeglice i azil čiji je osnovni zadatak zaštita osnovnih ljudskih prava i osnovnih sloboda, zagatantovanih Ustavom i zakonodavstvom BiH;
3. Čine se naponi da se shodno članovima IV i V Ustava BiH riješi pravo nacionalnih manjina koje Ustav tretira pod nazivom „ostali“, što je Sud u Strazburu tužbom Finci – Sejdić okarakterisao diskriminacijom, jer favorizuje i daje posebne privilegije i prednosti konstitutivnim narodima (Bošnjacima, Srbima i Hrvatima) u odnosu na druge etnične grupe, a njih je u BiH 17, što je utvrđeno Zakonom o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina koji je usvojen 2003. godine. Očekuje se da će taj problem u BiH shodno presudi Suda u Strazburu biti uskoro riješen budući da je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine radi na rješavanju ovog problema i donijelo Akcioni plan za implementaciju pomenute presude Suda za ljudska prava iz Strazbura.
4. Bosna i Hercegovina kontinuirano čini napore i uz aktivnost Regulatorne agencije za komunikacije koja djeluje na nivou države, preduzima potrebne mjere u borbi protiv podsticanja nasilja motivisanog mržnjom koje se plasira zloupotrebom štampe, audio-vizuelnih, elektronskih medija i novih komunikacijskih tehnologija. Na taj način u skladu sa međunarodnim standardima BiH čini napore da se obezbjedi sloboda medija, govora i izražavanja, ali i da se svaki podsticaj na mržnju ili nasilje zakonski sankcioniše.
5. Poučena dosadašnjim nažalost negativnim iskustvom tragičnih konflikata na vlastitom tlu Bosna i Hercegovina je pokrenula inicijativu za donošenje Zakona o zabrani rada svih fašističkih i neofašističkih organizacija u Bosni i Hercegovini, koji se trenutno nalazi u parlamentarnoj proceduri donošenja.
6. Prije svega neophodno je napomenuti da se Bosna i Hercegovina zalaže za održavanje multikulturalnog društva kroz jačanje međusobnog dijaloga kao osnovnog sredstva u povezivanju različitosti i razvoju tolerancije u društvu.
7. Vezano za popis stanovništva u Bosni i Hercegovini nadležna tijela su izvršila pripreme za isti (Agencija za statistiku) ali još uvijek nije postignut politički konsensus za otpočinjanje

processa popisa stanovništva, te se očekuje da će se tokom 2012. godine isti postići i da će se pristupiti popisu stanovništva.

Uspostava međunarodnih tijela za zaštitu ljudskih prava uključujući i tijela Vijeća Evrope (ECRI) i tijela OUN-a (CERD komitet) za borbu protiv rasizma, netolerancije i sprječavanje svih oblika diskriminacije kao i donošenje Durbanske deklaracije i Programa djelovanja kvalitetno doprinosi jačanju mehanizama za zaštitu ljudskih prava kroz podizanje svijesti ciljanih grupa u svrhu jačanja tolerancije, povezivanja različitosti, jednakosti pred zakonom, ostvarivanje prava na jednak pristup sudovima, prava na slobodu svijesti i vjere, prava na obrazovanje itd.

5. Preduzeti odlučne korake da se suprotstavi zabrinjavajućem trendu sve veće segregacije učenika u školama po nacionalnim linijama;

Vlasti u Bosni i Hercegovini i u ovom izvještajnom period nastojalo su da smanje učestalost segregacije i unaprijede inkluziju. **No, treba napomenuti da se fenomen “dvije škole pod jednim krovom”, odnosno segregacija učenika u školama po nacionalnim linijama, odnosi na djecu konstitutivnih naroda ali ne i na djecu romske odnosno drugih nacionalnih manjina.**

Uprkos intenzivnim pozivima i naporima Vijeća za provedbu mira, Ureda visokog predstavnika, kao i pritisaka koje vrši međunarodna zajednica, nažalost, još uvijek postoje škole organizirane kao «**dvije škole pod jednim krovom**». Ovaj problem prisutan je u **Srednjobosanskom kantonu, Hercegovačko-neretvanskom kantonu i Zeničko - dobojskom kantonu**. Općenito, kantonalne vlasti nisu još učinile mnogo kako bi se riješio ovaj problem. Postojanje „dvije škole pod jednim krovom“ je suprotno principima postavljenim u ključnom dokumentu „Reforma obrazovanja – Poruka građanima BiH“.

Obaveze Bosne i Hercegovine, nastale poslije prijema u Vijeće Evrope (2002.), uključuju prestanak segregacije u školama. Ovo je potvrđeno i Dokumentom o evropskom partnerstvu (2007.) koji je potpisan s Evropskom unijom. Kao što je navedeno u Monitoring izvještaju Vijeća Evrope (2008.): “Evropska budućnost zemlje umnogome ovisi o sposobnostima vlasti i različitih zajednica da izrade zajednički obrazovni okvir”.

Imajući u vidu navedene obaveze na nivou Bosne i Hercegovine Konferencija ministara obrazovanja u Bosni i Hercegovini je izrazila spremnost, odnosno svoje opredjeljenje, da sagleda aktuelno stanje u obrazovnim ustanovama na području Federacije Bosne i Hercegovine gdje je evidentirano postojanje specifičnog fenomena nazvanog “dvije škole pod istim krovom”.

Polazeći od svog mandata, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine je od 2008. do 2010., na pet od ukupno dvanaest sjednica Konferencija ministara obrazovanja u Bosni i Hercegovini na dnevni red stavljala fenomen „dvije škole pod jednim krovom“. Tako je 2008. formirana Radna grupa sa zadatkom da pripremi izvještaj, detaljno analizira i pripremi preporuke za prevazilaženje fenomena „dvije škole pod jednim krovom“. Konferencija ministara obrazovanja u BiH nije prihvatila izvještaj ove Radna grupa, ocijenivši ga nezadovoljavajućim, te je formirana druga Radna grupa kojoj je ovoga puta na čelu bio OSCE. Nova Radna grupa dobila je specifičnu zadaću da prije svega definiše pojam „dvije škole pod jednim krovom“ i objasni na koji način se on vezuje sa pojmom diskriminacije i segregacije u obrazovnom sistemu u BiH, jer postoje brojne mogućnosti organizacije dvije

škole pod jednim krovom, a da nisu u pitanju segregacija i diskriminacija. Na primjer česti su slučajevi da su jedna osnovna i jedna srednja škola u manjim mjestima širom BiH smještene u istom objektu.

Međutim, Konferencija Ministara obrazovanja u Bosni i Hercegovini nije prihvatila ni izvještaj o „dvije škole pod jednim krovom“ koji je proizvela nova Radna grupa na čelu sa OSCE-om jer se u predloženoj definiciji nije pominjala veza ovog fenomena sa pojavom segregacije u školi, niti su bila predložena odgovarajuća rješenja za njegovo prevazilaženje.

Također, ministri obrazovanja iz kantona/županija u kojima postoji taj fenomen odlučno su negirali postojanje bilo kakvog oblika segregacije u slučajevima „dvije škole pod jednim krovom“. Zapravo, oni su mišljenja da je to jedan od načina na koji se štiti temeljno pravo djeteta na nastavu na maternjem jeziku. Za njih „dvije škole pod jednim krovom“ nisu problem i oni traže da se prekine sa tretiranjem tog fenomena kao političkog problema. Stoga je zaključak 11 sjednice Konferencije ministara obrazovanja u BiH, održane 30. 3. 2010. godine, na kojoj je zadnji put razmatran fenomen “dvije škole pod jednim krovom” bio sljedeći:

“Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, sa mjerodavnim ministarstvima Hercegovačko-neretvanskog, Srednjobosanskog i Zeničkodobojškog kantona, uz sudjelovanje Ministarstva civilnih poslova BiH, treba nastaviti daljnji rad po ovom pitanju, počevši od redefiniranja pojma “Dvije škole pod jednim krovom”. Osim navedenog, nadležne obrazovne vlasti obavezuju se da će sagledati sve eventualne oblike diskriminacije i segregacije u obrazovanju i poduzeti energične mjere za njihovo uklanjanje, kako bi se ispunili postprijemni uvjeti Vijeća Evrope, ali i prioriteti definirani dokumentom “Evropsko partnerstvo za BiH”. Sva mjerodavna ministarstva obrazovanja u BiH imaju obavezu periodično informirati Konferenciju ministara obrazovanja u BiH o poduzetim mjerama i aktivnostima u vezi ove problematike”.

No, treba napomenuti da se fenomen “dvije škole pod jednim krovom”, odnosno segregacija učenika u školama po nacionalnim linijama, odnosi na djecu konstitutivnih naroda ali ne i na djecu romske nacionalne manjine.

6. Preduzeti sve moguće korake kako bi se osiguralo da Vijeća nacionalnih manjina mogu uspješno obavljati svoju ulogu, te da tako budu u stanju da poboljšaju učešće pripadnika nacionalnih manjina u javnim poslovima; usvojiti, prema potrebi, zakonske i praktične mjere kako bi poboljšali zastupljenost manjina, a posebno Roma, u organima čiji članovi se biraju na izborima, posebno na lokalnom nivou;

Vlasti u Bosni i Hercegovini prepoznali su značaj formiranja, postojanja i aktivnosti Vijeća (Savjeta) za nacionalne manjine pri Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Parlamenta Federacija Bosne i Hercegovine, Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske, kao i registrovanih udruženja nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini. U završnoj su fazi i formiranja nekih kantonalnih vijeća za nacionalne manjina (Sarajevski i Tuzlanski kanton). U tom smislu na svim razinama vlasti obezbeđuje se finansijska, stručno-administrativna podrška, kancelarijski prostori kako bi što uspješnije mogli ostavarivati svoju savjetodavnu ulogu, te tako da budu u stanju da poboljšaju učešće pripadnika nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine u svim sferama njihovog života i postojanja.

7. Nastojati dati nacionalnim manjinama suštinsku i redovnu podršku sa ciljem očuvanja i razvoja njihovog kulturnog naslijeđa i jezika;

Smatramo da smo u ovom izvještajno/referentnom periodu uspjeli postići da se na svim razinama organizovanja Bosne i Hercegovine obezbijedi suštinska i redovna podrška sa ciljem očuvanja i razvoja njihovog kulturnog naslijeđa i jezika. Državne, entitetske, kantonalne i lokalne zajednice (opštine) na svim razinama obezbijeduje finansijska sredstva (u zavisnosti od njihovih mogućnosti), davanja kancelarijskih prostora, donacija i grantove za jačanje kapaciteta i rad udruženja nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini, te očuvanju i razvoju njihovog kulturnog naslijeđa, jezika, tradicije i običaja. Ovde posebno treba napomenuti veliku podršku koju u zadnji par godina daju lokalne zajednice opštine/općine u svim segmentima života, rada i djelovanja nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini. To su prepoznali i uočile i međunarodne organizacije i institucije, tako da su prvu nagradu „Dosta“ Vijeća Evrope za 2008. godinu (u konkurencije 47 zemalja Vijeća Evrope) dobili gradovi u Bosni i Hercegovini: **Mostara i Prijedor**, za napredak koji su pokazali u novom pristupu rješavanju problema Roma. Dobitnice prve nagrade Vijeća Evrope i za 2007. godinu su gradovi iz Bosne i Hercegovine: **Vitez i Banja Luka**.

8. U područjima u kojima žive pripadnici nacionalnih manjina tradicionalno ili u znatnijem broju, provesti procjenu potreba pripadnika nacionalnih manjina u vezi sa korištenjem manjinskih jezika u odnosima s upravnim organima i na topografskim znakovima i nastavi na ovim jezicima i nastavi ovih jezika.

Bosna i Hercegovina je ratifikovala i Evropsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima, 21. septembra 2010. godine, kao post-prijemnu obavezu prema Vijeću Evrope. U tom smislu vlasti u Bosni i Hercegovini rade na tome da nakon provedenog popisa stanovništva, koji očekujemo da će biti sproveden u toku 2012. godine, na područjima/gradovima u kojima se pokaže da žive pripadnici nacionalnih manjina tradicionalno ili u znatnijem broju, provesti procjenu potreba pripadnika nacionalnih manjina u vezi sa korištenjem manjinskih jezika u odnosima sa sudskim, upravnim organima i potrebi za nastavom na jezicima pojedinih nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini.

PRIJEDLOG ZAKLJUČAKA

1. Vijeće Ministara Bosne i Hercegovine usvaja Treći izvještaj Bosne i Hercegovine o zakonodavnim i drugim mjerama na provođenju načela utvrđenih u Okvirnoj konvenciji za zaštitu nacionalnih manjina.

2. Treći izvještaj Bosne i Hercegovine o zakonodavnim i drugim mjerama na provođenju načela utvrđenih u Okvirnoj konvenciji za zaštitu nacionalnih manjina će se dostaviti na razmatranje Savjetodavnom Komitetu Vijeća Evrope u Strazburu.

SADRŽAJ :

- Uvod	2
- Prvi dio - Uključenost države, udruženja i drugih nevladinih organizacija u primjeni Okvirne konvencije	8
- Drugi dio – Mjere koje su preduzete na poboljšanje primjene Okvirne konvencije	24
- Informacija o aktivnostima u skladu sa mjerama utvrđenim članovima Okvirne konvencije	42
- Treći dio – Specifična pitanja	71
- Prijedlog zaključaka	77